

Adopsjon mellom synd og ny fødsel

*En antropologisk studie av holdningene til
adopsjon blant involverte parter i Colombia*

Av Christian Armando Clementsen

Masteroppgave ved Sosialantropologisk Institutt
Det Samfunnsvitenskapelige Fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

November 2010

© Christian Armando Clementsen

2010

Adopsjon mellom synd og ny fødsel: En antropologisk studie av holdninger til adopsjon blant involverte parter i Colombia.

Christian Armando Clementsen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Kopisten, Oslo.

II

Adopsjon mellom synd og ny fødsel

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en studie av holdningene til adopsjon i Colombia blant de involverte partene i en adopsjonsprosess, på bakgrunn av feltarbeid i 2009. Feltarbeidet ble gjennomført på en stiftelse som praktiserte både nasjonal og transnasjonal adopsjon og barnevern (*protección*). Stiftelsen besto av et senter for barn og et hjem for unge enslige mødre som forberedte seg på å overlevere sine barn i adopsjon. Jeg var også til stede ved foreldreforberedende kurs for nasjonale adopsjonssøkere. De involverte partene presentert i denne oppgaven er først og fremst de biologiske familiene og de unge mødrene til barna på stiftelsen, de ansatte på stiftelsen og de nasjonale adoptivsøkerne. I tillegg ble det hentet informasjon fra min verstfamilie, andre personer med relasjoner til adopsjon eller til de involverte partene, kilder i aviser og nyheter som omhandlet barn og barnevern og til sist generelle observasjoner fra livet i Colombia.

Oppgaven tar for seg de involverte partenes syn på tre aspekter ved adopsjonsprosessen. Første kapittel presenterer de biologiske familienes holdninger til mødre som overgir barn i adopsjon. Mødrene som overgir sine barn blir tolket som å fraskrive seg det ansvaret morskapet innebærer. Jeg argumenterer for at mødrene bryter med en naturlig kvinnelig reproduktiv atferd. Tilhørigheten mellom mor og barn skapes når barnet blir født, men kan unngås dersom moren foretar abort. Andre kapittel presenterer de ansattes idealisering av adopsjon som en positiv utvei for barn med en vanskelig sosial bakgrunn. Denne idealiseringen ligger til grunn for de ansattes egen rasjonelle forståelse av adoptivbarnas nye liv og konkrete erfaringer med barnas bakgrunn. Som uttrykk for idealiseringen gir de ansatte overgivelsen av adopsjon en ny betydning, samtidig som jeg argumenterer for deres idé om at adoptivbarnet blir ”født på ny”. I det siste kapittelet blir de nasjonale adoptivsøkernes holdninger til adopsjonen uttrykt i deres forestilling om ”det perfekte barnet”. Her argumenterer jeg for at adoptivbarnet bringer symbolsk urenhet inn i familien. I likhet med i en transnasjonal adopsjon gjør adopsjon av et afrocolombiansk barn adoptivfamilien synlig for omverdenen og skaper sosiale utfordringer. I kapitlet kommer det fram en oppfattelse om større aksept for adopsjon i Colombia, som et resultat av endringer av holdninger og motivasjon fra adoptivfamilier til nye adopsjonssøkere. Studien av holdningene til adopsjon blant involverte parter i Colombia er satt i en sosiokulturell samfunnskontekst basert på teorier om slektskap og kjønnsroller (*marianismo*), og kan tolkes som en lokal forståelse av et globalt fenomen.

Takk

En stor takk til ledelsen og særlig alle de ansatte ved Stiftelsen, til mødrene, til familiene i *programa de protección* og til barna jeg lekte med om dagene og som alle har gitt meg nye perspektiver og minner for livet. Takk til andre informanter for å ha delt sine historier og synspunkter med meg.

En stor takk til Adopsjonsforum i Norge. En spesiell takk til deres kontakt i Bogotá, Liliana Erazo Rojas, som hjalp meg med den avgjørende første kontakten som gjorde feltarbeidet mulig.

Også takk til familien som lot meg bo hos dem under den første tiden i Colombia. Takk til gode venner i Bogotá som har bidratt med praktisk hjelp og råd under feltarbeidet.

Og takk til Mariate, som lot meg bo hos seg den siste tiden jeg oppholdt meg i Bogotá. Takk for gode samtaler om livet i Colombia, for omsorgen og for kaffen på senga hver morgen.

Takk til veileder Signe Howell for ærverdig oppfølging og rettleiding både teoretisk og administrativt, både før, under og etter feltarbeidet.

Og til sist, takk til mine foreldre og søster i Norge for deres ubetingede kjærighet og forståelse for min interesse for Colombia og adopsjon. Takk til min biologiske mor som gjorde alt dette mulig.

Christian Armando Clementsen (Høsten 2010)

Forord

Feltarbeidet i Colombia var en livserfaring. Den ga meg innsikt i hvor komplekst moderne adopsjon kan være. Ikke bare involverer den relasjoner på overordnede økonomiske, sosiale og kulturelle plan både nasjonalt og transnasjonalt, den involverer også kanskje aller mest mange menneskers historier som til sammen gjenspeiler de store sammenhengene. Slik kan studier av adopsjon si noe om holdninger og verdier knyttet til morskap, slektskap, rikdom og fattigdom, om skjeve fordelinger i et samfunn og om forholdet mellom Nord og Sør. Det kan i det ene øyeblikket være lykken i å fullbyrde drømmen om egen familie, og å få egen mamma og pappa. I det andre øyeblikket den dypeste sorg i dét en mor innser at barnet hun skiller seg fra kanskje aldri mer vil komme tilbake. Eller tenåringsbrorens avskjedsbrev til sine yngre søsken fordi innvandringsregler i Europa ikke tillater at han blir adoptert. Jeg har lært at adopsjon på alle nivåer er komplekst, og om jeg før feltarbeidet har båret på forutinntatte anelser har jeg uten tvil kommet tilbake uten lenger å være posisjonert. Innsikten ga meg heller en verdifull forståelse om at adopsjon aldri er ensidig, og den starter ikke kun når nye foreldre og nye barn møter hverandre for første gang på et barnehjem. Den har allerede startet lenge før, og vil vare lenge etter. Slik er adopsjon aldri et enkelt fenomen, og den har mange perspektiver.

Jeg husker lederen ved Mødrehjemmet fortalte meg at det burde gjøres flere studier av de menneskelige aspektene ved adopsjon: ”*Det finnes så mye som handler om lov og rett, men hva bryr en person som er adoptert seg om det, hva bryr en mor seg om det som ønsker å få garantert et godt liv for sitt barn hos nye adoptivforeldre, eller adoptivparet selv?*”. Denne oppgaven har en slik retning.

Innholdsfortegnelse

Takk.....	VII
Forord.....	IX
1. Introduksjon	1
Adopsjon	2
Et antropologisk perspektiv på adopsjon	2
Bakgrunn for dannelsen av holdninger og verdier – min tilnærming	4
En latinamerikansk samfunnskontekst – marianismo og machismo.....	5
Rasjonalisering og samfunnskontekst – holdninger til adopsjon i Colombia	5
Adopsjonens mange former	6
Den moderne adopsjonen	6
Den transnasjonale adopsjonens begynnelse.....	7
Colombia som adopsjonsland.....	8
En kort historikk.....	8
Den formelle adopsjonen	9
Den uformelle adopsjonen	10
Illegal adopsjon	11
El Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF)	12
Barn og Unges Lovsamling av 2006 - (Ley 1098 de 2006).....	12
Beskyttelse og barnevern – Protección	13
Programa de protección.....	14
Colombia	15
Etnisk og sosial differensiering i det colombianske samfunnet	16
Sosial og økonomisk differensiering.....	16
Oppgavens inndeling.....	18
2. Den metodologiske innfallsvinkelen	19
Sted for felt.....	19
Stiftelsen: Barnehjemmet	19
Mødrehjemmet	21
De involverte partene i adopsjonsprosessen.....	21
Et nettverksbasert feltunivers	22

De ansatte på Stiftelsen	23
De biologiske familiene	23
Mødrene på Mødrehjemmet	24
Adoptivsøkerne	25
Metode i feltet – deltakende observasjon	25
Intervjuer og uformelle samtaler	26
Skriftlige kilder og triangulering av metoder for innsamling av data	27
Refleksjoner over personlig tilknytning til felt: Nærhet og distanse	28
Bruk av språk i felt	29
Anonymisering og det etiske hensyn	30
Etiske retningslinjer og sensitive opplysninger om barn	31
3. Å overgi sitt barn i adopsjon	33
Familiene i programa de protección	34
Mødrene fra Mødrehjemmet	35
Samtykkeerklæringen – El Consentimiento	36
En ubestridt tilhørighet mellom mor og barn – som naturlig fenomen og en sosial konstruksjon	37
Jomfruen og Moren – og barnet som legitimerer henne	38
Å bli mor innebærer et ansvar	39
“Donde la madre esté, no es buena la adopción”	40
Clara	41
Melhuus’ begrep om “lidelse”	42
Doña Escudos – om hva det vil si å ta ansvar, og om å “lide” for barnet	44
En “god mor” – la verraca og la perezosa	45
Del II: Mødrene som “gir bort” sine barn i adopsjon	47
”Regalar los niños” – de som ”gir bort” sine barn	47
Señora Luz - ¿Allí es dónde regalan niños? – Er det der de gir bort sine barn?	48
Når adopsjon er verre enn å foreta abort	48
Julia og Magdalena fra Mødrehjemmet	49
Den moralske diskursen om kvinners legitime atferd	51
Å overgi barn i adopsjon – mer “synd” enn å foreta abort	52
Den colombianske staten og kirkens syn på abort	52
Den folkelige katolisismens tolkning av synd	53

Barn som økonomisk ressurs.....	55
Et vanskelig valg	56
Avsluttende kommentar	57
4. Idealisering av adopsjonen	59
Den elitistiske orienteringen i adopsjonspraksisen	60
Å være takknemlig for å ha blitt adoptert	61
Den uklanderlige adopsjonen	62
Perspektiver på transnasjonal og nasjonal adopsjon	63
Idealiseringen	63
Perspektiver på transnasjonal adopsjon.....	64
Perspektiver på nasjonal adopsjon	64
Klassifisering av mottakerland.....	66
Protección – om barn som vender tilbake til biologisk familie.....	67
Visita Domiciliaria – Hjemmebesøk	68
Barns situasjon i Colombia	70
Å overgi barn i adopsjon – en ”kjærlighetshandling”	71
Brevene.....	72
Mødrenes tanker om adopsjon og ”kjærlighetshandlingen”	73
Cristina	74
Adopsjon som å bli ”født på nytt”	77
Fortiden klippet av med fingrene	78
Adoptivbarnets gjenfødelse – fra separasjon til reintegrering	80
En ”lukket” fortid og sosial nakenhet	81
Barnehjemmet – en liminal verden	82
Tilbake til sosial struktur og et ”nytt liv”	83
Realiseringen av egne liv – hva er det beste med livet?.....	84
Avsluttende kommentar	85
5. Adoptivsøkerne og ”det perfekte barnet”	87
Det emosjonelle aspektet ved adopsjonsprosessen	88
Foreldreforbereende kurs – programa de preparación de padres	89
De nasjonale adoptivsøkerne: sosial og etnisk bakgrunn.....	89
Sosial stigmatisering i det colombianske samfunnet.....	90
Psykologens forklaringer.....	91

Ideen om ”det perfekte barnet”	92
Mala sangre – ”Ondt blod”	94
”¿Quién adoptará <i>El Negro</i> ?”	95
Endring av adoptivsøkernes holdninger	97
Holdninger til adopsjon i endring	97
Avsluttende kommentar	99
6. Avslutning	100
Referanseliste	102
Vedlegg I:	109
Vedlegg II:	111

1. Introduksjon

Hovedtemaet for denne oppgaven er adopsjon, og nærmere bestemt den moderne adopsjonen i sin transnasjonale og nasjonale form. Temaet blir satt i ramme av antropologiske begreper om adopsjon, globalisering, slektskap, kjønn, moralske diskurser og liminalitet.

Jeg hentet inspirasjon til oppgaven fra Suzanne Hoelgaards (1998) artikkel *Cultural Determinants of Adoption Policy: A Colombian Case Study*, som med et kritisk blikk åpner for refleksjon av transnasjonal adopsjon og forståelsen av adopsjonspraksisen i Colombia. Særlig trekker hun frem hvordan den lokale praksisen av den globalt regulerte adopsjonen påvirkes av elitisme og en orientering mot vestlige holdninger og verdier. Colombia har vært blant de fem største giverlandene i transnasjonal adopsjon gjennom den siste halvdel av det 20. århundret. Men med den nye colombianske Barn og Unges Lovsamling fra 2006 legges det også til rette for å styrke den nasjonale adopsjonen, hvor colombianske barn blir adoptert til colombianske foreldre i Colombia. Dette er delvis en videreføring av den gjeldende ideen om at barnet bør vokse opp i sine opprinnelige kulturelle, sosiale og språklige omgivelser, slik det fremgår i de internasjonale prinsippene om ”barnets rettigheter” og ”barnets beste”.

De internasjonale prinsippene som regulerer den formelle adopsjonen vil imidlertid kun skape en bakgrunnskontekst for denne oppgaven. Målet med oppgaven er i stedet å undersøke hvordan adopsjon av barn oppfattes av de som berøres aller mest. Med dette mener jeg særlig de lokale involverte partene slik som de biologiske familiene og mødrene som overgir barn til adopsjon, de ansatte på barnehjemmet og de nasjonale adoptivsøkerne. Dette er grupper av mennesker med den mest direkte erfaringen til adopsjon som praksis, og som etablerer de næreste relasjonene til de personene som blir adoptert.

Jeg vil med denne oppgaven undersøke holdningene til adopsjon blant de involverte partene i adopsjonsprosessen i Colombia. På den måten vil jeg kunne si noe om Colombia som adopsjonsland og den lokale forståelsen av adopsjonen som praksis og sosialt fenomen. Jeg vil også kunne si noe om hvilke konsekvenser adopsjonen har for de partene som er berørt.

Studiene av holdningene til adopsjon har bidratt til å si noe om kvinners rolle og betydning i det colombianske samfunnet. De har også kunnet si om hvordan adopsjonen forstås som en utvei til en bedre livskvalitet. I tillegg har de gjenspeilt en etnisk og sosial diskriminering, og vist at det er grunnlag for større aksept for adopsjon blant nasjonale adopsjonssøkere.

Adopsjon

”I define adoption to mean the practice whereby children, for a variety of reasons, are brought up by adults other than their biological parents, and are treated as full members of the family amongst whom they live”. (Signe Howell, 2006: 41).

Når jeg henviser til adopsjon i denne oppgaven, mener jeg den typen praksis hvor barn blir oppdratt som likeverdige familiemedlemmer av voksne omsorgspersoner som ikke er deres biologiske foreldre. Det er den moderne ”lukkede” adopsjonen som, basert på vestlig dikotomi om sosialt og biologisk slektskap, juridisk skaper nye slektskapsrelasjoner i overføringen av den fulle omsorgsretten til barn fra biologisk familie til de nye sosiale foreldrene (Howell, 2006; Bowie, 2004: 5). Denne adopsjonen er i sin nasjonale og transnasjonale form regulert av internasjonale og nasjonale bestemmelser om barn rettigheter.

I denne oppgaven vil jeg referere til adopsjonen både som praksis og som prosess, avhengig av hvordan den involverer mine grupper av informanter.

Et antropologisk perspektiv på adopsjon

Signe Howells artikkel fra 2009 gir en oversikt over antropologiske studier av adopsjon. Adopsjon av barn til ikke-biologiske foreldre har vært beskrevet i etnografiske monografier fra hele verden. Likevel er det først i senere tid oppstått en ny interesse for adopsjon blant antropologene, i takt med det økende omfanget av moderne transnasjonal adopsjon. Adopsjon som praksis reiser teoretiske og analytiske spørsmål til slektskap og gir ny mening til slektskapsrelasjoner (2009: 150). Slik utfordrer adopsjonen ideene om slektskap som deling av biologiske substanser mellom personer. Andre studier av adopsjon har fokusert på sosial praksis. I Stillehavet er adopsjonen på den måten motivert av både økonomiske, politiske og sosiale faktorer hvor barnet blir analysert som en vare i utvekslingen av tradisjonelle penger (2009: 156). Med den moderne adopsjonen har fokuset rettet seg særlig mot internasjonal lovgivning, forholdet mellom Nord og Sør og globalisering av universelle verdier, adoptivfamilienes sammensetning, adoptivbarnets identitet og til slutt kritikk av ideen om ”barnets beste” (2009: 156). Under vil jeg gi en kort presentasjon av de teoretiske tilnærmingene til adopsjon i antropologien som er av størst betydning for denne oppgaven.

Signe Howell (2006, 2003) setter fokus på transnasjonal adopsjon som del av en global bevegelse av ideer og personer. Som et aspekt ved den økende globaliseringen inngår dette i en transnasjonal utveksling hvor barn fra fattige giveland i Sør sendes til Nord mens vestlige normer og verdier i form av lovgivning om barns rettigheter blir overført fra Nord til Sør, og dermed gjort universelle. Slik blir adopsjon som en form for utøvelse av "barnets beste" gjort til det ypperste eksempel på statens selvpålagte ansvar for sine borgeres velvære gjennom governmentality. Den moderne adopsjonen gjøres også moralsk gyldig når barnet fraskrives alle sosiale relasjoner og juridiske tilhørighet til sin biologiske familie i hjemlandet. På den måten blir adoptivbarnet "de-kinnet" og oppstår som et "sosialt nakent" uavhengig individ som ideal for den internasjonale lovgivningen som tillegger individene rettigheter. Dermed blir det mulig å gi adoptivbarnet et nytt sett sosiale relasjoner med adoptivforeldrene i mottakerlandet. Howell kaller denne prosessen "kinning", hvor adoptivbarnet bringes inn i en permanent relasjon med en gruppe mennesker, beskrevet med begreper om slektskap (2006, 2003). Slik overfører adoptivforeldrene sin slektskapstilhørighet over til adoptivbarnet gjennom en *transubstansiering* av barnets indre essens (selv), og integrerer det inn med ny identitet i deres biologiske slektskapsnettverk (Howell, 2003: 470).

Som eksempel på den globale bevegelsen hevder Suzanne Hoelgaard at Colombia har tilpasset seg en ekstrem versjon av den moderne adopsjonen uten at den er tilpasset de lokale forholdene og nye forbedringene av praksisen (1998: 202). Hun hevder den colombianske adopsjonspraksisen er preget av en gjennomgående prioritering av utenlandske adopsjonssøkere framfor lokale fosterfamilier og colombianske adopsjonssøkere. Dette er knyttet til en elitisme i den colombianske eliten som fremmer en orientering mot det vestlige samfunnet og vestlige verdier. Blant familieforsvarere og ansatte ved det colombianske barnevernets institusjoner og private stiftelser hersker det derfor sterke forestillinger om de internasjonale søkernes moralske og sosiale overlegenhet og gode økonomiske ressurser, som gjør det naturlig å tildele barn til internasjonale adopsjonssøkere framfor nasjonale. Den colombianske adopsjonspraksisen virker på den måten imot utviklingen i den internasjonale lovgivningen som fremmer plassering av barn i lokale omgivelser framfor transnasjonal adopsjon (1998: 203).

Claudia Fonseca (2002) bruker Brasil som eksempel på misforholdet mellom global lovgivning om adopsjon og lokal praksis. Hun hevder den globale ideologien om adopsjon former et hegemonisk narrativ som ekskluderer de lokale og tradisjonelle praksisene for

fordeling av barneomsorg. I Brasil eksisterer det en lokal adopsjonspraksis kalt *adoção à brasileira*, som fungerer som en åpen form for ”circulation of children” hvor mødre fra de lavere lagene i samfunnet spiller en aktiv rolle i plasseringen av barn til andre omsorgspersoner. Slik viser Fonseca hvordan den lokale forståelsen av adopsjon kommer i direkte konflikt med det hegemoniske narrative når mødre i god tro plasserer sine barn i de statlige institusjonene med troen på at de kan komme tilbake så fort situasjonen i hjemmet har bedret seg. Når mødre senere krever barna tilbake finner de at barna er blitt erklært ”forlatt” og sendt til adopsjon i utlandet.

Bakgrunn for dannelsen av holdninger og verdier – min tilnærming

Sentralt for denne oppgaven er holdningene og forestillingene om adopsjon blant de involverte gruppene av informanter jeg møtte i feltet. Under vil jeg argumentere for hvordan holdningene blir skapt i krysningpunktet mellom personenes egen rasjonalisering og samhandlingen mellom mennesker, og den kulturelle samfunnskonteksten.

Holdninger og verdier får mening i samhandlingen mellom mennesker. På den måten blir holdningene blant de involverte partene i adopsjonsprosessen også formet av forventninger og forestillinger som produseres og reproduseres i personenes relasjon til andre. Særlig innenfor adopsjon, en praksis som berører noe av det mest betydningsfulle for mange mennesker, nemlig familie og slektskap, blir holdningene og forestillingene også påvirket av rasjonaliseringer og følelser. Signe Howell (2007) understreker det emosjonelle aspektet ved adopsjonen for adopsjonssøkere i en prosess preget av usikkerhet, lykke og savn. Suzanne Hoelgaard (1998) viser i sitt case-studie fra Colombia hvordan adopsjonspraksisen er styrt av egen rasjonalisering til de som praktiserer den. Espen Leifsen (2006) hevder det eksisterer en dominerende moralsk diskurs om kvinners reproduktive atferd i Ecuador, som påvirker forståelsen av hva som er en naturlig kvinnelig atferd. Slik beskriver holdningene oppfattelsen av hvordan verden er eller burde være, for de som skaper dem og de som påvirkes av dem.

En latinamerikansk samfunnskontekst – marianismo og machismo

Ettersom menneskene er en del av et samfunn og påvirkes av samfunnet, blir de også påvirket av dypere kulturelle verdier tilknyttet samfunnets historiske og regionale kontekst. Latin-Amerika er i så måte et kontinent preget av innflytelse fra både kolonialt og opprinnelig indiansk samfunn og struktur. Tessa Cubitt hevder at den spanske arven fra kolonitiden var et hovedelement i den kulturelle utformingen av Latin- Amerika (1995: 83). Hovedaktørene for utformingen av verdiene på dette kontinentet har vært kirken og familien, samt en kode for oppførsel basert på personlig ære. Cubitt formulerer dette slik:

”Hispanic heritage was a major element in contributing to the cultural formation of Latin America and, since values constitute a vital component of culture, the Hispanic influence has been considerable in shaping norms. At the heart of these have been the institutions of church and family and a code of behavior based on personal honour” (1995:83).

Med arven fra den spanske kolonitiden og den katolske kirke er det oppstått sosiale fenomener som ”marianismo” og ”machismo” (Eide, 2006: 142). Disse fenomenene har skapt stereotypiske forestillinger om menn og kvinners roller hvor menn er dominerende og nyter privilegier i samfunnet, mens kvinner er underdanige og tilknyttet hjemmet. I Ny Granada, dagens Colombia, var de katolske verdiene på den måten av stor innflytelse for struktureringen av familien og synet på menn og kvinners status i samfunnet (Garcés, 2008). I møtet med den amerikanske urbefolkningen og innføringen av svarte slaver, har dette også skapt ideer om at det også eksisterte forskjeller mellom kvinner fra bestemte ”raser”. Mens den hvite kvinnen av europeisk herkomst var knyttet til jomfruelighet og kvinnelig dyd, representerte den svarte, indianske og kvinnen av blandet herkomst seksualdrift og umoral. Kvinnens rolle og relasjonen mellom mor og barn i dagens latinamerikanske samfunn, blir også forstått med Jomfruen av Guadalupe som symbol for kvinnens to tilstander som jomfru og mor (Melhuus, 1992).

Rasjonalisering og samfunnskontekst – holdninger til adopsjon i Colombia

Verdier tilknyttet familie og menns og kvinners rolle er i Latin-Amerika og Colombia derfor påvirket av den kulturelle samfunnskonteksten med innflytelse fra den spanske kolonitiden og den katolske kirke. Samtidig skapes mening i relasjonene og samhandlingen mellom

mennesker, uttrykt som følelser, rasjonaliseringer og forestillinger om verden. Det er denne kombinasjonen av sosial samhandling og samfunnskontekst jeg vil bruke som bakgrunn for hvordan holdningene til adopsjon blant de involverte partene i Colombia oppstår.

Adopsjonens mange former

Adopsjon som fenomen har vært kjent helt siden Babylon, og har vært praktisert i et mangfold av former i alle kjente samfunn i verden til i dag (Sætersdal & Dalen, 1999; Howell, 2006). Som sosial praksis går den til kjernen av perspektivene på biologi og slektskap, og utfordrer vår forståelse av tilhørighet og tildeling av ansvaret for samfunnets barn. Den har vært mål for statlig oppmerksomhet helt siden det antikke Kina, India, Hellas og Roma (Howell, 2006: 43). Erdmute Alber (2004: 34-35) anser adopsjonspraksisen hos baatombu i Benin som nærmere en fosterordning fordi barna beholder sitt navn fra den biologiske farens klan. Fiona Bowie hevder at baatombu heller ikke gjør noe skille mellom biologiske og sosiale foreldre (2004: 9). Dietrich Treide (2004) henviser til Mac Marshall som forsto adopsjon i Mikronesia som en del av et større system for overføring av land, eiendom og menneskelig kunnskap. Adopsjon handlet om tillit og deling av ressurser mellom slektninger, og kunne ikke reguleres av nasjonale lovverk fordi det ville bryte mot ”*the very essence of adoption transactions*” (2004: 129). I Weismantels studier av zumbagua i Ecuador skapes slektskap ved å dele samme måltid over en lengre periode, og på den måten opplevde hver person å ha flere sett med foreldre og flere sett egne barn (Howell, 2006: 54).

Den moderne adopsjonen

Den moderne adopsjonen handler blant annet om retten til barnas omsorg mellom familien, staten og det globale samfunnet. Dette startet med at kontrollen over barn ble skiftet fra familien til statlige myndigheter i Europa mot siste halvdel av det 19. århundret og nedfelt i nasjonale og globale lovverk i århundret som fulgte (Howell, 2006: 160). Et slikt skifte fra familienes private sfære til et statlig nivå har bakgrunn i den moderne nasjonalstatens selvpålagte ansvar i å verne om egne borgere i ”deres beste interesse”. Dette forholdet mellom staten og borgerne blir av Foucault kalt *governmentality*, og gjør samtidig staten moralsk berettiget til å involvere seg i sine innbyggers private liv (Howell, 2006: 10).

Ideen om at det fantes en barndom som en atskilt fase i livet oppsto i Europa særlig med filosofene J.J. Rousseau (1762) og John Locke (1690) (Howell, 2006: 45). Utover siste halvdel av det 19. århundret ble denne fasen også ansett som den beste av alle livets faser kjennetegnet av barnets bekymringsløse, trygge og lykkelig tilværelse i en familie med omsorgsfulle og ansvarlige foreldre (Howell, 2006: 46). I disse ideene ligger også antakelsen om at menneskeheten består av uavhengige individer med egne universelle rettigheter som trenger statens beskyttelse (Howell, 2006: 9). Tanken om at det finnes egne rettigheter til individene har ført til at disse rettighetene er blitt nedfelt i universelle erklæringer som FNs Menneskerettighetserklæring (1948) og FNs Barnekonvensjon (1986) som angår barns rettigheter. Haag-konvensjonen fra 1993 retter seg også spesielt mot reguleringen av den transnasjonal adopsjonen (Howell, 2006).

Som uttrykk for governmentality er både FNs Barnekonvensjon (1986) og Haag-konvensjonen (1993) bygget på de to prinsippene om ”barns rettigheter” og ”barnets beste” for å garantere barnas livskvalitet. På den måten er lovgivningen om barns rettigheter ikke bare overført fra familien til nasjonalstatlig nivå, men også til et globalt nivå. Ifølge Signe Howell gjelder denne overføringen særlig for reguleringen av adopsjon (2006).

FNs Barnkonvensjon (1968) anser særlig den biologiske familien som et naturlig miljø for barns oppvekst med fokus på et stabilt liv med kulturell, religiøs, etnisk og språklig kontinuitet (Howell, 2006: 46, 163; Hoelgaard, 1998: 204). I den sammenhengen blir transnasjonal adopsjon kun ansett som et siste alternativ dersom det ikke finnes lokale løsninger i form av fosterforeldre eller nasjonale adoptivforeldre i barnets opprinnelsesland (Hoelgaard, 1998). Et annet utfall av adopsjonslovgivningen er prinsippet om ”lukket” adopsjon, som er ment å garantere den ideelle stabile livssituasjonen for barnet omgitt av det naturlige miljøet i en familie (Hoelgaard, 1998).

Med den internasjonale ratifiseringen av FNs Barnekonvensjon (1968) og Haag-konvensjonen (1993) blir ideene om ”barns rettigheter” og ”barnets beste”, og reguleringen av både den nasjonale og internasjonale adopsjonen globalisert (Howell, 2006).

Den transnasjonale adopsjonens begynnelse

Adopsjon i sin transnasjonale form fikk sin begynnelse fra USAs reaksjon på det høye antallet foreldreløse barn i Tyskland og Hellas etter Den andre verdenskrig (Howell, 2006: 17).

Senere skulle adopsjoner av foreldreløse barn fra Koreakrigen på slutten av 1950-årene markere den første transnasjonale adopsjonen på tvers av etniske grenser. Etter dette økte antallet giverland av barn i Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa til mottakerland i Vest-Europa, samt USA, Canada og Australia (Howell, 2006; Sætersdal & Dalen, 1999). Ved slutten av det 20. århundret ble det beregnet at 32 000 barn var blitt adoptert over landegrensene hvert år (Howell, 2006: 21).

Colombia som adopsjonsland

Colombia har siden slutten av 1960-tallet vært blant de mest fremtredende giverlandene i Latin-Amerika innen transnasjonal adopsjon, og blant de fem største på internasjonalt nivå gjennom hele 1980-tallet og slutten av 1990-tallet (Table 2b, Selman, 2005: 10).¹ Med Barn og Unges Lovsamling fra 2006 legges det også til rette for å øke den nasjonale adopsjonen i landet. Samtidig med dette har det også eksistert tradisjonelle, uformelle adopsjoner hvor barn blir tatt opp i familier uten at noen offentlig adopsjonsprosess blir gjennomført. Dessverre er Colombia også utsatt for ulovlig virksomhet der barn blir involvert i menneskehandel og illegale adopsjoner som gjør ”adopsjonslandskapet” i dette landet både flerfoldig og komplisert. Følgende vil jeg derfor gi en kort beskrivelse av disse formene for adopsjon og lovgivningen som regulerer den, for en bedre bakgrunnskontekst til Colombia som adopsjonsland.

En kort historikk

Suzanne Hoelgaard forteller at adopsjon som metode for vern av foreldreløse og forlatte barn ikke kom i bruk i Colombia før i 1960 med Lov 140 (1998: 207). Før den tid var barn blitt absorbert inn i vanlige familier eller var beskyttet av Kirken og private veldedighetsorganisasjoner. I begynnelsen opererte loven med ”enkel” adopsjon som fastsatte en juridisk tilhørighet mellom barnet og adoptivforeldrene, men hvor barnet beholdt sin tilknytning til den biologiske familien. På 1960-tallet ble helse- og velferdstjenestene sentralisert samtidig som fosterordningen og adopsjonen ble flyttet fra den private sektoren til statlig nivå (1998).

¹ Se Vedlegg I.

I 1968 ble *El Instituto Colombiano de Bienestar Familiar* (ICBF) opprettet for å yte tjenester innen familie- og barnevern i Colombia (Hoelgaard, 1998: 208). Dannelsen av ICBF var også en reaksjon på de vanskelige sosiale omstendighetene mange av barna og familiene i landet befant seg i.² Med utvidelsen av giverland for transnasjonal adopsjon etter Koreakrigen og en økende etterspørsel i Europa og USA etter å adoptere barn, inngikk ICBF kontakt med vestlige adopsjonsbyråer og -eksperter for innledningen av transnasjonal adopsjon fra Colombia. Siden da har den transnasjonale adopsjonen vært økende, og overgikk nasjonal adopsjon med det dobbelte i 1984 (Hoelgaard, 1998: 208). I 1975 ble den ”lukkede” adopsjonen innført ved lov, og med den tidligere Barneloven (*El Código del Menor*) fra 1989 ble den ”enkle” adopsjonen helt avskaffet. Med ”lukket adopsjon” (*la adopción plena*) overføres omsorgsretten fra biologisk familie til adoptivforeldrene, samtidig som forholdet mellom adoptivbarn og adoptivforeldre likestilles ved lov med de rettigheter og plikter som inngår i en biologisk familie. I motsetning til den ”enkle” adopsjonen mister den opprinnelige familien all rett til omsorgen for barnet, og all kontakt mellom de to partene brytes (Hoelgaard, 1998).

Over perioden 1984-1994 ble det gjennomført til sammen 26 949 nasjonale og transnasjonale adopsjoner i Colombia, hvorav 18 038 barn ble adoptert til utenlandske foreldre og 8911 til colombianske foreldre (Table 2, Hoelgaard, 1998: 240).

Den formelle adopsjonen

Ifølge den colombianske Barn og Unges Lovsamling av 2006 (*Ley 1098 de 2006*) kan kun barn som er erklært tilgjengelige for adopsjon eller hvor det er blitt gitt frivillig samtykke på forhånd av barnets foreldre, bli adoptert. Den formelle adopsjonen i Colombia har en ugjenkallelig virkning og etablerer en permanent relasjon av rettigheter og plikter mellom adoptivbarnet og adoptivforeldrene likestilt med relasjonen mellom biologiske slektninger (Art. 62, art. 64).

Artikkel 68 i Lovsamlingen stiller de samme kravene for både nasjonale og internasjonale søkere. Alle søkere må derfor være egnet til påta seg plikter og utøve rettigheter,³ være fylt 25 år og være mer enn 15 år eldre enn barnet de adopterer. De må også kunne garantere at de er

² www.icbf.gov.co/icbf/directorio/portel/libreria/php/decide.php?patron=03.0701 (19.10.10).

³ ”*Ser capaz de asumir deberes y ejercer derechos*” er en utvidet forklaring av den faktiske lovteksten i introduksjonshæftet for det foreldreforbereidende kurset på Stiftelsen. Se referanselisten.

fysisk, mentalt, moralsk og sosialt egnet til å gi barnet et passende og stabilt hjem å leve i. Enslige søkere og par med et uavbrutt samboerskap på minimum 2 år kan også adoptere fra Colombia. I tillegg må det fremvises dokumentasjon på søkerens mentale og fysiske helse, økonomiske situasjon, fødselsattester og referansebrev.⁴ Under like vilkår vil loven prioritere nasjonale søkere framfor internasjonale, og utenlandske par fra land som har ratifisert Haag-konvensjonen om Internasjonal Adopsjon framfor andre (Ley 1098 de 2006, art. 71). For førstegangssøkere både i utlandet og i Colombia kreves det også deltakelse i foreldreforberedende kurs,⁵ som på Stiftelsen var kjent som *taller de preparación de padres*.

Den uformelle adopsjonen

Claudia Fonseca beskriver den uformelle adopsjonen som ”circulation of children” hvor barn plasseres for en kortere eller lengre periode til omsorgspersoner i morens nettverk av nære slektninger, naboer og venner inntil hennes økonomiske og sosiale situasjon forbedrer seg (2002). Fonseca fokuserer særlig på *adoção à brasileira* som et tradisjonelt system som gjør det mulig å sikre overlevelsen av de yngre generasjonene blant lavtlønnede arbeiderfamilier i favelaene i den brasilianske byen Porto Alegre. Fonseca viser hvordan forsørging av andres barn over lengre tid kan føre til krav om hele ”foreldreretten” som erstatning for omsorgen som er lagt ut for barnet. Fonseca forteller om den enslige trebarnsmoren *Eliane* som overga sitt tredje barn til barnets tante og hennes ektemann. Etter seks år under ekteparets omsorg adopterte de barnet ved å registrere det ”illegalt” som sitt eget med godkjennelse fra moren (2002: 409). Dette var mulig ettersom det i Brasil ikke automatisk kreves eller utstedes fødselsattest på barn født på sykehus, men i stedet er foreldrenes eget ansvar å registrere barnet ved offentlige kontorer (2002: 411-412).

I Colombia fikk jeg også erfaringer med den uformelle adopsjonen. Gjennom søken etter unge voksne adopterte, viste det seg at mange av disse adopsjonene avvek fra den formelle adopsjonsprosessen gjennom det statlige organet ICBF. En av de unge adopterte jeg møtte hadde selv ordnet sin egen adopsjon formelt etter at hun hele livet hadde levd som del av sin fars søsters familie. En sosialarbeider jeg møtte hadde adoptert datteren til sin tidligere ektemann fra et annet forhold ved å registrere henne som sin egen datter. En ung mann omtalt som ”sønn” og ”bror” av min verstfamilie var blitt foreldreløs som syvåring og var blitt tatt

⁴ www.elabcdelbebe.com (10.09.08)

⁵ www.adopsjonsforum.no/index.aspx?article=500177&mid=500177 (02.11.10)

opp og registrert som barn av familien som eide verkstedet der han hadde begynt å jobbe.⁶ Som i Brasil er nasjonale adopsjoner i Colombia derfor preget av at barn tas opp i familier blant slektninger eller ukjente, og i noen tilfeller registreres ”uformelt” som adoptivforeldrenes egne.

Illegal adopsjon

Ifølge Fundación Esperanzas (2001) rapport om barnehandel i Colombia er illegal adopsjon i Latin-Amerika, Asia og Afrika til Europa og USA en konsekvens av lange og krevende saksganger og større etterspørsel etter barn enn hva den lovlige adopsjonen tilbyr. I mange tilfeller tar de barnløse parene direkte kontakt med mødre i utviklingslandene eller involverer seg med mellommenn som for høye summer finner et passende barn eller gjennomfører en ulovlig adopsjonsprosess.⁷

Ofrene for den illegale virksomheten er barna, men også de biologiske foreldrene som overgir dem i bytte mot penger eller i håp om at de vil få det bedre et annet sted. Det kan også være enslige mødre som tar imot hjelp fra ukjente personer tilknyttet nettverk for kidnapping og salg av barn. Andre faktorer som underbygger den illegale adopsjonen er økende fattigdom, uvitenhet, mangel på informasjon og prevensjonstilbud, og mangel på konkrete lover.

Under feltarbeidet ble det vist en nyhet på fjernsynskanalen RCN om en mor som hadde tatt imot hjelp fra to velmenende kvinner til å passe barna. I et ubevoktet øyeblikk hadde de to kvinnene forsvunnet med barna uten å legge igjen spor etter seg. På fjernsynet ba moren gråtende om å få barna tilbake.

Barn og Unges Lovsamling av 2006 skal beskytte barn og unge mot menneskehandel og økonomisk utnyttelse, og forbyr økonomisk godtgjørelse eller press for overgivelse av barn i adopsjon. Likevel sier rapporten fra Fundación Esperanza at det vies lite oppmerksomhet til å etterforske og avklare slike saker, ganske enkelt fordi de hovedsakelig involverer de fattige familiene i samfunnet.

⁶ Etter å ha levd med sin adoptivfamilie hadde mannen bodd åtte år med min verstfamilie og var regnet som likeverdig medlem av familien.

⁷ Mine informanter bekreftet at det fantes ulovlige nettverk som kontaktet fattige gravide kvinner. Jeg ble også fortalt om italienske par som dro til Colombia for å tilby gravide kvinner økonomisk støtte mot at de fikk ta med seg barnet deres tilbake til Italia.

El Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF)

I Colombia er *El Instituto Colombiano de Bienestar Familiar* (ICBF) et statlig organ som skal beskytte familien og barn og unge, og garantere deres rettigheter.⁸ I dag er ICBF representert både nasjonalt og regionalt med kontorer i hver av landets 32 administrative enheter (*departamentos*).⁹ I tillegg eksisterer det mer enn 200 lokale sentre (*centros zonales*) som er ment å være tilgjengelige med sine tjenester for publikum i alle landets kommuner. I Colombia er ICBF det eneste organet med myndighet til å gjennomføre formelle adopsjoner, eller gi private enheter godkjenning til å gjøre det samme (Ley 1098 de 2006, art. 62).

Med hjelp av Barn og Unges Lovsamling av 2006 kan ICBF iverksette en rekke tiltak (*medidas de protección*) for å beskytte barn og unge og garantere deres rettigheter. Ett av disse beskyttelsestiltakene er adopsjon (Camargo de la Hoz, 2000).

Under ICBF ligger flere statlige barnehjem, samtidig som det finnes åtte private stiftelser (*casas de adopción*) i Bogotá og andre større byer i Colombia med autorisasjon til å gjennomføre adopsjon og barnevern (*protección*). ICBF er anerkjent både på nasjonalt og internasjonalt nivå for å være både effektiv og transparent i sine saker, og har derfor vært et foretrukket alternativ for transnasjonal adopsjon spesielt for mange land i Europa (Howell, 2006: 22).

Barn og Unges Lovsamling av 2006 - (Ley 1098 de 2006)

Barn og Unges Lovsamling (*El Código de la Infancia y la Adolescencia de 2006*) er bygget på prinsippet om omfattende beskyttelse av barn og unge i deres beste interesse. Det betyr at barn og unge i Colombia har en rett til å vernes mot blant annet å bli forlatt, bli utnyttet økonomisk og seksuelt, utsatt for mishandling, eller å bli involvert i krig (Art. 20). Den hevder også at deres rettigheter skal ha forrang framfor andre gruppers rettigheter i

⁸ www.icbf.gov.co/icbf/directorio/portel/libreria/php/decide.php?patron=03.0701 (05.10.10)

⁹ Colombia er delt inn i 32 administrative enheter eller provinser kalt *departamentos*, i tillegg til hovedstadsdistriktet Santafé de Bogotá.

samfunnet.¹⁰ Målet med lovsamlingen er å garantere for at barn og unge skal få utvikle seg og vokse opp i en familie omgitt av kjærlighet, lykke og forståelse (Art. 1).¹¹

Denne Lovsamlingen ble dannet i 2006 og skal i forhold til den tidligere colombianske barneloven fra 1989 inneha en rekke viktige endringer som skal beskytte barn og unge mot brudd på deres rettigheter. Blant disse endringene nevnes Lovsamlingens samsvar med FNs Barnekonvensjon (1989, ratifisert i 1991), Haag-konvensjonen om Internasjonal Adopsjon (1993, trådte i kraft i 1998)¹² og den colombianske Grunnloven fra 1991. Artikkel 8 gir også en forklaring på hva som menes med ”barnets beste”, som alles forpliktelse til å garantere en omfattende og samtidig tilfredsstillende av alle barn og unges menneskerettigheter, som er universelle, overlegne og gjensidig avhengig hverandre.¹³

Beskyttelse og barnevern – Protección

Ina Ø. Pettersen (2007: 50) har i sin masteroppgave oversatt *protección* med ”beskyttelse”, som er en direkte oversettelse av ordet. Hun forteller at begrepet ble brukt både av ansatte i ICBF og av barna på kritesenteret hvor hun oppholdt seg. Også på Stiftelsen ble *protección* benyttet av de ansatte særlig om de barna med mulighet for å reise tilbake til sine familier, mens familiene deltok i *programa de protección* for å lære om barnas rettigheter og forbedre de sosiale forholdene i hjemmet.

Artikkel 50 i Barn og Unges Lovsamling av 2006 presenterer en rekke tiltak som skal verne om barn og unge når deres rettigheter er brutt. Jeg vil i denne oppgaven derfor referere til *protección* også som ”barnevern” i den betydning at det beskytter barn og unge mot handlinger som bryter deres lovfestede rettigheter. I slike tilfeller vil det utgis en advarsel til foreldrene om å endre forholdene i hjemmet, fjerne barnet fra de forholdene det trues av, plassere barnet tilbake til opprinnelig familie eller andre slektninger, plassere barnet på barnehjem i de tilfellene det ikke får tildelt fosterfamilie, og til sist erklære barnet tilgjengelig

¹⁰ Lovsamlingen åpner med: “[...] *en el principio de la protección integral y el interés superior del niño, niña y adolescente, ya que sus derechos prevalecen sobre los de los demás*”.

¹¹ Min oversettelse av art. 1: ”*Finalidad. Este Código tiene por finalidad garantizar a los niños, niñas y adolescentes su pleno y armonioso desarrollo para que crezcan en el seno de la familia y de la comunidad, en un ambiente de felicidad, amor y comprensión. Prevalecerá el reconocimiento a la igualdad y la dignidad humana, sin discriminación alguna*”.

¹² www.eltiempo.com (10.09.08)

¹³ Min oversettelse av art. 8: “[...] *el imperativo que obliga a todas las personas a garantizar la satisfacción integral y simultánea de todos sus Derechos Humanos, que son universales, prevalentes e interdependientes*”.

for adopsjon. Ideelt sett skal alle andre tiltak vurderes før adopsjonen.¹⁴ Under like vilkår skal nasjonale adopsjonssøkere prioriteres framfor søknaden til internasjonale adopsjonspar (Ley 1098 de 2006, art. 71).

Programa de protección

Barna på Barnehjemmet¹⁵ som ikke var forlatt eller som foreldrene hadde gitt samtykke for adopsjon var der fordi de var blitt utsatt for *maltrato*, *negligencia* eller *abandono* (mishandling, omsorgssvikt eller foreldres fravær), begreper som de ansatte hentet fra Barn og Unges Lovsamling av 2006.¹⁶ For at barna skulle komme tilbake til familiene, var de nødt til å delta på et obligatorisk program (*programa de protección*) hvor de gjennomgikk et kurs om barneoppdragelse og barns rettigheter, og gikk i samtale med psykolog og sosialarbeidere for hjelp med å løse de sosiale problemene i hjemmet. I denne oppgaven er det særlig kurset jeg refererer til med *programa de protección*, ettersom det var her jeg deltok og fikk møte barnas familier.

Dersom familiene lyktes å forbedre sin sosiale situasjon eller de ansatte lyktes i å finne andre forsørgere for barna blant slektninger eller i familiens sosiale nettverk, ble barna til slutt gjenforent med disse. Dette er i tråd med artikkel 50 i Barn og Unges Lovsamling av 2006, om tiltak som verner barn og unge mot brudd på deres rettigheter. På Stiftelsen ble denne gjenforeningen beskrevet som *reintegró*.

¹⁴ www.adopsjonsforum.no (27.10.10)

¹⁵ Se kapittel 2, "Stiftelsen: Barnehjemmet".

¹⁶ Særlig artikkel 18 om barnets rett til beskyttelse mot alle former for mishandling, og artikkel 20 om barnets rett til beskyttelse mot å bli forlatt.

Colombia

”Myten sier at da Gud skapte universet kom Han forbi et lite grønt hjørne av verden som skinte av all sin prakt. Da Han var kommet fram fortalte Han sine engler hvilke vidunderlige rikdommer han enda vil skjenke dette landet. Men da Herren så englenes forferdelse over en slik storartet gavmildhet, smilte Han til dem og sa: ’Bare vent, så får dere se hva slag mennesker jeg vil sette der!’”.

(Fritt oversatt, García, 2005: 24)

Colombia er et land i Sør-Amerika med 45 millioner innbyggere¹⁷ og med hovedstaden Bogotá på 8 millioner.¹⁸ Det grenser mot Venezuela, Panama, Ecuador, Peru og Brasil og er regnet som Latin-Amerikas tredje største land sett i befolkningsmengde (Pärssinen & Talero, 2001: 7). Da spanjolene kom til Colombia i 1509 ble de møtt av chibchaene som hadde etablert politiske sentre rundt hovedstaden Bogotá. Senere ble både den indianske befolkningen og afrikanske slaver utnyttet i spanjolenes utvinning av landets ressurser. Etter frigjøringen på 1800-tallet oppsto to politiske retninger som senere skulle danne opprinnelsen til de politiske partiene de Konservative og de Liberale. Mens de Liberale sto for en føderal politisk maktstruktur ønsket de Konservative et sentralisert styre med støtte fra Den Katolske Kirken (Simons, 2004). Motsetningene mellom de to partiene nådde sitt høydepunkt i en borgerkrigsliknende tilstand kalt La Violencia som startet med drapet på den liberale presidentkandidaten Jorge Eliécer Gaitán i 1948 og varte til slutten av 1950-årene. Det var denne tilstanden som senere dannet grobunn for opprettelsen av geriljagrupper som FARC og ELN og paramilitære grupper, som sammen med en elitestyrt regjering utgjør de væpnede partene i dagens konflikt (Simons, 2004; Pärssinen & Talero, 2001). Etter over femti år med væpnet uro i landet, står Colombia igjen med over 4 millioner internt fordrevne flyktninger¹⁹ som enten migrerer til fattigdom i de store byene eller blir boende i store leirer (Simons, 2004: 149). Colombia er land fullt av kontraster: både på godt og vondt. På samme tid et mytisk land fylt av vidunderlige rikdommer, men med en blodig historie skapt av menneskene som bor der.

¹⁷ Den offisielle befolkningsmengden pr. minutt: www.dane.gov.co/reloj/reloj_animado.php (14.10.10)

¹⁸ Ifølge DANE (www.dane.gov.co) hadde Bogotá et innbyggertall på 7,8 millioner i 2010. Ifølge informantene var det mellom 6 og 10 millioner.

¹⁹ Refugees International (www.refugeesinternational.org/where-we-work/americas/colombia) Norwegian Refugee Council (www.nrc.no/?did=9492935) Kellogg Institute, Woodrow Wilson International Centre for Scholars, Ideas Para la Paz (www.ideaspaz.org/eventos/download/edgar_forero.pdf) er alle kilder som viser til varierende tall. (14.10.10).

Etnisk og sosial differensiering i det colombianske samfunnet

Det colombianske samfunnet er i høy grad lagdelt på grunnlag av politiske, økonomiske og etniske skillelinjer, med den politiske makten i landet konsentrert hos en elite av europeiske etterkommere (Hoelgaard, 1998: 206). Samtidig utgjør den svarte afrocolombianske befolkningen den minst privilegerte delen av samfunnet (Garcés, 2008: 95). Denne politisk-økonomiske og etniske lagdelingen har i stor grad sin opprinnelse fra kolonitiden hvor den spanske overklassen forsøkte å opprettholde et lagdelt samfunnssystem basert på rasemessige kategorier av spanske herskere, indianske arbeidere og afrikanske slaver (Wade, 1997: 27). Senere oppsto det også en rasemessig blanding, *mestizaje*, som skapte en ny sosioøkonomisk middelklasse med nye etniske kategorier som *mestizo*, *zambo*²⁰ og *mulato* (Wade, 1997: 28). I dag består majoriteten av befolkningen i Colombia av mestiser, mens de hvite kun utgjør en minoritet av den totale befolkningen (Fig. 5.1, i Cubitt, 1995: 125).

Den etniske og økonomiske lagdelingen viste seg fra mine egne observasjoner hvor de fleste informantene jeg møtte fra de øvre samfunnslagene og blant de ansatte var hvite eller mestiser, men regnet seg selv om hvite. Familiene i *programa de protección* tilhørte lavere samfunnslag, og flertallet av disse barna vil jeg kategorisere som mestiser eller svarte.²¹

Sosial og økonomisk differensiering

Dagens colombianske samfunn er inndelt i seks sosioøkonomiske sfærer (*estratos socioeconómicos*) som faller sammen med inndelingen av klasser. Disse seks sosioøkonomiske sfærene er således fordelt mellom *estrato* 1 (lavere underklasse), *estrato* 2 (underklasse), *estrato* 3 (lavere middelklasse), *estrato* 4 (middelklasse), *estrato* 5 (øvre middelklasse), *estrato* 6 (overklasse) (Lov 142 av 1994, art. 102).²² Klassifiseringen av befolkningen i sosioøkonomiske sfærer blir brukt som veiledning i planleggingen av offentlige investeringer, gjennomføringen av sosiale programmer og tilrettelegging av utdanning og rekreasjonstilbud i de områdene hvor behovet er størst, samt for fastsetting av

²⁰ *Zambo* er betegnelsen på personer av indiansk og afrikansk herkomst.

²¹ Bare noen få av barna på Stiftelsen var hvite.

²² Fra DANE: www.dane.gov.co/files/dig/ley142_1994.pdf (05.11.10).

skattetabeller.²³ I mitt feltarbeid antydde den sosioøkonomiske tilhørigheten også personers mulighet for å studere, hvor i byen de kom fra og hvilken samfunnsklasse de var en del av. I Bogotá økte den økonomiske velstanden i befolkningen gradvis fra *estrato* 1, 2, 3 i sør og sentrum av byen til *estrato* 4, 5, 6 i nord.

Særlig de ansatte på Stiftelsen henviste ofte til de sosioøkonomiske sfærene for å fortelle hvilken del av samfunnet personene på Stiftelsen kom fra. Å nevne tilhørigheten til *estratos* var for eksempel en annen måte å beskrive de fattige på, ettersom ordet ”*pobre*”²⁴ ofte hadde negative assosiasjoner. En av sosialarbeiderne på Stiftelsen henviste blant annet til mentaliteten i de lavere sosioøkonomiske sfærene som årsak til fordommene mot mødre som overga sine barn i adopsjon. De biologiske familiene beskrev derimot de øvre samfunnslagene som arrogante og diskriminerende. Inndelingen av informantene i *estratos* ble derfor også et verktøy for min egen forståelse av de involverte partenes sosiale bakgrunn og deres holdninger.

Til tross for sterk kritikk (Valentine, 1968) har Oscar Lewis’ begrep om ”fattigdomskultur” blitt brukt for å beskrive de materielle, sosiale og psykologiske faktorene som kjennetegner samfunnsstrukturen for den fattige delen av befolkningen i et kapitalistisk økonomisk system. Disse faktorene forklarer det sosiale universet fattige mennesker lever i, og danner en ”kultur” som overføres fra generasjon til generasjon (Bohman, 1984: 19). I Latin-Amerika blir de fattige også definert med konseptet *marginalidad*, hvor de sammen med bønder og indianere ble sett som på marginaliserte grupper med egne ”kulturer” og mangel på deltakelse i den dominerende samfunnskulturen (Bohman, 1984: 21). Jeg vil ikke bruke disse begrepene ytterligere i denne oppgaven, annet enn som forklaring på de ansattes henvisninger til de fattiges mentalitet, familiestruktur og overføringen av vold mellom generasjonene.

²³ www.dane.gov.co/daneweb_V09/index.php?option=com_content&view=article&id=354&Itemid=114
(10.09.10)

²⁴ *Fattig*

Oppgavens inndeling

Denne oppgaven er delt inn i en introduksjon, en metodologisk tilnærming, tre hovedkapitler og et oppsummerende kapittel. Hensikten med introduksjonen er å presentere bakgrunnen for problemstillingen, og gi en beskrivelse av den moderne adopsjonens utvikling globalt og i Colombia som giverland. Den metodologiske tilnærmingen presenterer de involverte partene i adopsjonsprosessen og sted for felt, og viser hvordan jeg gikk fram for innsamlingen av data. Det siste kapittelet knytter analysen fra de tre foregående kapitlene i et større hele. I hvert av hovedkapitlene setter jeg fokus på en av de tre involverte partene og deres holdninger til adopsjon. Hver gruppe rettet seg spesielt til det aspektet ved adopsjonen som involverte dem mest, og dette har jeg tatt hensyn til i disponeringen av kapitlene.

Kapittel 3 setter hovedfokus på holdningene til de biologiske familiene med barn på Stiftelsen som rettet seg mot overgivelsen av barn til adopsjon. I første del argumenterer jeg for informantenes syn på morskap på grunnlag av den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn. I andre del forklarer jeg hvordan kvinner som overgir sine barn i adopsjon representerer et avvik i kvinner naturlige reproduktive atferd. Samtidig kan morskapet unngås dersom kvinnen tar abort, noe som er mer akseptert enn å skille seg fra barnet.

Kapittel 4 setter hovedfokus på holdningene til de ansattes idealisering av adopsjon som praksis. Her hevder jeg at de ansattes rasjonaliseringer knyttet til adopsjonen også er forbundet med konkrete erfaringer fra arbeidet med barna på Stiftelsen. Idealiseringen gjorde seg særlig gjeldende i de ansattes syn på overgivelse av barn og tanken om at adoptivbarnet ”fødes på ny”. Slik argumenterer jeg for at de ansatte gir ny mening til overgivelsen av barn i adopsjon.

Kapittel 5 setter hovedfokus på de nasjonale adoptivsøkernes holdninger til barnet de ønsker å adoptere. Som resultat av påvirkningen fra sosial stigmatisering og personlige erfaringer danner adoptivsøkerne bildet av ”det perfekte barnet” som skal utfylle familien. Jeg argumenterer for at barn med *mala sangre* bringer symbolsk urenhet inn i familien. Samtidig skaper adopsjonen av fargede barn sosiale utfordringer for familien. Som er resultat av endringer av holdninger og positive erfaringer med adopsjon blant adopsjonssøkere opplevde de ansatte en økende åpenhet for å adoptere i Colombia.

2. Den metodologiske innfallsvinkelen

Sted for felt

Som mitt geografisk definerte univers ønsket jeg først og fremst å finne et sted som gjennomførte både nasjonale og transnasjonale adopsjoner. Stiftelsen ble derfor min stedsforankring og base for hoveddelen av datainnsamlingen i feltet (Frøystad, 2003: 41, 46).

Likevel har jeg også benyttet meg av informasjonen jeg hentet fra møter med andre informanter gjennom et nettverksbasert univers både i de nordlige, sentrale og sørlige bydelene av Bogotá (Frøystad, 2003: 45). Stiftelsen var også delt i to fysisk atskilte sentre, hvor jeg tilbrakte de første månedene på ”Barnehjemmet” og de to siste på ”Mødrehjemmet”. Med de ansatte på Stiftelsen fulgte jeg også med på hjemmebesøk hos familier tilknyttet senteret, og til ICBF sitt lokalkontor i Bogotá. Jeg deltok også i kurs for familiene med barn på Barnehjemmet (*programa de protección*) og et foreldreforberedende kurs for nasjonale adopsjonssøkere (*programa de preparación de padres*).²⁵ Mens det førstnevnte kurset ble holdt på Stiftelsen, ble foreldrekurset også holdt et annet sted i byen. Til sist samlet jeg også inn informasjon fra samhandlingen med min egen verstfamilie en halvtimes busstur unna Stiftelsen, og bodde i én uke på et pensjonat for internasjonale adopsjonssøkere.

Jeg anser derfor mitt feltarbeid som en form for multilokalt feltarbeid (multi-sited fieldwork) i og med at Stiftelsen ble et fast punkt samtidig som jeg i analysen også har gjort bruk av informasjonen fra andre steder jeg besøkte. Slik ble Stiftelsen et strategisk plassert punkt hvor jeg forsøkte å forstå både temaet adopsjon og de lokale perspektivene av den (Frøystad, 2003: 41; Marcus, 1998: 95).

Stiftelsen: Barnehjemmet

Med hjelp fra det norske Adopsjonsforums kontor i Bogotá fikk jeg tilknytning til en privat institusjon som gjennomførte *protección* (beskyttelse, barnevern)²⁶ og transnasjonal og nasjonal adopsjon. Med hensyn til anonymitet velger jeg å referere til denne institusjonen kun som *Stiftelsen* hver gang jeg henviser til denne i sin helhet.

²⁵ Se kapittel 5, ”Foreldreforberedende kurs – programa de preparación de padres”.

²⁶ Se kapittel 1, ”Programa de protección”.

En av psykologene på Stiftelsen fortalte meg en gang om grunnleggelsen av institusjonen. Den var blitt dannet av en gruppe velstående familier fra Antioquia som på grunn av sin regionale opprinnelse var anerkjent for å være både arbeidsomme og samfunnsengasjerte.²⁷ De grunnlag derfor et senter for unge jenter med en vanskelig bakgrunn og gjorde etter hvert jentene til fosterbarn for familiene. Men av en av familiene adopterte den jenta som bodde hos dem, skulle hun vise seg å bli mer tilfreds og fornøyd med seg selv enn de som fortsatt levde med sine familier kun for en ubestemt tid. Grunnleggerne av Stiftelsen dro lærdom av dette og det var slik de begynte å arbeide med adopsjon.

Barnehjemmet omfattet to separate bygninger omgitt av grønne plener og atskilt av et grønt område kalt *el parque* hvor det var plassert lekestativ og med store trær. Bygningen ovenfor *el parque* utgjorde seminarrom og kontorer for bestyreren og administrasjonen, mens bygningen nedenfor inkluderte barnas soverom, aktivitetsrom og spisesal. Barna på Barnehjemmet hadde et alderspenn på mellom noen måneder til midten av tenårene og bodde fordelt på tre avdelinger etter alder. I samme bygning lå også resepsjonen for henvendelser fra alle besøkende som kom til Stiftelsen utenfra.

Som privat enhet stilte Stiftelsen med egne ansatte psykologer og sosialarbeidere som i samarbeid med ICBF fullbyrdet barnevernssaker og adopsjonssaker for transnasjonal og nasjonal adopsjon. Det var de ansatte som gjennomførte *programa de protección* og det foreldreforberedende kurset, og de arrangerte i tillegg *la entrega*. Det var i *la entrega* at adoptivbarnet og adoptivforeldrene møtte hverandre for første gang, og en av de få gangene bestyreren kom ned fra kontoret sitt i bygningen over *el parque*. Møtene bar alltid et rituellet preg over seg og ble gjennomført på et bestemt kontor ved siden av resepsjonen. Det vakte alltid litt oppstyr da adoptivfamiliene kom og adoptivbarnet ble gjort klart for å bli kjent med sine nye foreldre.²⁸

Jeg oppholdt meg for det meste i og rundt resepsjonen, og fikk på den måten være til stede ved omtrent alle henvendelser til Stiftelsen. Hit kom de biologiske familiene og de colombianske adoptivsøkerne for samtaler med psykolog eller sosialarbeider, og alle adoptivfamiliene som skulle til *la entrega*, få omvisning på Stiftelsen eller lese barnas medisinske og sosiale historie. Hit kom også fosterforeldrene for å hente og avlevere barn de

²⁷ Befolkningen fra provinsen Antioquia har tilnavnet *paisa* (sub. entall, hankjønn og hunkjønn), og er kjent for å være hardtarbeidende, fremgangsrike og samfunnsengasjerte (Garcés, 2008: 98).

²⁸ Også Hoelgaard beskriver *la entrega* som følelsesladet og ritualisert (1998: 223).

hadde hatt boende hos seg, og unge voksne adopterte fra utlandet for å søke ”røtter” eller bli kjent med Barnehjemmet de en gang hadde bodd på. Også journalister fra tv og magasiner og personer fra frivillige organisasjoner henvendte seg som regel i resepsjonen på Barnehjemmet. Etter en stund flyttet også alle sosialarbeiderne og psykologene sine kontorer fra administrasjonsbygningen til kontorene bak resepsjonen. Resepsjonen ble dermed til slutt et knutepunkt for kontakt med alle de involverte partene i adopsjonsprosessen på Stiftelsen.

Mødrehjemmet

Mødrehjemmet var et senter som tok imot kvinner i konflikt med sin graviditet fordi den var uønsket som resultat av voldtekt eller ubeskyttet samleie. Mødrehjemmet besto av soverom for kvinnene, kjøkken, stue og egne soverom for barna. Det fantes også en stor stue som ledet til daglig leders kontor og videre til en liten bakhage. I stuen var det plassert en tv som daglig viste nyheter og barneprogram, et stort spisebord i det ene hjørnet og salongstoler langs veggene. Stuen var også møtepunkt for de fleste av hjemmets sosiale sammenkomster og daglige aktiviteter. Det var hit de ansatte barnepasserne hentet babyene for å gi dem mat eller for å stimulere deres kroppsmotorikk gjennom lek og fysiske øvelser. Det var også her utenforstående ble mottatt og hvor mødre som ikke lenger bodde på senteret kom på besøk. Stuen og daglig leders kontor ble etter hvert stedet på Mødrehjemmet hvor jeg oppholdt meg mest, men jeg hadde også mange samtaler med den eldre psykologen på hennes kontor eller i bakhagen de dagene solen skinte. Jeg fikk en oppfattelse av Mødrehjemmet som et rolig og godt sted hvor tiden ble opplevd som langsommere og hvor alle aktiviteter var betryggende oversiktlige og forutsigbare.

De involverte partene i adopsjonsprosessen

Studier av adopsjon involverer først og fremst ”adopsjonstriaden” som Barbro Sætersdal og Monica Dalen kaller ”det menneskelige triangel” (Howell, 2006: 11; 1999: 19). Dette triangelet består av tre parter og relasjonene mellom dem: De biologiske foreldrene/familien, adoptivbarnet og adoptivforeldrene. Med moderne transnasjonal og nasjonal adopsjon utvides triangelet også til å inkludere relasjoner mellom staten og dens innbyggere, og relasjoner mellom stater (Howell, 2006: 11). På alle nivåer fra statlige institusjoner til adopsjonsbyråer, barnehjem og ansatte psykologer og sosialarbeidere finner vi derfor grupper av mennesker

som i varierende grad involveres i adopsjonsprosessen. Nedenfor skal jeg imidlertid presentere de informantene som ble viktige for datainnsamlingen i denne oppgaven.

Et nettverksbasert feltunivers

Utgangspunktet for valg av informanter for felt var basert på å ville undersøke holdningene til de direkte berørte partene for adopsjon. Dette ledet til valg av et nettverksdefinert feltunivers hvor partene var relatert til hverandre gjennom nettopp adopsjonen (Frøystad, 2003: 45). I motsetning til Suzanne Hoelgaard (1998) som etter min forståelse fokuserte sine studier på familieforsvarere (*defensores del menor*) og ansatte fra de høyeste posisjonene innad i ICBF, møtte jeg de biologiske familiene, de ansatte på barnehjemmet, adoptivsøkerne og andre grupper og personer som ikke nødvendigvis tok de endelige avgjørelsene i lovgivningen eller avgjorde utfallet av adopsjonssakene. Med andre ord de partene adopsjonen jeg antok skapte nærere sosiale og emosjonelle konsekvenser for.

Av etiske grunner vil oppgaven mangle perspektivene til de som utgjør selve sentrum for det hele, nemlig barna. Mitt forsøk på å møte unge voksne adoptert gjennom formell adopsjon var heller ikke vellykket,²⁹ og jeg har derfor ikke inkludert denne gruppen i oppgaven. Den biologiske familien og adoptivsøkerne representerer for sin del de to øvrige partene i adopsjonstriangelet. Det viste seg at hver av partene i adopsjonstriaden også var representert blant de ansatte på Stiftelsen, noe som ga dem erfaringer fra adopsjon både på et profesjonelt og et personlig plan.

I tillegg til mine tre hovedgrupper av informanter, kom jeg også i kontakt med tolker, guider og andre besøkende på Stiftelsen, kokka på et pensjonat for transnasjonale adopsjonssøkere, taxisjåfører og til sist min vertsfamilie i Bogotá. Jeg fikk også kontakt med en tidligere bestyrer på mitt eget barnehjem og en sosialarbeider som jobbet med nasjonal adopsjon i ICBF. Alle disse innehar en utfyllende funksjon for det øvrige datagrunnlaget denne oppgaven er bygget på.

²⁹ En av dem dukket aldri opp til avtalte møter, en annen kom til Stiftelsen like før jeg dro tilbake til Norge. En tredje fikk jeg ikke møte fordi jeg ble fortalt at hun ikke var åpen om sin adopsjon.

De ansatte på Stiftelsen

De ansatte på Stiftelsen utgjør en stor og variert gruppe. Blant disse var personalet av sosialarbeidere og psykologer, barnelegen, ernæringsspesialisten, fysioterapeuten og andre ansatte tilknyttet resepsjonen og administrasjonen på Barnehjemmet. Personer med disse profesjonsyrkene er hva Signe Howell kaller ”psyko-teknokrater”, som med sin ekspertkunnskap arbeider for å sikre ”barnets beste”(Howell, 2006). Det var også disse jeg fikk best kontakt med gjennom hele feltarbeidet.

Blant andre ansatte var barnepasserne (*las niñeras*) som jeg dessverre ikke fikk anledning til å snakke med så mye som jeg ønsket. De ansatte på Mødreheimet besto for sin del av to ledere, en psykolog, og barnepassere på dagvakt og nattevakt. Ettersom jeg vanligvis dro hjem om kveldene, fikk jeg kun anledning til å snakke med én av nattevaktene. Bortsett fra bestyreren og hans assistent tilhørte de ansatte de delene av samfunnet som tilsvarte *estrato* 2, 3 og 4. Flertallet var også kvinner mens under ti av de ansatte var menn.

Bestyreren på Stiftelsen og assistenten var ikke direkte involvert i de daglige hendelsene og aktivitetene som fant sted på Barnehjemmet. De var kun til stede ved bestemte anledninger slik som *la entrega*, for å lese opp adoptivbarnas historier til adoptivforeldrene eller ved besøk av journalister og andre utenforstående. Ettersom bestyreren også kom fra et høyere sosioøkonomisk lag av samfunnet enn de øvrige ansatte, vil min informasjon om ham bli behandlet delvis uavhengig av informasjonen fra de andre ansatte på Stiftelsen.³⁰

De biologiske familiene

De biologiske familiene er familier som deltok i *programa de protección* på Stiftelsen. Jeg møtte også familier utenfor Stiftelsen til barn som var blitt adoptert bort, men i mindre grad. De familiene jeg ble kjent med i *programa de protección* besto for det meste av barnas mødre og andre kvinnelige slektninger. Bare tre menn deltok i kurset som fedre eller som kvinnenes partnere, og de deltok i diskusjonene som ble tatt opp i kurset. Jeg fikk imidlertid ikke anledning til å prate med dem på tomannshånd. Alle familiene kom stort sett fra bydelene sør i Bogotá og tilhørte *estrato* 1, 2 og 3 som utgjorde de lavere sosioøkonomiske lagene i samfunnet.

³⁰ Se kapittel 4, ”Fortiden klippet av med fingrene”

Ettersom målet med *programa de protección* var å forbedre familienes situasjon i hjemmet, ville ikke deres barn nødvendigvis bli erklært tilgjengelige for adopsjon. Likevel var det alltid en fare dersom familiene ikke ønsket eller var i stand til å forbedre seg. Til tross for at det finnes ideer om mengder av barn som blir ”forlatt” av uansvarlige og umoralske foreldre til barnehjem i store adopsjonsland (Fonseca, 2002: 421), var det likevel mange av de biologiske familiene som bekymret seg for situasjonen og ønsket barna tilbake. To av mødrene var særlig bekymret for sin økonomiske situasjon, ettersom de trodde de var avhengig av å ha mannlig partner. Ideer om mannlige og kvinnelige kjønnsroller hindret kvinnene i å finne nye løsninger på vanskelighetene de levde under. Mange av barna på Stiftelsen var derfor ikke alltid forlatt av sine foreldre, men hadde levd for kortere eller lengre tid med sin opprinnelige familie før de ble plassert på Stiftelsen. Clara og Alba og Mario er tre informanter som vil bli trukket fram spesielt i denne oppgaven.

Mødrene på Mødrehjemmet

Kvinnene jeg møtte på Mødrehjemmet var stort sett førstegangsmødre, men også mødre med ett eller flere barn fra samme eller tidligere relasjoner. Kvinnene jeg snakket med var fra 19 år mot slutten av 20-årene. På Mødrehjemmet ble kvinnene innlemmet i et program omtalt som *programa de atención* hvor de i samarbeid med de ansatte psykologene og sosialarbeiderne diskuterte sin situasjon og kom fram til om de skulle beholde barnet (*asumir el bebé*) eller overlevere det i adopsjon (*entregar el bebé*). Under tiden de oppholdt seg her deltok de i kurs med undervisning om barns rettigheter og barneomsorg, og fikk timer i blant annet matematikk og matlagning. Av mødrene ble jeg særlig kjent med tre kvinner, som jeg i denne oppgaven velger å kalle Cristina, Julia og Magdalena. Deres tanker og formeninger om adopsjon vil bli fremhevet spesielt i denne oppgaven.

Flertallet av mødrene kom fra byer andre steder i landet, og i frykt for stigmatisering fra familie og venner hadde de forklart at de var i hovedstaden for å jobbe eller for å studere. De kvinnene jeg snakket med kom fra den lavere middelklassen, som i Colombia var regnet som *estrato* 1, 2 og 3.

Adoptivsøkerne

Jeg møtte de nasjonale adoptivsøkerne i deres avsluttende fase i det foreldreforberevende kurset på Stiftelsen, hvor jeg deltok ved tre anledninger. Jeg var også til stede ved ett seminar av samme type kurs arrangert av ICBF for adopsjonssøkere som skulle adoptere fra offentlige barnehjem. Foreldrenes holdninger, perspektiver og forventninger gjennom adopsjonsprosessen var ikke nevneverdig forskjellige mellom de to kursene. Jeg gjør derfor ingen skille mellom de to gruppene i analysen, noe som også bidrar til å styrke anonymiteten av informantene.

Mens adoptivsøkerne tilknyttet Stiftelsen tilhørte de sosioøkonomiske lagene 5 og 6, tilhørte søkerne for barn fra de offentlige barnehjemmene lagene 3 og 4. Dette ble forklart med at de private stiftelsene ofte krevde høyere summer for å gjennomføre selve prosessen enn de barnehjemmene som lå direkte under ICBFs myndighet. Blant alle adoptivsøkerne var det to kvinner som søkte om adopsjon som enslige foreldre.

Jeg møtte også fire av adopsjonsparene utenom kurssammenheng. Derav møtte jeg ett ved hjemmebesøk hos dem selv, ett i privat samtale på Stiftelsen, ett i både privatsamtale og hjemmebesøk og det siste på restaurant. Etter møtene fikk jeg anledning til å stille etterfølgende spørsmål via e-mail. I oppgaven blir perspektivene til Maricela og Pablo, og Helena og Carlos framhevet.

I perioden jeg oppholdt meg på Stiftelsen ble det gjennomført transnasjonal adopsjon med søkere fra Danmark, Puerto Rico, Spania og Sverige, med et overtall av adopsjoner til Frankrike og USA. Samhandlingen med de utenlandske adoptivsøkerne og deres tilstedeværelse vekket refleksjoner om adopsjonen blant de ansatte og deltakerne i *programa de protección* på Stiftelsen. For denne oppgaven utgjorde de internasjonale adoptivsøkerne dermed først og fremst en indirekte kilde til innsamling av informasjon.

Metode i feltet – deltakende observasjon

Under feltarbeidet benyttet jeg meg hovedsakelig av deltakende observasjon og formelle og uformelle samtaler. Et metodisk fortrinn ved det antropologiske feltarbeidet er muligheten til å utføre et ”*dypdykk inn i andre folks livsverden*” over en lengre tidsperiode (Smedal 2001: 131). Gjennom min deltakende observasjon fikk jeg mulighet til å ”dykke dypt” inn i mine

informanternes ”adopsjonsverden” gjennom daglig tilstedeværelse på Stiftelsen og mindre besøk hjemme hos adopsjonssøkere og hos andre personer tilknyttet adopsjon i Colombia. Den første tiden i feltet var betydelig preget av observering både på Stiftelsen og kanskje særlig gjennom bussvinduet på veien hjem til familien jeg bodde hos, eller på vei til besøksadresser over hele Bogotá for å gjennomføre intervjuer. De rene observasjonene var likevel nyttige ettersom de kunne benyttes for å kryssjekke mye av det mine informanter senere fortalte meg om livsvilkårene for mange mennesker i Bogotá.

På Stiftelsen ble jeg stadig mer aktivt deltagende i de rutinemessige daglige gjøremålene, og fikk også gradvis flere konkrete arbeidsoppgaver av bestyreren og de ansatte. Slik kunne jeg vekse mellom å være ”sendebud” med dokumenter fra kontor til kontor, ”guide” for visningsrunder på Barnehjemmet med nybakte adoptivforeldre, ”assistent” når flere barn skulle kjøres til sykehus eller for å personregistreres i *registraduría*,³¹ ”assistent” i lunsjtiden for babyene og de minste, og til slutt som tolk for internasjonale adopsjonssøkere. Det kom til et punkt hvor jeg til en viss grad nærmest ble ansett og anså meg selv som et ekstra tilskudd til selve stiftelsesadministrasjonen. Jeg fikk tilnavnet *tío*,³² slik de ansatte ble tiltalt av barna på Stiftelsen. Det er sannsynlig at min tilknytning til stiftelsesadministrasjonen kan ha påvirket særlig hvordan familiene som hadde barn på Barnehjemmet så på meg. Men jeg tør likevel hevde at det var med en mindre skepsis enn hva jeg oppfattet var tilfellet ovenfor de øvrige ansatte.

Intervjuer og uformelle samtaler

I begynnelsen av feltarbeidet gjennomførte jeg først intervjuer med planlagte spørsmål og penn og papir for å skrive ned det som ble sagt. Men jeg erfarte at det ble lettere å forberede noen få ledende spørsmål eller temaer som grunnlag for samtalen, hvor jeg stilte mer spontane spørsmål underveis ettersom samtalen utviklet seg. Et slikt uformelt intervju virket mer vellykket ettersom det kunne virke hemmende for flyten med en stadig avbrytelse hver gang jeg skulle skrive ned det informantene sa eller lete etter et nytt spørsmål å stille. Jeg fikk et inntrykk av at intervjuobjektet følte seg friere til å legge ut og forklare mer om det vi snakket

³¹ La Registraduría Nacional del Estado Civil er en instans som registrerer informasjon om alle landets innbyggere og utsteder de nødvendige identitetspapirer. El Código de la Infancia y la Adolescencia de 2006 art. 25 stadfester at alle barn har rett til en identitet, og som følge av dette skal de også folkeregistreres.

³² *Tío* og *tía* betyr onkel og tante, og er det tilnavnet barna brukte og ble oppfordret til å bruke på de ansatte på Stiftelsen.

om i stedet for å begrense seg kun til hva mine spørsmål helt konkret ville ha svar på. Dette kunne i mange tilfeller føre til mye nyttig ekstrainformasjon, men også lede samtalen ut i lange omveier før vi kom tilbake til temaet. Som da vi hjemme hos en fosterfamilie startet med å snakke om deres nye fosterbarn, og endte med hvordan de en gang var blitt forstyrret av den lokale geriljaen på en fest under en årlig familieutflykt. Som resultat av intervjuene fikk jeg blant annet nedtegnet historiene til mange av mine informanter. Dette inngår i feltnotatene som disse personenes egne beskrivelser av sine liv, og gir et innblikk i noen av de årsakene som førte dem til den situasjonen de var kommet i da jeg møtte dem.

Skriftlige kilder og triangulering av metoder for innsamling av data

Eduardo P. Archetti skriver at antropologer som arbeider i komplekse samfunn med vide litterære tradisjoner (great traditions) blir møtt med et mangfold av skriftlige verker der samfunnets sosiale diskurser er nedfelt i det skrevne (Archetti, 1994: 11). Som ”skrevne identiteter” (written identities) kjennetegner disse skriftlige verkene de innfødte samfunnsaktørens egne opplevelser av samfunnet og gjør det som er nedskrevet til historiske realiteter (Archetti 1994: 13). Jeg for min del benyttet meg av bøker om det colombianske samfunnet, artikler i magasiner og nyheter i aviser (og i tv), lovverk, brev og andre skriftlige dokumenter om adopsjon og adopsjonsprosessen på Stiftelsen som kilder til empiri. Ettersom alle slike dokumenter har med den kulturelle konteksten og sosiale situasjoner å gjøre, kan de benyttes som alternative og utfyllende kilder til kunnskap ”for å styrke vår forståelse av de mange diskursene som blir produsert, fordelt og gjort bruk av i samfunnet vi studerer”³³ (Archetti 1994: 13).

En annen fordel ved å benytte seg av skriftlige kilder som kilde til empiri, er at denne tilnæringsformen for innsamling av forskningsdata inngår i en såkalt triangulering hvor datainnsamlingen skjer fra flere tilnæringsmetoder (Stewart, 1998: 28). En triangulering mellom flere tilnæringsmetoder slik som deltakende og ikke-deltakende observasjon, intervjuer og skriftlige kilder er på den måten nødvendig for å oppnå målet om en sannferdig beskrivelse av det som blir studert (Stewart, 1998).

³³ Min oversetting: “[...] in order to enhance our understanding of the different discourses produced, distributed and consumed in the society under study” (Archetti, 1994: 13).

Refleksjoner over personlig tilknytning til felt:

Nærhet og distanse

Jeg ble selv adoptert fra Colombia til Norge i 1985, og har vært tilbake flere ganger siden 2005. Siden den gang har interessen for egen adopsjon og bakgrunn gradvis forvandlet et ukjent og uhandgripelig opprinnelsesland til et konkret og virkelighetsnært sted. Selv om jeg i starten hadde planlagt helt andre temaer for masteroppgaven i sosialantropologi, falt valget på adopsjon etter at jeg i 2007 hadde lest Suzanne Hoelgaards artikkel fra 1998. Omtrent samtidig var jeg også blitt en del av et miljø med unge voksne adoptert fra Colombia, og ble fascinert av at det fantes en samfunnsrelatert sammenheng mellom alle våre like, men også forskjellige adopsjonshistorier. Disse to faktorene var årsak til at jeg valgte adopsjon som tema for masteroppgaven. I likhet med både Signe Howell (2006: xii) og Laurel Kendall (2005) har jeg derfor hatt en personlig tilknytning til forskningstemaet, noe som i seg selv krever refleksjon over egen tilnærming til felt.

For å opprettholde et mest mulig distansert forhold til feltet, ønsket jeg ikke å reise til min egen fødeby. Jeg anså det også som en fordel at jeg selv hadde fått mange spørsmål besvart gjennom tidligere søken etter ”røtter”, slik at det ville være lettere å ikke involvere personlige følelser med opplevelsene i feltet. Jeg regnet likevel med at min egen status som adoptert ville hjelpe meg å se adopsjonen fra andre perspektiver som kunne være nyttig for innsamlingen av informasjon. På den måten var jeg bevisst på å legge egen forhåndskunnskap til side og gå inn i feltet med et nøytralt blikk (Frøystad, 2003), samtidig som jeg var privilegert til å veksle mellom innsideren og utsiderens rolleperspektiv som mulighet til en god fortolkning (Fangen, 2004; Stewart, 1998: 22).

Det viste seg derimot umulig å bevare et fullstendig distansert forhold til det jeg opplevde i Colombia. Samtidig er heller ikke antropologen som menneske upåvirkelig for det som oppleves i feltet. Jeg hevder at det derfor ikke hadde noen negativ effekt på gjennomføringen av feltarbeidet.

Min status som ”den adopterte” hadde likevel en positiv fordel på Stiftelsen. Dette var grunnen til at særlig mange colombianske adopsjonssøkere selv tok kontakt med meg. Min oppfatning var også at enkelte informanter henvendte seg til meg på bakgrunn av min status som adoptert, noe som ga meg utvidet innsikt i deres holdninger og meninger om adopsjon.

Dette vil komme fram etter hvert i oppgaven. Som voksen adoptert ble jeg også ”lånt ut” av bestyreren til intervjuer med journalister som kom til Stiftelsen, som en form for gjensidig nytteutveksling mens jeg gjorde feltarbeid der.

Opplevelsene i feltarbeidet har til sist vært utviklende for meg både som antropologistudent og som en person adoptert fra Colombia. Feltet har endret mine tidligere forutinntatte perspektiver på adopsjon og gitt meg en grundigere forståelse av hva det hele innebærer.

Bruk av språk i felt

Etttersom jeg ble adoptert et halvt år etter fødselen har jeg vært nødt til å lære meg spansk på nytt. Dette har likevel vært en interesse siden barndommen, og har utviklet seg gjennom selvstudium, gjennom videregående skole og på universitetet i Oslo. Siden 2005 har jeg lært å snakke spansk med colombiansk uttrykksform og aksent. I Norge har tospråklighet med norsk i perioder utgjort en naturlig del av hverdagen gjennom musikk, litteratur og omgang i latinamerikanske miljøer. Jeg mente derfor jeg hadde nok kompetanse i spansk språk til ikke å være avhengig av tolk under feltarbeidet. Fraværet av tolk viste seg å lette kontakten med informantene på flere måter. Slik var det alltid anledning til impulsive samtaler uten å måtte vente på en tredjeperson for en oversettelse. Samtidig fikk informantene muligheten til å gi uttrykk for sine meninger og tanker direkte til meg. Jeg anså det også som en stor fordel at jeg selv forsto ordrett verdien i deres synspunkter slik at jeg kunne gjøre mest mulig nøyaktige notater av hva de sa og mente. I de tilfellene det var ord og utsagn jeg ikke umiddelbart forsto var det vanligvis alltid en person til stede som ønsket å forklare.

Kathinka Frøystad (2005) vektlegger sterkt kjennskapet til det lokale språket for å kunne gjennomføre et godt feltarbeid. I tillegg til at det gir forskeren muligheten til å hente data fra verbale utsagn han eller hun ellers ikke ville fått vite noe om, er kjennskap til språket viktig når lokale konsepter og kategorier blir brukt som byggesteiner i analysen (Frøystad, 2005). Underveis i feltarbeidet lærte jeg meg også å forstå og benytte det begrepsapparatet for adopsjon som ble brukt på Stiftelsen. Dette gjorde det såkalte ”dypdykket” inn i mine informanternes ”adopsjonsverden” klarere, hvor begrepene ble omgjort til ”knagger” for utveksling av informasjon og derav en mer inngående vitenskapelig forståelse.

Engelsk ble kun brukt i samtaler med internasjonale adopsjonssøkere som ikke snakket spansk. Feltnotater ble skrevet på norsk for å beskytte informasjon fra å bli lest av andre, ettersom jeg ofte tok med meg notatbøker til Stiftelsen for å skrive.

Anonymisering og det etiske hensyn

Ifølge Asbjørn Johannessen og Per Arne Tuft oppstår etiske problemstillinger når forskningen berører mennesker direkte gjennom deltakende observasjon, intervjuer eller eksperimenter (2002: 65).

Jeg forsøkte under feltarbeidet å opptre respektfullt ovenfor de menneskene jeg møtte og det jeg fikk høre og oppleve av dem. Særlig i møte med familiene i *programa de protección* og mødrene på Mødrehjemmet var det viktig å opptre varsomt fordi jeg i datainnsamlingen berørte aspekter ved deres livssituasjon. I alle tilfeller har jeg gitt informantene fiktive navn eller kun omtalt dem ved deres gruppetilhørighet som ”enslig mor”, ”sosialarbeider” eller ”adoptivmor”. Jeg har også i noen tilfeller framstilt informasjon fra én informant som om det kom fra to forskjellige personer, men uten at det har noe å si for troverdigheten i oppgavens empiriske materiale.

Ettersom jeg hadde kontakt med flere parter innenfor et nettverksbasert feltunivers (Frøystad, 2003: 45) var jeg oppmerksom på ikke å røpe informasjon om én gruppe til en annen. Dette gjaldt spesielt for relasjonen mellom familiene i *programa de protección* og de ansatte på Stiftelsen, ettersom det kunne eksistere en stemning av mistillit og skepsis mellom dem. Slik kunne jeg unngå å miste tiltro til de jeg kom i kontakt med.

Jeg benyttet meg ikke av noe skriftlig skjema for informert samtykke fra mine informanter. Likevel ble alle ansatte, adopsjonssøkere, biologiske familier og andre personer tilknyttet Stiftelsen informert om at jeg var der for å gjennomføre et feltarbeid. Selv om det ikke alltid er mulig å informere alle om hvem du er og hvorfor du er til stede, la jeg aldri skjul på at jeg var i Colombia for å gjennomføre et feltarbeid i sosialantropologi. Jeg ga også flere ganger beskjed til mine informanter om at de når som helst kunne trekke seg fra mine observasjoner av dem dersom de ønsket det.

Etiske retningslinjer og sensitive opplysninger om barn

Grunnet bestemmelser fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD), ble ikke barna på Stiftelsen inkludert blant hovedinformantene i feltet. Opprinnelig var det heller ikke i min hensikt å snakke med barna, men med de voksne som tok del i adopsjonsprosessen. I løpet av min tid på Barnehjemmet var det likevel umulig å unngå informasjon om barnas bakgrunn, enten fordi det inngikk i de ansattes forklaringer som forholdene på Stiftelsen eller fordi barna selv fortalte meg det. Denne informasjonen blir brukt som en bakgrunnsforståelse, og vil ikke komme fram på en måte som utsetter barna i negativ forstand. Det er også en tanke at det faktisk er barna som utgjør det naturlige sentrum for selve adopsjonen som praksis. Likevel er det i mange tilfeller ikke før de blir voksne at de unge adopterte får delta i diskursen om adopsjon og hva det vil si å bli adoptert.³⁴

Ina Ø. Pettersen (2007: 18) henviser til Tone Granborg Ullern som tar opp relasjonene mellom forskeren og barn uten voksne omsorgspersoner som et etisk dilemma. I likhet med Pettersen knyttet jeg meg også til mange av barna jeg møtte, men mener de fleste likevel hadde kontakt med en annen voksen, enten fra sin egen familie eller blant de ansatte på Stiftelsen. Samtidig var barna vant til avskjeder med personer de hadde knyttet seg til, og det ble alltid markert en avskjedsfest hver gang et barn forlot Stiftelsen til *reintegro* eller adopsjon. Dette gjorde de også for meg etter endt feltarbeid. Jeg mener min avreise derfor vant forståelse hos barna fordi den ble kontekstualisert inn i deres daglige erfaringer med personer som reiste bort.

³⁴ I Norge har flere adopterte uttalt seg om adopsjon: Geir Follevåg med debuttboken *Adoptert identitet* i 2002. Aleksander Dario Nilsen med dokumentaren *Tilbake til begynnelsen*. Ane Ramm fra Forum for Koreansk Adopterte (FKA) fra debatter og intervjuer på tv.

3. Å overgi sitt barn i adopsjon

”Vanligvis tenker folk at en ikke er glad i barna sine fordi en gir dem bort i adopsjon”.³⁵

(”Marcela”)

Sitatet ovenfor er en uttalelse fra en ung mor som før jeg kom til Stiftelsen og Mødrehjemmet var blitt intervjuet av journalisten Alejandra Sánchez for magasinet *Revista Credencial*. I intervjuet forteller ”Marcela” det mange jeg møtte i Colombia mente om kvinner som overga sine barn i adopsjon: Det er mødre som ikke elsker sine barn.

Særlig familiene i *programa de protección* uttrykte holdninger som fordømte de som overga sine barn i adopsjon. Ettersom særlig moren var forventet å ta ansvar for det barnet hun brakte til verden, mente familiene at de mødrene som overga sine barn ikke tok foreldreansvaret på alvor. I deres øyne var en god mor en kvinne som satset eget liv for barnets velferd, og dersom det ble overgitt ble det tolket som ansvarsløshet og morens dårlige egenskaper. For familiene i *programa de protección* var adopsjon kun et alternativ for foreldreløse barn, eller barn med mødre som ikke var i stand til å ta foreldreansvaret alvorlig.

Marit Melhuus (1992) bruker det analytiske begrepet marianismo som utgangspunkt for sin tolkning av kvinnens status i det latinamerikanske samfunnet. Fra en meksikansk samfunnskontekst tolker hun Jomfruen av Guadalupe som ideal for kvinnens to tilstander som jomfru og mor. For å oppnå morskapet må kvinnen gjøre bruk av egen seksualitet, men dermed blir hun også gjort ”uren”. For at hun skal gjenopprette sin ideelle jomfruelige ”renhet”, ”lider” kvinnen for barnet hun har født. Melhuus hevder barnet legitimerer kvinnens bruk av seksualiteten. Det setter moren i en avhengighetsrelasjon som synlig bevis på hennes ”lidelse”.

Esben Leifsen (2006) tolker ideer om moral tilknyttet kvinners reproduktive atferd i Ecuador, og hevder det finnes en dominerende moralsk diskurs som anser moren som hovedperson i reproduksjonen og omsorgen for barna. Innenfor denne diskursen vil en permanent atskillelse mellom enheten mor – barn være et avvik fra den naturlige kvinnelige reproduktive atferden. Melhuus (1998) og Leifsen (2006) vil bli brukt som teoretisk ramme for dette kapitlet.

³⁵ ”Normalmente la gente piensa que uno no quiere a los hijos por que los da en adopción.”, Alejandra Sánchez, *Revista Credencial*, edición 222, 56.

Dette kapitlet er delt i to deler. Første del tar for seg informantenes fordømmelse av personen som overgir barn i adopsjon, mens andre del er rettet mot selve handlingen. I første del av kapitlet starter jeg med en presentasjon av situasjonen til familiene i *programa de protección* og mødrene på Mødrehjemmet. Deretter hevder jeg for en ubestridt tilhørighet mellom mor og barn på bakgrunn av Melhuus' (1998) tolkning av kvinnens to tilstander og barnet som legitimerer moren. Dette danner grunnlaget for å forstå informantenes holdninger ovenfor kvinnene som overgir sine barn i adopsjon. Til slutt viser jeg også hvordan Melhuus' idé om kvinnens "lidelse" forklarer hva informantene mener med en mor som tar ansvar for sine barn. I andre del av kapitlet forklarer jeg kort betydningen av informantens påstand om at mødre som overgir sine barn "gir dem bort". Jeg argumenterer for at selve overgivelseshandlingen blir en permanent atskillelse mellom moren og barnet, og dermed et avvik fra kvinnens naturlige reproduktive atferd (Leifsen, 2006). Informantene tolket handlingen som "mer synd enn abort", til tross for at ideer om synd tradisjonelt er knyttet til selve aborten. Jeg argumenterer for at avbrytelsen av svangerskapet var mer akseptert fordi kvinnen på den måten unngikk å skape avhengighetsrelasjonen til barnet hun brakte til verden.

Familiene i programa de protección

Før jeg går videre er det verdt å avklare at ikke alle barna på Stiftelsen var der fordi de var "gitt bort" av sine foreldre. For det første opererte Stiftelsen ikke kun med adopsjon, men også *protección*, som var i tråd med bestemmelsene i lovverket som behandler barnets rettigheter.³⁶ Dette betydde at det ikke alltid var opplagt at alle barna på Barnehjemmet ville bli erklært tilgjengelige for adopsjon. Noen ville også vende tilbake til sine biologiske familier dersom disse på tilfredsstillende vis var i stand til å forbedre de sosiale forholdene i hjemmet. De barna som var blitt overlevert hadde heller ikke alltid blitt ført til Stiftelsen av sine foreldre, men av andre slektninger eller midlertidige omsorgspersoner som ikke lenger kunne ta vare på dem. Dette var tilfellet for en søskenflokk på tre som var blitt boende hos en tante etter at moren hadde mistet livet og faren var drevet på flukt etter uenigheter med geriljaen i området der de bodde. Ettersom den eldste broren var den mest krevende av de tre, var han blitt overgitt av tanten til ICBF og senere erklært tilgjengelig for adopsjon.

Barna til familiene som deltok i *programa de protección* var på Stiftelsen fordi familiene var angitt for mishandling og omsorgssvikt eller fordi de sosiale forholdene i hjemmet på andre

³⁶ *Barnevern*. Se kapittel 1, "Beskyttelse og barnevern – Protección".

måter ikke var ansett som gode oppvekstvilkår for dem. I ett tilfelle fortalte de ansatte meg om en ung mor som hadde hatt med seg sin knapt ett år gamle sønn mens hun arbeidet som prostituert, og han var blitt hentet til Stiftelsen etter tips fra en lege etter at gutten var kommet på sykehus med tydelige brannskader over store deler av kroppen. Da han kom var han både underernært og manglet fysisk stimulanse, men fikk en merkbar forbedring på begge områder i løpet av min tid på Stiftelsen. I et annet tilfelle var to små gutter plassert på Barnehjemmet fordi den 18-årige moren deres, Clara, selv hadde vært institusjonalisert på ungdomshjem. Omgivelsene på ungdomshjemmet ble ikke regnet som tilfredsstillende nok for oppveksten til hennes to små sønner, og hun var derfor blant deltakerne jeg møtte i *programa de protección* for å få sønnene sine tilbake. Clara var blitt foreldreløs i tidlig alder, og møtte på Stiftelsen alltid medfulgt av tanten som nå hadde tatt på seg omsorgen for henne.

Til tross for mange av familienes uregelmessige oppmøter ved kursene, og en til tider uvilje mot å samarbeide om å forbedre sin livssituasjon til de ansattes frustrasjon,³⁷ mener jeg likevel at de fleste av disse familiene ønsket å få barna hjem. Det var også tilfeller der barn ble erklært tilgjengelige for adopsjon tilsynelatende mot foreldrenes vilje, men dette vil jeg tolke som den colombianske statens uttrykk for governmentality i tråd med ideen om å handle ”til det beste for barnet” (Pettersen, 2007: 7).

Mødrene fra Mødrehjemmet

Fordommene mot de som “ga bort” sine barn i adopsjon rammet i størst grad de unge kvinnene jeg møtte på Mødrehjemmet. Jeg vil ikke komme nærmere inn på årsakssammenhengen forut for kvinnenes opphold på Mødrehjemmet her ettersom dette vil bli presentert senere i oppgaven,³⁸ men kan kort fortelle at kvinnene var i konflikt med sin graviditet fordi den ikke var planlagt eller fordi den var resultat av ufrivillig samleie. Til forskjell fra familiene i *programa de protección* vurderte disse kvinnene å overgi sine barn i adopsjon allerede før fødselen. Prosessen med å bære fram barnet til adopsjon startet for mange da de bestemte seg for å ikke foreta en abort. Fra de ansatte og i aviser fikk jeg også høre om kvinner som forlot barna anonymt på offentlige steder eller utsatte barna for

³⁷ Se kapittel 4, “Protección – om barn som vender tilbake til biologisk familie”.

³⁸ Se kapittel 4, “Cristina”.

mistenkelige “ulykker” eller “forsvinninger”.³⁹ De mødrene jeg møtte hadde imidlertid fått høre om Mødrehjemmet via utlysninger på fjernsynet eller indirekte gjennom venner, men i frykt for kritikk fra familie og bekjente diktet de opp historier om ny jobb i Bogotá eller besøk hos venninner mens de i virkeligheten fullførte graviditeten. Fram til fødselen ble en realitet, gikk kvinnene gjennom en periode som mange beskrev som vanskelig og hard. I løpet av den tiden fikk de samtaler med psykologen og de ansatte på Mødrehjemmet som hjalp dem med avgjørelsen om å overlevere barnet i adopsjon eller ikke.

Samtykkeerklæringen – El Consentimiento

Ettersom den formelle beslutningen om adopsjon ikke kan anses som gyldig før barnet er født (Ley 1098 de 2006, art. 66), går mødrene inn i sin siste vurderingsfase etter at fødselen er skjedd. *El Código de la Infancia y la Adolescencia de 2006* stadfester også i samme artikkel 66 at en person heller ikke kan regnes som i stand til å gi sitt samtykke før en måned etter fødselen. Dersom moren eller de biologiske foreldrene likevel velger å undertegne *el consentimiento* – som er den formelle samtykkeerklæringen som fraskriver dem all omsorgsrett til barnet – har de i tillegg rett til én måneds revurdering av beslutningen som er tatt. I denne perioden bodde ikke mødrene lenger på Mødrehjemmet, men fikk komme på besøk fram til siste vurderingsdag. Dersom måneden var gått uten at moren endret sin beslutning, ble barnet erklært tilgjengelig for adopsjon og bestemmelsen ansett som ugjenkallelig (Ley 1098 de 2006, art. 61). I et par tilfeller valgte mødrene å likevel beholde omsorgen for barnet sitt (*asumir el bebé*), og ble dermed pålagt å delta i *programa de protección* mens barnet ble overført til Barnehjemmet.

Holdningene rettet mot de som “gir bort” barn i adopsjon kunne derfor være generaliserende og fordømmende, mens valget om å overgi eget avkom i realiteten var en lang og krevende prosess.

³⁹ Både i avisene og i tv dukket det opp flere saker om foreldre hvis barn var “forulykket”, og hvor det senere viste seg at de var blitt tatt av dage av foreldrene selv. Årsaksforklaringene var sosiale og økonomiske problemer, og mentale forstyrrelser.

En ubestridt tilhørighet mellom mor og barn – som naturlig fenomen og en sosial konstruksjon

Jeg oppfattet at holdningene til særlig deltakerne i *programa de protección*, men også til min vertsfamilie, rettet seg mot en kvinnes kvalitet som mor avhengig av hennes grad av selvoppofrelse for sine barn. Jeg vil derfor først undersøke hvordan tilhørigheten mellom mor og barn er ansett både på som et naturlig fenomen og mer spesielt i en latinamerikansk samfunnskontekst. Hensikten med å undersøke tilhørigheten mellom mor og barn er å forstå hvilken betydning de biologiske familiene legger i morskapet.

Biologisk slektskap og relasjonen mellom mor og barn er ansett som et naturlig fenomen som knytter slektninger sammen gjennom deling av felles blod (Howell, 2003: 466; Schramm, 2007: 153). Roger M. Keesing beskriver den biologiske tilhørigheten slik:

“Humans everywhere observe the same processes of sex and reproduction. A female has sexual intercourse, one or many times, with one man or many. She never becomes pregnant without sex; but she only sometimes becomes pregnant without having intercourse. Once she is pregnant, it is ultimately obvious that she is, and that the infant is connected to her by the most physical of bonds – by the umbilical cord, by childbirth, by the milk of her breasts” (1975: 11).

Gjennom biologisk reproduksjon blir kvinnen og hennes avkom knyttet sammen av fysiske bånd som gjør tilhørigheten mellom moren og barnet åpenbar for alle. Hvem som er barnets far er derimot aldri helt sikkert (Keesing, 1975: 11). Selv om biologisk slektskap ikke blir gitt den samme betydningen i alle samfunn, er den likevel betydningsfull i Colombia (Howell, 2006: 39; Hoelgaard, 1998: 219). Når forbindelsen mellom mor og barn oppfattes som et naturlig fenomen på den måten, er det dermed forståelig at morskapet også tillegges bestemte forventninger og verdier.

For Latin-Amerika blir den sosiale konstruksjonen av forholdet mellom mor og barn også fortolket gjennom det tradisjonelle begrepet om *marianismo*. Liv Eide forteller at både *marianismo* og *machismo* er konseptuelle fenomener som har sitt utspring fra den spanske kolonitiden og den Katolske Kirken (2006: 142). Mens *machismo*-begrepet fremhever mannens dominerende og privilegerte plass i samfunnet såvel som i familien, framstiller begrepet om *marianismo* kvinnen som undertrykt og avhengig av mannen, og kun anerkjent i

rollen som mor. Innenfor marianismo-begrepet er Jomfru Maria ansett som kvinnens ideal, med sin opphøyde moralske status over menneskene, kjennetegnet av ydmykhet og selvpoffrelse. Selv om Eide med rette påpeker at disse begrepene ikke nødvendigvis gjenspeiler det latinamerikanske samfunnets virkelighet, men kun stereotypiene av kvinner og menns kjønnsroller vil jeg likevel bruke marianismo som en nyttig teoretisk bakgrunn for den aktuelle sammenhengen (2006:143). I studier av det latinamerikanske samfunnet er begrepet brukt til å si noe betydningsfullt om forholdet mellom mor og barn.

Jomfruen og Moren – og barnet som legitimerer henne

Marit Melhuus (1992) er blant de som har benyttet seg av marianismo-begrepet da hun utførte sine studier om moral og endring i en meksikansk samfunnskontekst. Hennes tolkning av kvinnens status i det latinamerikanske samfunnet og hvordan mor og barn moralsk sett er knyttet sammen er et nyttig redskap for å forstå bakgrunnen for holdningene til mødre som overgir sine barn i adopsjon i Colombia. Melhuus henviser til den meksikanske Jomfuen av Guadalupe som “det primordiale symbolet” for kvinnelighet, morskapet og det som anses som en legitim kvinnelig atferd (1992: 125, 152). Jomfruen er på denne måten et “*reconciliating symbol*”: ” [...] *because she makes visible – as mother and virgin – the carnal state of women*” (Melhuus, 1992: 164). Hun er både jomfru og mor på en og samme tid samtidig som hun gjenspeiler ideen om “renhet” og “urenhet”, som henholdsvis assosieres med kvinnens benektelse og bruk av sin seksualitet. Jeg vil innskyte at Melhuus videre viser at kvinners seksuelle aktivitet også er et brudd på moral, basert på skam og knyttet til motsetninger av hva det vil si å være en ærbar kvinne, men vil ikke gå dypere inn på dette her (1992: 163). I motsetning til Jomfruen som både er mor og jomfru på én og samme tid, kan ikke en kvinne bli mor uten å benytte seg av sin seksualitet og som en konsekvens av dette gå over i en tilstand som “uren”. Ei heller kan en kvinne benekte morskapet ettersom dette anses som en iboende del av hennes identitet (1992: 165). Men ettersom kvinnens ideal likevel er å opprettholde moralsk “renhet”, må moren gjøre opp for sin bruk av seksualiteten gjennom “lidelse”. Melhuus’ idé om kvinnens “lidelse” vil jeg presentere senere. Men først er det viktig å fullføre forklaringen på barnets funksjon i opprettholdelsen av kvinnens moralske tilstand. Melhuus hevder:

“The children create the mother in bestowing upon her, as it were, her motherhood and hence her legitimate grounds for suffering. They are her being and she will not abandon them. She will suffer for them, as through her suffering she makes visible her moral being – to herself and others”(1992: 165-166).

Barnet kvinner føder er med andre ord beviset for hennes morskap, samtidig som det legitimerer hennes moralske grunn for å “lide”. Min tolkning er at om en kvinne overgir sine barn og gjør dem fraværende for seg selv, risikerer hun også å miste det synlige beviset på sitt morskap. Dermed har hun ingen å lide for, og dermed får hun heller ikke gjort opp for jomfrudommen hun ofret eller gjenoppnådd sin ideelle status som “ren”. For som Signe Howell sier: “*Thus a mother without a child is by definition an impossibility; a son or a daughter without a mother is not*” (2003: 466). En kvinne om har overgitt sitt barn gjenstår med andre ord som verken synlig mor eller jomfru. Hun forblir i en umoralsk “uren” tilstand, og hun har ofret bruken av sin seksualitet for intet.

Som et naturlig fenomen og en sosial konstruksjon har jeg argumentert fort at det finnes en forbindelse mellom en mor og hennes barn som også gjør moren avhengig av barnet hun setter til verden. Denne forbindelsen vil jeg heretter kalle den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn og skal danne grunnlaget for tolkningen av informantenes holdninger til mødre som overgir sine barn i adopsjon.

Å bli mor innebærer et ansvar

Under min deltakelse i kursene i *programa de protección* fikk jeg etterhvert en oppfatning av de biologiske familienes formeninger om adopsjon. Innledningsvis svarte mange kortfattet at de så på adopsjon som noe positivt. Likevel skulle det vise seg at de ikke forbeholdt denne oppfatningen for deres egne barns situasjon, men i stedet for andres barn som programdeltakerne påpekte var dårligere stilt enn dem selv. Det å sette barn til verden medførte blant deltakerne en forventning om å påta seg ansvaret som forelder, noe som særlig tilfalt moren. Deres formeninger om hvilke barn adopsjon var best for, var avhengig av hvordan de vurderte mødrenes evne til å påta seg omsorgen for dem. Med beskrivelsene under fra hva jeg opplevde med deltakerne fra *programa de protección* vil jeg vise hvordan disse forventningene til å påta seg foreldreansvaret gjorde seg gjeldende.

En kvinne fra kursene mente ICBF heller burde rette sin oppmerksomhet mot de indianerfamiliene⁴⁰ som levde i sentrum av Bogotá, de som hadde så mange barn og som lot dem løpe barbeint rundt på asfalten hele dagen. Jeg hadde selv observert familiene i sentrum, på min vei til biblioteket Luis Ángel Arango eller til andre steder i byen for å holde intervjuer på besøk hos andre informanter. De kom ofte i grupper på to til tre kvinner med barna båret på ryggen eller løpende ved siden av seg. Kursdeltakerne mente det var bedre at disse barna ble sendt i adopsjon, og ikke deres egne barn som oppholdt seg på Stiftelsen. Selv hadde de etter min oppfatning liten forståelse for at Stiftelsens sosialarbeidere og psykologer i samarbeid med ICBF kunne finne grunner til å erklære deres barn tilgjengelige for adopsjon. De ansatte på Stiftelsen vurderte på sin side hver barnesak utfra hvorvidt barnet ble utsatt for mishandling, omsorgssvikt eller foreldres fravær.⁴¹ På kursene i *programa de protección* var det lagt opp til at foreldrene som deltok diskuterte og reflekterte over disse begrepene. På det samme kurset hvor jeg observert Clara og hennes tante kom det senere fram i diskusjonen om *maltrato* at mange av foreldrene selv var blitt slått som små eller var blitt etterlatt for seg selv i lange perioder, og at dette kunne være årsaken til at de utsatte sine egne barn for det samme. Det virket som en lettelse for de fleste, det var ikke alltid av mangel på kjærlighet at de slo. “*Todos podemos cometer errores*”,⁴² var det en av mødrene som sa.

“Donde la madre esté, no es buena la adopción”⁴³

Forut for et annet av kursene hadde deltakerne som kom for dagen møtt opp i *el parque* foran kurslokalet og ventet på at kurset skulle begynne. Jeg ba om å få sette meg sammen med et av parene, Alba og Mario, for å høre om deres syn på adopsjon. Deres formening om temaet var blandede. Da vi startet samtalen spurte de om jeg ikke syntes adopsjon var å selge barn, noe de selv hadde mistanke om. Ettersom kurslederen kun satt noen meter fra oss gjorde et øyeblikks metodologisk krysspress det umulig for meg å gi noe utfyllende svar på hva jeg mente om dette.⁴⁴ I stedet ledet jeg temaet tilbake og vekk fra det økonomiske aspektet ved adopsjon:

⁴⁰ I Colombia utsettes urbefolkningen for angrep fra alle væpnede grupper i landet og blir fordrevet til byene som *desplazados*. Familiene det refereres til her tilhører embera-folket.

⁴¹ Se kapittel 1, “Programa de protección”.

⁴² “*Vi kan alle gjøre feil*”.

⁴³ “*Så lenge moren er til stede er det ikke bra med adopsjon*”.

⁴⁴ Den dagen viste det seg å ikke bli noe kurs, av en årsak jeg ikke minnes. Vi ble i stedet sittende og snakke i *el parque* helt til en regnbyge tvang oss inn i resepsjonen.

Paret mente adopsjon først og fremst var positivt så lenge det handlet om barn som var blitt forlatt, men ikke i de tilfellene hvor det fantes en familie som kunne ta vare på dem. Mario uttrykte at han selv ville likt om ICBF hadde sendt ham i adopsjon som liten. Som barn hadde han blitt foreldreløs og hadde vokst opp med sine brødre sammen med bestemoren. Men likevel hadde de måttet be om penger og selge søtsaker på gata. Han hadde imidlertid kommet seg framover og jobbet nå på et verksted hvor han tjente rundt 20 000 til 30 000 'pesos'⁴⁵ om dagen. Mario tok etterhvert over samtalen og stilte seg kritisk til særlig enslige kvinner som overga sine barn i adopsjon fordi de altfor lett kunne legge skylden på fraværet av en mann. Han mente 'machismo' var årsaken til at mange kvinner på grunn av sitt kjønn trodde de ikke var i stand til å skaffe seg arbeid. Dermed så de ingen løsning med situasjonen og ga barna opp i adopsjon. Han mente at om det fantes kvinner som klarte å fø opp seks og syv barn, skulle det ikke være noen grunn for at en mor med kun to barn også skulle være i stand til å klare seg. Han mente de kvinnene som ga opp på den måten var 'perezosas',⁴⁶ de måtte heller stå på og bli mer 'verracas'.⁴⁷ Da Mario hadde avsluttet unnskyldte han seg og gikk for å snakke med psykologen som etterhvert hadde begynt å prate med andre av kursdeltakerne. Samtalen om adopsjon var ferdig. Alba hadde heller ikke noe mer å si, men gjentok at adopsjon var bedre for de som ikke hadde egne foreldre. "Donde la madre esté, no es buena la adopción", understrekte hun.

Clara

En siste hendelse fra et av kursene kan illustrere tanken om at foreldre i utgangspunktet er forventet å påta seg ansvaret for sine barn:

Temaet for kurset var 'maltrato'⁴⁸ og kurselederen med utdannelse i psykologi gjennomgikk for deltakerne alle formene for mishandling et barn kunne utsettes for. Gruppen diskuterte deretter hvilke konsekvenser dette ville føre til for barnet og hvordan det ville manifestere seg senere i barnets oppførsel. Psykologen sendte så ordet på rundgang blant deltakerne og ville de skulle fortelle om de selv en gang hadde handlet ovenfor sine egne barn på en måte som kunne tilsvare en form for mishandling. Da ordet falt på Clara, den 18-år gamle

⁴⁵ 20 000 colombianske pesos var under feltarbeidet verdt ca. 45 norske kroner. (100 NOK = 29 714. 89 COP, www.xe.com, 20.09.10).

⁴⁶ Perezoso/sa – lat

⁴⁷ Verraco/ca – i Colombia: tøff, sterk, som ikke lar seg kue.

⁴⁸ Mishandling. Psykologen skilte mellom fysisk, seksuell, sosial og verbal mishandling/vold.

tobarnsmoren, fikk hun så vidt anledning til å svare før tanten avbrøt henne og ga gruppen en diffus beskrivelse av en slags hendelse hjemmefra, men uten å bestemme seg for om det kunne defineres som mishandling eller ikke. Da psykologen igjen ga Clara ordet, virket hun heller usikker på hva hun skulle si og fortalte i stedet at hun egentlig ikke hadde planlagt å få den yngste sønnen og at hun egentlig ville gi han i adopsjon. Da ble hun igjen brått avbrutt av tanten som forklarte bestemt at Clara ikke hadde vært klar over at hun var gravid, men at hun absolutt ønsket å beholde sønnen, og selvsagt ville hun ikke overgi sine to barn i adopsjon.

Etter min forståelse lå det dermed, og i kraft av den sosialt konstruerte tilhørigheten mellom mor og barn, en underliggende oppfatning om at foreldreskap innebærer et ansvar som det forventes å påta seg. Også når kvinner blir mødre er det de som skal påta seg ansvaret for forsørgelsen av sine barn til tross for situasjonen de lever under. Kvinner som gjennomfører dette ansvaret er *verracas*, mens kvinner som overgir barn i adopsjon anses som *perezosas* fordi de gir opp altfor lett det foreldreansvaret som forventes av dem. Der hvor det fantes foreldre som kunne påta seg ansvaret for sine barns omsorg var det dermed ikke ansett som riktig å involvere barn i adopsjon. Adopsjon ble med andre ord bare vurdert der hvor mødrene sviktet i sin omsorg for barnet, eller hvor det ikke eksisterte noen foreldre i det hele tatt. Å være *verraca* i motsetning til *perezosa*, innebar også å gjøre en innsats for de en har satt til verden. Det var om kvinnen gjorde en innsatsen, og hadde evnen og viljen til å gjøre den, som var avgjørende i vurderingene av de mødrene som virkelig tok ansvar og de mødrene som ga opp for lett. Foreldreskapet innebar dermed en forventning om å ta ansvar, men med innsats. Som et kjennetegn og en konsekvens av morskapet skal jeg prøve å si noe mer om erfaringen av mødres innsats i foreldreansvaret med Melhuus' begrep om "lidelse".

Melhuus' begrep om "lidelse"

Tanken om at begrepet om "lidelse" kan si noe om vurderingene av hvordan mødre påtar seg sitt forventede foreldreansvar, bunner ut i tolkningene til Marit Melhuus av tilknytningen mellom en mor og hennes barn. Tidligere er det kommet fram at barnet som er født danner hennes legitime grunn for å lide (Melhuus, 1992: 165-166). Med "lidelse" kan kvinnen gjenoppnå den ideelle statusen som moralsk "ren" fordi hun måtte ofre sin jomfrudom i bytte mot morskapet. Slik Jomfruen er *the reconciling symbol* blir morens "lidelse" ifølge Melhuus "*the act of reconciliation*" (1992: 167). Slik Jomfruen led for sin korsfestede Sønn kan kvinnen med den samme "lidelsen" gjenoppnå den ideelle statusen som moralsk "ren"

for å ha ofret sin jomfrudom og oppnådd morskapet. “Lidelse” blir dermed ifølge Melhuus et kjennetegn ved selve morskapet og samtidig en kvinnelig dyd som en del av kvinnens identitet og livserfaring.

Ettersom “lidelse” er en kvinnelig livserfaring tilknyttet de som er mødre, vil jeg her bruke Melhuus’ begrep som erfaringen av innsatsen mødre er forventet å legge i ansvaret for sine barn. En kvinne er ment å “lide”, på samme måte som en mor er antatt å ofre sin tid og sine krefter for de små hun har satt til verden. I likhet med Melhuus (1992: 160) opplevde jeg også at det ble henvist til “lidelse” i bemerkningene om de colombianske mødrenes liv og livssituasjon. I mitt tilfelle var det særlig *doña Escudos*, moren i huset jeg bodde i den først tiden, som snakket til meg om sitt liv og hvordan hun selv og hennes åtte barn hadde lidd da hun var syk og ektemannen hadde reist fra dem for mange år siden. De var særlig tiden etter denne hendelsen hun refererte til da hun snakket om hvordan både hun selv og barna hadde lidd. Hun framhevet særlig hvordan barna hennes hadde måttet selge blomster i gatene for å betale for medisinen hennes, og hvordan hun selv senere hadde vasket kilovis med tøy for andre og solgt empanadas fra morgen til kveld for å skaffe nok penger til mat. Hun fortalte om perioder da barna selv ble syke og hun ikke hadde annet å gi dem enn varm *panela*.⁴⁹

Men til tross for alle vanskelighetene *doña Escudos* og familien hadde gått gjennom, uttrykte hun alltid stolthet over at hun aldri hadde gitt opp barna sine. Slik fortalte en av de kvinnelige ansatte fra Stiftelsen meg også om sin egen innsats da hennes to barn vokste opp. En dag hadde hun fått beskjed av ektemannen om å finne seg arbeid før han forlot hjemmet og overlot henne ansvaret for barna. For å dekke barnas skolegang hadde hun dermed jobbet ekstra i helgene og passet barn på kveldene, i tillegg til den vanlige arbeidsdagen på Stiftelsen. “Lidelsen” mine informanter refererer til blir derfor erfaringen av deres innsats og selvoppofrelse gjennom alle vanskeligheter for å skaffe sine barn det de trenger. I likhet med *doña Escudos* aktiverte den kvinnelige ansatte på Stiftelsen sine overlevelsesmekanismer i omsorgen og forsørgelsen av sine barn (Leifsen, 2006: 90). Å “lide” i denne sammenhengen handler derfor ikke bare om forventningene om å ta ansvar og gjøre en innsats, men også om hvordan mødre må erfare innsatsen gjennom “lidelse”. Dermed blir det mulig å forstå hvordan kvinner som overgir sine barn i adopsjon vurderes utfra idealer om morskapet og evnen til å påta seg ansvaret som følger.

⁴⁹ Brunt sukker. Blir løst opp i vann og kan serveres varmt eller kaldt med saft fra lime.

Under vil jeg gi en ytterligere presentasjon av *doña Escudos* og hennes familie samt utdrag fra mine samtaler med henne. Meningen med dette er forhåpentligvis å vise hvordan hennes oppfatninger til overgivelse av barn i adopsjon kan virke samlende på det som til nå er blitt sagt. I likhet med Alba, Mario og de andre fra *programa de protección* forventes det at det å sette barn til verden innebærer et ansvar. Likeledes knytter hun en mors ansvar og dermed “lidelse” for sine barn til egne tanker om hva det vil si å være en “god mor”.

Doña Escudos – om hva det vil si å ta ansvar, og om å “lide” for barnet

Doña Escudos bodde i en leilighet sammen med fem av sine åtte barn fra slutten av tenåringsalderen til begynnelsen av 30-årene, og tilhørte den sosioøkonomiske sfæren estrato 2. Leiligheten besto av et inngangsparti som ledet til et åpent rom fordelt mellom kjøkken og plass til spisebord. Ved siden av lå to soverom og et lite bad. Selv med seks faste beboere og meg i tillegg var det alltid plass til en av døtrenes kjæreste da han kom på besøk samt to av doña Escudos' barnebarn som bodde hos oss i korte perioder. Daglig fikk vi også besøk av 'la vecina', nabofrua fra leiligheten under, som alltid kom innom for å slå av en prat. Om morgenen og kvelden kom også venninnen til den eldste broren i huset for å avlevere deres felles datter før hun reiste videre på jobb.

Dermed var det alltid noen hjemme, men likevel kom det mange anledninger hvor jeg ofte snakket med doña Escudos alene. Det var særlig mens jeg spiste frokost om morgenen eller om ettermiddagene mens de andre var på jobb eller slappet av foran tv-en. En morgen var hun blant annet misfornøyd med hvordan hennes barnebarn ble oppdratt av svigerdøtrene. Vi snakket først om den eldste av dem på ti år som var blitt med henne tilbake til leiligheten i Bogotá etter at hun hadde vært på reise hos noen slektninger i familiens fødeby. Hun syntes han ofte ble oversett av sin egen mor og at hun ikke var så flink til å gi ham mat, og mente det hadde vært bedre om barnebarnet hadde blitt adoptert bort til noen andre. ”En god mor burde ta vare på barnet sitt og gi det kjærlighet, mat og utdanning”, sa hun, men dette var noe moren hans i følge doña Escudos tilsynelatende ikke var i stand til å gjøre.

Videre ut i samtalen mente hun likevel det var en ”synd”⁵⁰ at mødre ga bort barna sine i adopsjon fordi man ikke skulle sette barn til verden uten å ta ansvar for det.⁵¹ Hun var sikker

⁵⁰ Ordet som ble brukt på spansk var “pecado”.

på at mødre som ga bort barna sine på den måten senere ville komme til å angre på den beslutningen de hadde tatt og fortsette å tenke på den datteren eller sønnen som ikke lenger levde sammen med dem. For å ytterligere bekrefte hva hun mente fortalte hun om en venninne av den eldste datteren i huset som var blitt foreldreløs som liten, og som for to år siden var blitt gravid og hadde oppsøkt et 'centro de emergencia'⁵² fordi hun ønsket å adoptere bort barnet. Men *doña Escudos* hadde snakket med henne og fått henne til å tenke annerledes, slik at datterens venninne til slutt hadde bestemt seg for å beholde barnet. Situasjonen hadde vist seg å få et lykkelig utfall da veninnen ifølge *doña Escudos* senere hadde fått jobb som tjenestepike i et hus der de tok godt vare på henne, og etterpå fått stilling i en bank.

Et par måneder senere kom et av de andre barnebarna på syv år fra gården han bodde på til Bogotá for å bo sammen med oss i leiligheten for en uke. *Doña Escudos* mente at dette barnebarnets situasjon burde være en sak for ICBF og at de burde sende ham til et sted han kunne ha det bedre. Hun sa at moren ikke tok seg av ham der de bodde fordi hun kun tenkte på seg selv og fordi hun brukte for mye tid på den nye mannen hun hadde skaffet seg.⁵³ Men siden *doña Escudos* hadde hørt at denne mannen hadde kontakter med en av de væpnede gruppene i området der de bodde, var hun redd for å melde fra til ICBF om situasjonen. Hun hevdet barnebarnet snakket som en voksen person og mente det hadde med at han måtte gjøre voksenarbeid på gården der de bodde. Mens vi snakket hentet hun ham bort til der vi satt og lot ham fortelle hvordan han melket kuene, feiet gulvet og gjorde andre typer husarbeid. Før han gikk, viste hun meg fordypningen han hadde i hodet som han selv fortalte kom fra reimen han brukte for å bære tunge lass med bananer og ved hjemme på gården.

En "god mor" – la verraca og la perezosa

Ifølge *doña Escudos* innebærer en mors ansvar å gi sine barn kjærlighet, mat og utdanning. En "god mor" som står på tross alle vanskeligheter er dermed hva Mario kaller *verraca*. I likhet med de andre fra *programa de protección* forventet også *doña Escudos* at de som satte barn til verden også tok ansvar for det. Å "lide" er å erfare den innsatsen som er forventet å legge i foreldreansvaret, og som kjennetegner den "gode moren" og *la verraca*.

⁵¹ Uttrykket som ble brukt på spansk var "responder por ello".

⁵² Krisesenter.

⁵³ Dette barnebarnets mor var skilt med *doña Escudos'* sønn.

For *doña* Escudos var det svigerdøtrene, typisk nok, som sviktet i å utøve sitt foreldreansvar. At moren til et av barnebarna sto mellom omsorgen for sin sønn og forholdet til sin partner er også et dilemma kvinner står ovenfor i latinamerikanske samfunn (Melhuus, 1992; Leifsen, 2006). Til tross for at denne relasjonen også har stor påvirkning på en mors faktiske muligheter til å utøve et godt foreldreansvar, vil jeg i denne anledning ikke gå nærmere inn på dette. Med dette bekreftet *doña* Escudos oppfatningen om adopsjon kunne være en bedre løsning der hvor moren ikke evnet å utøve foreldreansvaret. Samtidig er *la perezosa* hun som ikke tilfredsstillter morskapets idealer fordi hun gir opp, og gir opp sine barn i adopsjon.

Del II: Mødrene som “gir bort” sine barn i adopsjon

Hittil er det vist at den biologiske og sosialt konstruerte forestillingen om at det finnes en tilhørighet mellom en mor og hennes barn danner grunnlaget for forventninger om å påta seg foreldreansvaret ovenfor sine barn. Særlig ligger denne forventningen hos moren. Et kjennetegn ved morskapet er ”lidelse” og det er gjennom ”lidelse” moren erfarer sitt ansvar og samtidig blir vurdert av andre. Min tolkning er at mødre som overgir sine barn i adopsjon dermed handler i motsatt hensikt og bryter med forventningene om å påta seg foreldreansvaret. Eller de gir opp for lett fordi de oppfattes som *perezosas*. Jeg vil under forsøke å tolke hvilke assosiasjoner mine informanter legger i det å si at mødre ”gir bort” sine barn. Deretter vil jeg fortsette med å si noe om hvordan selve overgivelsen i form av å være en atskillelse bryter med den forestilte tilhørigheten mellom mor og barn.

”Regalar los niños” – de som ”gir bort” sine barn

I Colombia eksisterte det en oppfatning om at biologiske foreldre som overleverte sine barn i adopsjon ganske enkelt ”ga dem bort”. Denne handlingen ble forbundet med negative assosiasjoner og kan som vist ovenfor være tilknyttet tanken om den ubestridte og kulturelle tilhørigheten mellom særlig en mor og hennes barn. Da mine informanter beskrev denne handlingen, ble det sagt at foreldrene ”*regalan los niños*”. Dette er på samme måte en i Colombia ber om noe så vilkårlig som to løk og tomater i butikken; ”*me regalas una cebolla y dos tomates, por favor?*” Verbet *regalar* har ifølge *el Gran Diccionario de Uso del Español Actual* betydningen ”å gi noe til noen uten å kreve noe i gjengjeld”.⁵⁴ Jeg vil dermed anta at bruken av verbet *regalar* støtter opp under forestillingen om at noe blir gitt uten videre omtanke eller verdsettelse fra den som gir det bort. Dermed blir det også lettere for informantene å mene at kvinner som gir bort sine barn i adopsjon er mødre som ikke har kjærighet eller omtanke for sitt avkom. Nedenfor vil jeg vise hvordan en slik handling ble oppfattet blant mine informanter før jeg vil gå videre ved å analysere betydningen av denne handlingen ut fra det som allerede er blitt sagt ovenfor.

⁵⁴ ”2. Dar alguna cosa a alguien sin cobrar nada a cambio: [...]”, s.v. ”Regalar”.

Señora Luz - ¿Allí es dónde regalan niños? – Er det der de gir bort sine barn?

Jeg var blitt invitert hjem til 'señora' Luz i Bogotá, og fikk følge av en av psykologene fra Stiftelsen som hadde fått fri den ettermiddagen. Señora Luz var sosialarbeider, men hadde ikke jobbet med adopsjon. Hun jobbet for tiden med ungdomsprosjekter i en by lenger nord i landet. Da vi kom, bød hun oss på typisk varm sjokolade med ost, og vi fikk brød ved siden av. Vi møttes fordi jeg tidligere hadde blitt kjent med adoptivdatteren hennes, og nå ville hun fortelle mer om sine tanker rundt datterens oppvekst og samtidig høre om min bakgrunn. Hun visste allerede at jeg hadde kontakt med Stiftelsen som en del av masterprosjektet, og ble presentert for sosialarbeideren som kom sammen med meg. Hun ville vite mer om det hele og spurte meg direkte: "Og hvordan er det på Stiftelsen? Er det der de gir bort barn?". Etter et sekunds nøling svarte psykologen raskt at Stiftelsen ikke kun gjennomfører adopsjon, men også 'protección'⁵⁵ siden for noen år siden. Hun forklarte at mange av barna på den måten har en sjanse til å reise tilbake til sine foreldre så fort forholdene i hjemmet var skikket til å ta dem i mot.

Hendelsen var interessant med hensyn til at *señora* Luz selv hadde en arbeidsbakgrunn som sosialarbeider, selv om det var innenfor et annet felt. Etersom hun uttrykte samme holdning til adopsjon som det de hadde forklart meg på Stiftelsen.

Når adopsjon er verre enn å foreta abort

Før besøket hos *señora* Luz hadde et par ansatte på Stiftelsen allerede utdypet hva tanken om at særlig kvinner "gir bort" sine barn til adopsjon innebar. Mens jeg spiste lunsj en dag med en av sosialarbeiderne fortalte hun at det i mange tilfeller ble sett på som alvorligere å "gi bort" et barn enn å ta abort blant de delene av befolkningen som tilhørte de lavere *estratos*.⁵⁶ Å etterlate et barn i adopsjon var "mer synd" enn å ta abort, fordi det ville si at moren ikke brydde seg om barnet som ble født. Derfor kunne mødrene som ga barna sine i adopsjon finne på å fortelle at de var død fra dem eller at de ganske enkelt var "forsvunnet", for å slippe å forklare sannheten. Mens vi snakket kom enda en av sosialarbeiderne inn der vi satt og spiste. Hun hadde jobbet på Stiftelsen i mer enn 20 år . Etter at hun hadde fått høre hva vi snakket

⁵⁵Se kapittel 1, "Beskyttelse og barnevern – protección".

⁵⁶ Se kapittel 1, "Sosial og økonomisk differensiering".

om sa også hun seg enig i det jeg nettopp hadde fått høre. Det var også derfor de begge sa de beundret de kvinnene som velger å overgi sine barn i adopsjon. Fordi det på grunn av holdningene i de lavere *estratos* er vanskelig for en kvinne å ta denne avgjørelsen. “*Prefieren que el niño muera de hambre que entregarlo*”,⁵⁷ sa den ene av sosialarbeiderne til meg like før vi var ferdige med å spise.

Fordommene rettet mot å overgi barn i adopsjon rammet nok ingen andre mer enn mødrene som oppholdt seg på Mødrehjemmet. Kvinnene som bodde her var også klar over holdningene som eksisterte i samfunnet mot den avgjørelsen de var i ferd med å ta. Dette ble tema mens vi satt i stuen med Julia og Magdalena en ettermiddag på Mødrehjemmet.

Julia og Magdalena fra Mødrehjemmet

Julia var en ung kvinne fra Bogotá, men allerede mor til en liten gutt. Magdalena var eldre og hadde allerede tre barn fra før. I Julias tilfelle var det kun to venninner som visste den egentlig årsaken til at hun var på Mødrehjemmet, og til andre hadde hun fortalt at hun var der for å gjennomføre en slags praksis. Hun ville sannsynligvis fortelle familien at hun hadde en datter til, men ikke før om noen år. Magdalena var for sin del allerede mor til tre, men heller ikke hennes familie visste at hvorfor hun egentlig var i hovedstaden Bogotá. Da jeg møtte de to den ettermiddagen, var de bare noen dager fra å måtte underskrive den avgjørende samtykkeerklæringen, og Julia hadde allerede skrevet det brevet mødrene får skrive til barna de overgir i adopsjon. Hun virket trist, og sa at til tross for hvor høyt en ønsker å beholde barnet, må en også ta hensyn til om omstendighetene en lever i tillater det. Hun håpet at dersom hennes datter ville få komme til utlandet dersom hun ble adoptert, slik at hun kunne lære seg språk og bli kjent med nye land:

Den ettermiddagen hadde Julia hentet sønnen sin fra barnas soverom for å gi ham mat, og kom sammen med læreren fra Mødrehjemmet inn i stuen der jeg selv satt. Etter en stund dukket også Magdalena opp tilbake fra en jobb hun hadde fått som lærer i seksualundervisning på ett av universitetene i byen. Stemningen var rolig, det var ikke mye aktivitet på den tiden av dagen og samtalen startet langsomt mens mødrene snakket om det de hadde av opplevd av løst og fast. Men etterhvert gikk de over til å snakke om fordommer de hadde møtt blant venner og kjente om kvinner i deres situasjon. Holdningene hadde alltid

⁵⁷ “De foretrekker heller at barnet dør av sult enn å overlevere det [til adopsjon]”.

form av indirekte kommentarer som ble fortalt dem av venner og kjente om hva de hadde fått høre av andre. Likevel var meningene om adopsjon klare: En mor burde ikke gi bort barnet sitt! Å overgi et barn i adopsjon var det samme som å gi det bort [‘regalar un niño’]. Ifølge Magdalena mente de fleste det heller var bedre å utføre abort enn å gi barnet sitt bort, og at mange trodde barnehjemmene betalte mødrene for barna slik at de senere kunne selge dem til de ansattes fortjeneste. Fortvilet fortalte hun hvor uvitende mange på universitetet der hun arbeidet stilte seg i forhold til situasjonen hun og Julia befant seg i. “Og det på universitetet hvor man visstnok skal ha et åpent sinn, men der også oppfordrer de heller til at man tar abort”, fortalte hun oss.

Mens vi snakket hadde lærerinnen, som holdt undervisning på Mødrehjemmet noen dager i uken, sittet i en av stolene ved siden av og bare lyttet. Etterpå fortalte hun at hun selv hadde hatt et annet syn på adopsjon tidligere, men at dette hadde endret seg til noe mer positivt da hun begynte å jobbe med undervisning på Mødrehjemmet. “Man kommer inn og ser at det egentlig er annerledes enn det man hadde forventet”, fortalte hun. Lærerinnen hadde kommet til Bogotá med erfaringer fra sitt hjemsted. Hun var fra Quindío, en del av landet lenger vest i Colombia, og fortalte at indianerne i den regionen ofte kunne få mange barn. I gamle dager pleide de å stå langs veien og gi bort sine nyfødte til folk som kom forbi. Quindío var også en region med mye arbeidsutvandring til Spania og andre land, hvor mange voksne reiste bort mens barna deres ble værende hjemme med besteforeldre eller andre slektninger. Det kunne være upraktisk å ta med barna de første årene foreldrene arbeidet utenlands, men når de til slutt vendte tilbake for å møte barna igjen hadde det i mange tilfeller gått opptil ti år.

Som tidligere nevnt kan kvinner som overgir sine barn i adopsjon sies å bryte med *the reconciling symbol* (Melhuus 1992: 164) og idealet om å gjenoppnå jomfruens status som “ren”. Samtidig bryter de med forestillingen om den “gode moren” fordi de ikke påtar seg ansvaret som forventes når morskapet først er blitt til. Da er det mer akseptabelt å avbryte svangerskapet før det er fullført, enn å skille seg fra barnet når det først er født. Jeg vil som en avslutning fortsette med å undersøke hvordan selve atskillelsen mellom mor og barn kan ses på som et avvik fra kvinners legitime atferd for en naturlig reproduksjon. Samtidig vil jeg forklare hvordan oppfatningen om at overgivelse er mer “synd” enn å foreta abort kan tolkes med bakgrunn i katolsk praksis.

Den moralske diskursen om kvinners legitime atferd

Esben Leifsen (2006) har studert ideer om moral knyttet til kvinners reproduktive atferd i bydelen *El Solar* i Ecuadors hovedstad Quito. Blant innbyggerne i denne bydelen eksisterer det en dominerende moralsk diskurs om hva som oppfattes som en naturlig kvinnelig reproduktiv atferd (2006: 80). Leifsen forteller at innenfor denne diskursen blir det ansett som en naturlig livsbetingelse at det er moren som først og fremst har ansvaret for reproduksjonen og omsorgen for barnet. Dermed blir også enheten mellom mor og barn – *the mother-child unity* – avgjørende for at hennes omsorg skal finne sted. En hver form for atskillelse mellom disse to vil derfor forstyrre den naturlige livsbetingelsen der moren er den fremste ansvarlige for barnet (2006: 81). Dette sammenfaller med mine egne tidligere tolkninger om den ubestridte tilhørigheten mellom en mor og hennes avkom, og forventningene om særlig morens foreldreansvar gjennom “lidelse”. I den dominerende moralske diskursen er det selve beslutningen kvinnen tar om å skille seg fra sitt barn som møter fordømmelse, ettersom atskillelsen mellom mor og barn blir en avvikende handling som bryter med oppfatningene om kvinners naturlige reproduktive atferd (Leifsen 2006: 80).

Om jeg forstår Leifsen rett, gjør innbyggerne i *El Solar* også en kvalitativ forskjell mellom en permanent atskillelse og en atskillelse som kun er midlertidig. Dette har med konsekvensen av separasjonen å gjøre. Der den fører til et brudd på relasjonen mellom mor og barn anses den som mer alvorlig enn å plassere barnet for en kortere periode i morens nettverk av familie og nære kjente (Leifsen, 2006: 82). Når barn blir overgitt til adopsjon vil jeg påstå at dette også fører til et relasjonelt brudd på den ubestridte enheten mor-barn. I Colombia blir denne avbrytelsen også forsterket ettersom ICBF kun opererer med lukkede adopsjoner hvor alle bånd til biologisk familie brytes og forblir “ugjenkallelige” (Ley 1098 de 2006, art. 61, art. 64 pkt. 4). I teorien vil de ikke kunne møtes igjen før minst 18 år etter dersom adoptivbarnet selv ønsker å søke informasjon om sin biologiske familie (Ley 1098 de 2006, art.75).⁵⁸ Det relasjonelle bruddet blir i tillegg gjort enda klarere gjennom den transjonale adopsjonen når barnet lærer seg et nytt språk, som i mange tilfeller fortrenger det gamle, og internaliseres inn i adoptivforeldrenes sosiale liv gjennom en prosess kalt *transubstansiering* (Howell, 2003).

⁵⁸ Verken i Colombia som giverland eller Norge som mottakerland har den adopterte juridisk rett til innsyn i sin adopsjonssak før fylte 18 år. I Norge ligger disse dokumentene i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets sentrale adopsjonsregistre (www.adopsjonsforum.no/index.aspx?article=2287&mid=2287 (17.10.10)).

Leifsens studier av befolkningen i bydelen *El Solar* har mange likhetstrekk med de samme sosiale forholdene de biologiske mødrene jeg kom i kontakt med kom ifra, hvor kvinner møter de samme utfordringene i relasjonen til egne barn og i relasjonen til en mannlig partner (som *Sra. Magoli* og *Lourdes* i Leifsen 2006: 84-95). Dette gjør at Leifsens tolkninger også kan relateres til mine studier i Colombia. Holdningene til kvinner som “gir bort barn” i adopsjon kan derfor knyttes til den moralske diskursen om kvinners naturlige reproduktive atferd. Slik blir overgivelse av barn i adopsjon en permanent atskillelse og et avvik mot den naturlige orden som knytter mor og barn sammen i en ubestridt tilhørighet.

Å overgi barn i adopsjon – mer “synd” enn å foreta abort

I Colombia regnes majoriteten av befolkningen som tilhengere av den katolske troslære, og som ikke ukjent har katolisismen som religion hatt en sterk innflytelse på både det colombianske så vel som det latinamerikanske samfunnet (Brusco, 1995; Lie, 2009: 96; Tafjord, 2006). Den religiøse innflytelsen ble også gjenspeilet i mine informanternes daglige kommunikasjon med hverandre, med referanser som ”*Dios la bendiga, que le vaya bien*”,⁵⁹ og ”*Si Dios quiere, entro a estudiar en agosto*”.⁶⁰ Ideen om at overgivelse av barn var ”*mer synd enn å ta abort*”,⁶¹ tolker jeg som en del av denne religiøse måten å referere til verden på. Men en slik holdning til adopsjon forteller også at abort i stor grad var akseptert blant mange av mine informanter, til tross for den Katolske Kirkens tradisjonelle fordømmelse mot å avbryte et svangerskap.

Den colombianske staten og kirkens syn på abort

For den Katolske Kirken har temaer som skilsmisse, seksualundervisning og abort blitt sett på som blant de mest sentrale og hellige doktrinene innenfor den katolske tradisjonen, doktriner som vanskelig kunne diskuteres i verdslige fora fordi den en gang for alle var fastsatt av de guddommelige makter (Tafjord, 2006: 67). I Colombia ble imidlertid kirke og stat atskilt med den nye Grunnloven av 1991, og året etter mistet den Katolske Kirken retten til å regulere

⁵⁹ ”*Gud velsigne deg, ha det godt*”.

⁶⁰ ”*Hvis Gud vil begynner jeg å studere i august*”.

⁶¹ ”*Más pecado que abortar*”

familielovgivningen i landet og samtidig sin innflytelse på områder som utdanning, fødsel, ekteskap og død (Brusco, 1995: 15, 34-35). Bare i spørsmålet om abort sto begge instanser likevel sammen helt fram til 2006. Elena Garcés (2008) forteller at Kirken siden 2001 vil erklære enhver kvinne som foretar en abort sammen med den personen som utfører det medisinske inngrepet for bannlyst fra det katolske fellesskapet. Staten på sin side sanksjonerer kun kvinnen, og kan gi henne en fengselsstraff på to til tre år avhengig av fosterets utvikling (Garcés, 2008: 118).

I 2006 åpnet Colombias Høyesterett (*Corte Constitucional*) likevel opp for å legalisere abort, men kun dersom kvinnens liv var satt i fare; hvis graviditeten var forårsaket av voldtekt eller incest; eller hvis fosteret ville fødes med sterke misdannelser. Fra den Katolske Kirken var budskapet fortsatt like bastant: ”*On the issue of abortion, the Catholic Church is immovable; abortion for any reason is a sin: it is murder*” (Garcés, 2008: 220). For den Katolske Kirken var abort i alle tilfeller ansett som synd. Tre kvinner fra en katolsk menighet som underviste de eldste barna på Stiftelsen til første kommunion forklarte meg avslutningsvis det katolske perspektivet på abort slik:

”*Det er en synd å foreta abort, det er som å drepe et menneske, og det er en del av de ti bud at man ikke skal drepe. Det er ikke barnets skyld at det blir født, dessuten blir barn født til Gud og ikke til menneskene, og derfor har ikke moren rett til å drepe det ved abort. [...] Ikke en gang når kvinnen blir voldtatt skal hun ta abort, men heller føde barnet så hun kan gi det bort i adopsjon*”.

Den folkelige katolisismens tolkning av synd

Mange av mine informanter var selverklærte katolikker, men når det gjaldt synet på abort var de fleste av dem jeg snakket med mer åpne for dette enn hva Kirkens standpunkt skulle tilsi. At ikke alle katolikker i Colombia nødvendigvis støtter Kirkens konservative synspunkt med hensyn til reproduksjon, prevensjon og abort, blir også bekreftet av Andrea Z. Lie (2009) i hennes eget feltarbeid i Colombia. Slik er dermed den Katolske Kirken ikke en homogen enhet, men omfatter i stedet en mengde meninger, tolkninger og praksiser, fra de mest konservative til de mest liberale. Det å være konservativ ovenfor ett av Kirkens dogmer betyr ikke nødvendigvis at en ikke kan være mer liberal ovenfor et annet (Tafjord, 2006: 68). I Colombia har religion også forskjellig innflytelse på arbeiderklassen til forskjell fra middel-

og overklasse i synet på ekteskapets betydning og kvinnens rolle i og utenfor hjemmet (Garcés, 2008: 133). Det var derfor de færreste blant både de ansatte, de biologiske familiene og blant mødrene selv på Stiftelsen som uttrykte like sterk uvilje mot abort som de tre katolske kvinnene som underviste til første kommunion. En 20 år gammel mor på Mødrehjemet fortalte at hun selv hadde forsøkt å utføre abort på en illegal klinikk i Cali, men ombestemte seg i siste øyeblikk da hun hørte skrik fra en annen kvinne i rommet ved siden av. Da hun kom hjem fortalte hun familien at hun ville søke om plass på et universitet i Bogotá, men dro i stedet til Mødrehjemet hvor hun ventet på at barnet skulle bli født.

Bjørn Ola Tafjord sier at det er en forskjell mellom den Katolske Kirkens religion og den folkelige katolisismen – ”*catolicismo público*” - som går ut på at hver person har sin egen måte å praktisere og forstå den katolske troen på (2006: 68). I denne folkelige katolisismen er det viktigere å utføre det som oppleves som mest praktisk eller det som kreves av en, mens den dogmatiske årsaksforklaringen bak det hele anses som kirkens oppgave å fortolke (2006: 70). Det er på bakgrunn av dette jeg antar at mine informanter også kan ha tolkninger av ”synd” og hva som er synd annerledes enn den Katolske Kirkens offisielle begrep om det samme. Germán P. García forteller også at det colombianske samfunnets manglende tilbøyelighet ovenfor de katolske kristne verdiene til en viss grad også er et naturlig resultat av en sekulariseringsprosess som oppstår i vestlige forbrukersamfunn hvor fornuften og vitenskapen har overtatt for religionen (2005: 190).

Jeg hevder dermed at det empiriske begrepet om ”synd” i utgangspunktet er basert på den katolske troslære, men at det i dette tilfellet er overført av informantene til å gi uttrykk for den moralske diskursen om at en mor ikke skal ”gi bort” sine barn. Dette kan også knyttes til hvordan barnet som er født legitimerer moren og blir et synlig bevis på hennes morskap. Men i en praktisk folkelig forståelse av katolisismen legitimerer et ufødt barn derimot ingen, og skaper ingen ubestridt relasjon mellom mor og barn. Ved å avbryte et svangerskap før barnet er født, unngår en dermed å bryte den naturlige kvinnelige reproduktive atferden ved å overgi barnet i adopsjon. Det er på grunnlag av dette jeg forstår holdningen om at å overgi barn i adopsjon er mer ”synd” enn å foreta abort.

En kveld snakket jeg med *doña* Escudos’ eldste datter om temaene abort og adopsjon. Vi hadde tidligere den kvelden tatt moren hennes med på kino, slik at hun skulle få kommet seg ut litt, og da vi var hjemme igjen ble jeg med datteren bort til en nærliggende bar for å ta et

par øl. Det var fredag og hun ville se om det var noen hun kjente der. I utdraget under forteller hun om sitt syn på forskjellen mellom å sette barn til verden framfor å foreta abort:

Storesøsteren og jeg satte oss ved baren fordi det ikke var plass til oss rundt bordene. Vi satte oss og bestilte øl. Det var masse folk der, de danset salsa og sang 'rancheras' og det var en god stemning. [...]. Etterpå begynte vi å snakke om adopsjon, og jeg fortalte om alle adopterte i alle de europeiske landene, fordi hun startet med å si at om hun hadde vært adoptert hadde hun ganske sikkert tenkt på hvordan livet hadde vært hvis hun ikke hadde blitt det, hvorfor ting var som de var og lignende. Jeg ble litt ivrig og snakket om at vi er så mange adopterte i alle land og at i de landene er vi colombianere, men når vi kommer hit er vi utlendinger, hun hørte på meg og vi snakket videre. Jeg vet ikke om det var for at jeg snakket sånn, for det lignet litt på det jeg hadde sagt, men da jeg spurte henne om hva som er best, internasjonal eller nasjonal adopsjon så sa hun at nasjonal adopsjon er best; til tross for at de alltid sier at i Europa har de alle muligheter og ingen problemer og slikt, spurte jeg og hun sa ja. Hun mente at det var bedre tross alt at man ble adoptert her, for da ville man være i egen kultur, eget språk og lignende. Hun spurte meg om hvis jeg bare hadde valget mellom å ta abort på et barn og 'gi det bort', hva ville jeg gjøre? Jeg sa jeg ville gi det bort til adopsjon, hun var ikke enig og sa at det ville være bedre å utføre abort, fordi når man tar abort vil man ikke kjenne det barnet man føder, hvis man bærer et barn i ni måneder og lider smerten det er å føde det og så ser barnet når det er født og ser øynene til det, da var det bedre med abort tidlig slik at man ikke lærer å kjenne barnet. Jeg spurte om det ble gjort mye abort i Colombia og hun sa ja, at nå er det fem hundre kvinner som tar abort, noe sånt. Jeg så på en dame som sto ved siden av meg og så det for meg at kvinnene her tar abort.

Barn som økonomisk ressurs

Ifølge Signe Howell bidrar historier om barn som utsettes for økonomisk utnyttelse innen typer av illegal virksomhet til å styrke fordommene mot adopsjon (2007: 23). Som tidligere nevnt påvirket dette også oppfatningene til Alba og Mario om hva de ansatte ville med barna som bodde på Stiftelsen. I et annet tilfelle under en lunsj diskuterte de ansatte en mor som hadde skreket til en av psykologene, "Dere hvite ønsker bare å selge barna mine!".⁶² De ansatte uttrykte frustrasjon over hvor vanskelig det var å kommunisere med henne. Den unge

⁶² Den unge kvinnen var afrocolombianer, og brukte dette i sin anklage mot psykologen. Det danske paret adopterte også samme dag to afrocolombianske barn, noe som kunne ha forsterket inntrykket til kvinnen.

moren hadde to barn på Barnehjemmet, og hadde selv vært erklært foreldreløs som liten. Hun var diagnostisert som psykisk ustabil og hadde ingen øvrig familie å støtte seg til. Det var på grunnlag av denne situasjonen at psykologen og sosialarbeideren som hadde arbeidet med henne gjennom en fellesevaluering var kommet fram til at hun ikke kunne beholde barna. Men sosialarbeideren var bekymret for at kvinnen hadde fått forsterket sine anelser om barnas skjebne da hun samme dag så et dansk par reise hjem med sine to nye adoptivbarn.

Et vanskelig valg

Ina Ø. Pettersen forteller fra sitt feltarbeid i Colombia at det likevel var større aksept i samfunnet for kvinner som valgte å overgi sine barn i adopsjon framfor å forlate dem på offentlige steder (2007: 43). Under mitt eget feltarbeid kom det to babyer til Barnehjemmet som var blitt funnet forlatt blant søppel i Bogotá, og like etter dukket det opp på fjernsynskanalen RCN et videoklipp fra et overvåkningskamera som hadde filmet en kvinne mens hun forlot en nyfødt baby i en av søppelkurvene langs fortauet. Personene som ble intervjuet i forbindelse med nyheten kalte det “*den verste forbrytelse*”, og mente moren måtte være “*syk og ond*”.

En annen større sak som dukket opp igjen mot slutten av feltarbeidet handlet om lærerinnen Johanna Macías fra provinsen Santander som var anklaget for å ha drept sin nyfødte sønn. Macías hadde tidligere hevdet sønnen var blitt kidnappet, og det var blitt arrangert marsjeringer med krav til kidnapperne om å levere sønnen tilbake. Men etter en tid hadde Macías likevel tilstått å ha kastet sønnen ned skråningen der han var funnet død. Hennes bakgrunn var et usikkert forhold til ektemannen samtidig som hun ikke ønsket flere barn. I nyheter på nett fra avisen *El Tiempo*⁶³ pekte eksperter på depresjon og mentale forstyrrelser som årsak til at særlig mødre begår drap på sine egne barn. Da jeg spurte en av de ansatte på Mødrehjemmet om hennes reaksjon på det hele, forklarte hun at mange kvinner handlet slik i frykt for å møte situasjonen de befant seg i. Dermed kunne det synes enklere å gjøre seg av med barnet eller forlate det, i stedet for å oppsøke et sted hvor barnet kunne bli overgitt i adopsjon.

⁶³ “Hijos asesinados por sus mamás”, www.eltiempo.com (18.06.09).

Avsluttende kommentar

I dette kapitlet har jeg vist at det finnes en ubestridt tilhørighet mellom en mor og hennes barn, på bakgrunn av Marit Melhuus' (1998) tolkninger av Jomfruen av Guadalupe som det primordiale symbolet for kvinnelighet, morskap og en legitim kvinnelig atferd. Den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn danner grunnlag for tolkninger av mine informanternes holdninger til kvinner som overgir sine barn i adopsjon. Mens en kvinne som tar ansvar for sine barn "lider" i omsorgen av dem, er en kvinne som bryter den ubestridte tilhørigheten ved å overgi sitt barn i adopsjon ansett som en som fraskriver seg ansvar. En kvinne som "lider" for sine barn er *verraca*, mens en kvinne som ikke ønsker eller har evne til å påta seg ansvaret er *perezosa*. Slik fordømmes kvinner som skiller seg fra sine barn ved å overgi dem i adopsjon, samtidig som negative fremstillinger av praksisen styrker disse holdningene.

Å overgi barn i adopsjon er forbundet med en tanke om at mødrene "gir bort" barna. Det "å gi bort noe" assosiasjoner til mangel på verdsettelse for det som gis bort. Etter min oppfatning gjenspeiler dette mine informanternes holdninger til kvinner som overgir sine barn i adopsjon. Med hjelp av Leifsens (2006) tolkninger av den dominerende moralske diskursen, har jeg også argumentert for at overgivelse av barn til adopsjon også bryter med en naturlig kvinnelig reproduktiv atferd, fordi den kan tolkes som en permanent atskillelse mellom enheten mor – barn. Med dette har jeg vist hvordan både overgivelsen som handling og personen som utfører den bryter med oppfatninger om en naturlig og sosial konstruert tilhørighet mellom mor og barn. Til sist har jeg tolket informantenes meninger om "synd" tilknyttet overgivelse av barn til adopsjon. Jeg antar at dersom kvinnen foretar abort unngår hun samtidig å skape den tilhørigheten mellom seg selv og sitt barn som regnes som ubestridelig.

Det viste seg at den samme handlingen som her blir fordømt, tillegges motsatte assosiasjoner blant de ansatte på Stiftelsen. Dette vil jeg blant annet behandle i neste kapittel.

4. Idealisering av adopsjonen

*”Ettersom jeg jobber med adopsjon er jeg overbevist om at dette er noe godt, for hvis ikke hadde jeg jo ikke jobbet her, og det ville vært imot min egen etikk”.*⁶⁴

(Sosialarbeider på Stiftelsen)

Jeg satt på kontoret til en av de ansatte på Barnehjemmet en ettermiddag. Vi begynte å snakke om adopsjon og jeg ville vite hva hennes oppfatning var om dette. Hun var overbevist om at adopsjon var en positiv måte for barn å få et bedre liv på. På mange måter ville et slikt perspektiv være en god forklaring, ettersom det ikke strider med arbeidet en gjør. Samtidig velger jeg å forstå dette som en del av måten adopsjonen ble idealisert på blant de ansatte på Stiftelsen og andre informanter jeg var i kontakt med. Dette kapitlet skal handle om denne idealiseringen.

Med idealisering av adopsjon mener jeg de ansattes utelukkende positive framstilling av adopsjon som et godt alternativ for mange av barna på Stiftelsen. Særlig den transnasjonale adopsjonen var tilknyttet spesielle materielle og økonomiske fordeler. Adopsjon ble sett på som en mulighet for å komme seg vekk fra vold og fattigdom i hjemmet og i samfunnet.

Suzanne Hoelgaard (1998) hevder det eksisterer en elitisme blant de som praktiserer adopsjon i Colombia basert på disse praktikantenes egne begrunnelser og oppfatninger av det colombianske samfunnet. Gjennom elitismen skjer det en orientering mot vestlige verdier og den vestlige samfunnsmodellen blant adopsjonspraktikantene som fører til en favorisering av transnasjonal adopsjon til tross for adopsjonslovgivningens motsatte ideal.

I likhet med Hoelgaards observasjoner var også mine informanters idealisering av adopsjon etter mitt syn grunnet på egne slutninger og lite konkret kunnskap om de samfunnene barna ble adoptert til særlig når det gjaldt transnasjonal adopsjon. Men samtidig trakk de også på erfaringer fra reelle opplevelser av barnas vanskelige sosiale bakgrunn og samhandlingen med deres biologiske familier gjennom sitt arbeid på Stiftelsen. Jeg vil dermed hevde at deres slutninger i det henseende var basert på et mer virkelighetsnært grunnlag enn

⁶⁴ *“Como trabajo en adopción, estoy convencida de que esto es algo bueno, porque si no, no trabajaría aquí y sería contra mi propia ética”.*

adopsjonspraktikantenes elitistiske orientering i ICBF. Målet med dette kapitlet kan derfor være å tilføye på visse områder Hoelgaards studier av adopsjon i Colombia.

Idealiseringen av adopsjon blir særlig tydelig på to punkter. Før det første ble den biologiske familiens overgivelse av barn til adopsjon ansett som en “kjærlighetshandling”. For det andre ble adoptivbarnet ansett som “født på ny” fra en lavere sosial bakgrunn og inn i et materielt sett nytt og bedre liv.

Jeg vil først i dette kapitlet presentere ytterligere innholdet i Suzanne Hoelgaards (1998) bruk av elitismen. Deretter vil jeg vise hvordan idealiseringen av adopsjonen dannes med de ansattes vurderinger av nasjonal og transnasjonal adopsjon, og adopsjon i forhold til *protección* hvor barna får vende hjem til sine biologiske familier. Etter dette vil jeg vise hvordan overgivelse av adopsjon som en “kjærlighetshandling” vender om på fordommene nevnt i forrige kapittel som fordømmer bruddet på den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn. Deretter vil jeg argumentere for hvordan synet på adoptivbarnet som “fødes på nytt” kan tolkes som en overgang til en ny identitet gjennom *transubstansiering*. Dette utgjør grunnlaget for min antakelse om at adoptivbarnet realiserer andres drømmer om et bedre liv.

Den elitistiske orienteringen i adopsjonspraksisen

Suzanne Hoelgaard undersøker lokal praksis av moderne adopsjon med Colombia som case-studier i sin artikkel *Cultural Determinants of Adoption Policy: a Colombian Case-Study*. I dette studiet, som ble gjennomført i siste halvdel av 1900-tallet, hevder hun at Colombia har tatt til seg en ekstrem versjon av den moderne adopsjonen uten å ta hensyn til lokale forhold og nye praksisreformer (1998: 202). Artikkelen gir samtidig et forslag på hvordan adopsjonspraksisen kan bedres ved å endre holdningene til de som praktiserer den og nytte seg mer av de lokale ressursene i form av fosterfamilier og nasjonale adopsjoner før barna blir adoptert til utlandet. Ved å gjøre dette, og ved å inkludere både biologisk familie og fosterfamilien i barnets overgang og tilpasning til sine nye adoptivforeldre, ville den colombianske praksisen av den moderne adopsjonen også ha vært mer i tråd med internasjonale bestemmelser og lovverk.

Ifølge Hoelgaard har adopsjonspraksisen i Colombia siden utvidelsen av den transnasjonale adopsjonen og den sterke innflytelsen fra vestlige lovverk og modeller tradisjonelt vært styrt av representanter fra den colombianske overklassen. Dette har ført til at adopsjonspraksisen

har vært preget av en elitisme med en sterk orientering mot vestlige verdier og det vestlige samfunnet, og med en tilsvarende nedvurdering av lokale alternativer. Hoelgaard knytter dette til mange colombianeres ambivalente forhold til eget samfunn, hvor transnasjonal adopsjon representerer et relativt nødvendig, men positivt, brudd fra adoptivbarnets tidligere problematiske livssituasjon i Colombia. Som konsekvens av dette har transnasjonal adopsjon blitt ansett som et fordelaktig alternativ for barnet i stedet for en siste utvei, til tross for at lovverket vektlegger å finne lokale løsninger framfor adopsjon (1998: 219). Dette har ført til en favorisering av adopsjonssøkere fra Europa og USA som nesten ukritisk har blitt ansett som både moralsk og sosialt overlegne transnasjonale søkere, samtidig som de stiller sterkere både økonomisk og materielt. På den andre siden har nasjonale adopsjonssøkere og fosterfamilier blitt ansett som mer intolerante med hensyn til barnets fysiske og mentale karakteristikk, og med feil motivasjon for å adoptere (1998: 219).

Som følge av en globalisering av den moderne adopsjonslovgivningen har ikke bare Colombia, men også andre land med betydelig transnasjonal adopsjon orientert sin praksis mot en vestlig kontekst og vestlige verdier. I Brasil oppstår denne orienteringen som et *hegemonisk narrativ* som utelukker andre lokale former for og forståelser av adopsjon (Fonseca, 2002).

Å være takknemlig for å ha blitt adoptert

Også i mitt eget felt opplevde jeg en elitisme-preget oppfatning om adopsjonen blant personer ansatt i høye stillinger innenfor adopsjonspraksisen. Jeg møtte blant annet *doctora* Isabel, representanten for et utenlandsk adopsjonsbyrå i Bogotá. Hennes grunntanke var at adoptivbarna som dro til Europa og USA burde være takknemlige for at de var blitt adoptert bort til et bedre liv med flere muligheter enn hva de ville hatt i Colombia. Selv hadde hun egne planer om å reise til USA, og repeterte flere ganger for meg: “*Jeg vil reise, Christian,⁶⁵ jeg vil ut*”.

Hun stilte seg blant annet lite forståelig til at unge voksne adopterte ønsket å vende tilbake på leting etter “røtter”, og så ikke hensikten med slike tilbakereiser når de hadde fått et så godt liv i de landene de var kommet til. Slik eksemplifiserte hun ovenfor meg med det anstrengte

⁶⁵ Forfatterens navn

forholdet hun hadde til sin egen mor, som selv om hun var “biologisk” ikke hadde gitt henne den kjærligheten en mor burde gi sin datter.

Jeg var innom adopsjonsbyråets kontor ved flere anledninger. Da hendte det ofte at vi dro ut for å spise lunsj eller hun ga meg skyss hjem til min vertsfamilie etter at de hadde stengt for dagen. På veien mens vi kjørte eller ventet på signal i et lyskryss viste hun meg alltid gateselgerne og tiggerne som sto og ventet på bilene som stoppet. “*Det er dette jeg snakker om, derfor er det så mye bedre med adopsjon*”, fastholdt hun som for å bekrefte ytterligere hva hun mente. Utenfor så vi barn og ungdommer som vasket bilruter, unge jenter med småbarn i armene som tigget penger, menn og kvinner som solgte fruktdrops eller sjokolade til “spesialtilbud” til forbipasserende.

Den uklanderlige adopsjonen

En annen hendelse som virkelig utfordret *doctora* Isabels syn på adopsjon fant sted da adopsjonsbyrået ble kontaktet av en ung mann som var blitt adoptert til utlandet som liten. Til byrået hadde han fortalt at han ønsket å finne sin biologiske mor og at han hadde planer om å flytte til Colombia for å bli. Han hadde fått seg colombiansk kjæreste og var allerede i en by lenger vest i landet mens en av adopsjonsbyråets kontakter forsøkte å oppsøke den biologiske moren hans.

Basert på den unge mannens egne forklaringer var han blitt adoptert til en liten bygd i Sverige der han som enebarn hadde hatt en dårlig oppvekst med et hjem preget av alkoholisme. Dette førte til at han etterhvert hadde fått et vanskelig forhold til adoptivforeldrene. *Doctora* Isabel hadde imidlertid fått et dårlig bilde av ham, og mente han var kommet til Colombia *amargado*.⁶⁶ Senere hadde hun fått vite at den unge mannen under påvirkning av alkohol hadde forvekslet kjæresten sin med adoptivmoren og truet henne fysisk. *Doctora* Isabel mente likevel han burde være glad får å ha kommet til Skandinavia og at han ikke burde la hendelser fra oppveksten med adoptivforeldrene gå innover seg. Fra indirekte kilder hadde hun fått vite at foreldrene viste et godt bilde utad og at faren til og med hadde hjulpet adoptivsonnen økonomisk for at den colombianske kjæresten skulle få komme til Sverige. Dette, mente hun, viste hvor gode adoptivforeldrene i grunnen var, og at problemet heller lå i adoptivsonnens manglende aksept for sin egen adopsjon. Det virket som om *doctora* Isabels syn på adopsjon

⁶⁶ *Bitter*

etter denne hendelsen heller ble mer styrket enn svekket. Det idealiserte synet på adopsjon gjensto som et ufeilbarlig ideal, til tross for at realiteten ikke alltid samsvarte i alle tilfeller.

Perspektiver på transnasjonal og nasjonal adopsjon

Under vil jeg presentere de ansattes formeninger om adopsjon. Stiftelsen hadde også den senere tid begynt med *protección* som var i tråd med bestemmelsene i Barn og Unges Lovsamling av 2006 og de ansatte hadde etter en tid fått erfaringer med virkningene av at barn ble gjenforent med familiene eller det sosiale nettverket de kom fra. Jeg fikk også bekreftet fra flere hold at ICBF nå hadde rettet mer fokus på nasjonal adopsjon slik at denne praksisen nå var økt i antall.⁶⁷ Gjennom sitt arbeid med familie- og barnesaker fikk de ansatte muligheten til å se de større årsakssammenhengene bak barnas tilstedeværelse på Stiftelsen, og uttalte seg derfor både på grunnlag av personlige oppfatninger av adopsjonen og arbeidet de gjorde, og av konkret erfaring fra de sosiale forholdene barna de arbeidet med levde under.

Idealiseringen

Mange av de ansatte mente først og fremst at adopsjon var et bedre alternativ enn *reintegró* hvor barnet ble reintegrert tilbake til biologisk familie eller familiens sosiale nettverk.

Psykologene og sosialarbeidernes forklaring på dette var at de aldri kunne garantere for at barnet ikke ville komme tilbake til Stiftelsen fordi forholdene i hjemmet igjen forverret seg. Adopsjon ga adoptivbarnet muligheten til å få "et bedre liv". Mange hevdet også at det var uvesentlig om barnet ble adoptert til Colombia eller til utlandet så lenge det fikk vokse opp omgitt av ubetinget kjærlighet og omsorg. Som en av sosialarbeiderne sa: "*Selv en dårlig adopsjon er tusen ganger bedre enn et liv på institusjon*".

Sosialarbeideren som i innledningen til dette kapitlet var overbevist om det positive i arbeidet hun gjorde på Stiftelsen, fortalte meg:

"Det finnes nok både positive og negative sider ved adopsjonen, men her idealiserer vi kanskje adopsjonen som noe godt. Vi håper jo at et barn som blir adoptert til utlandet vil få et godt liv, selv om det beste for et barn i grunn vil være å leve med sin

⁶⁷ Mens 35 % av alle adopsjoner gjennom ICBF var nasjonale i 2003, var dette økt til 45 % i 2005. ("Se Dispara Adopción en El País", www.eltiempo.com, *archivo digital*, 10.09.08).

biologiske familie. Ofte er det kjærligheten som er det viktigste, og slik kan et barn leve i en fattig familie, men likevel motta kjærlighet. Men dersom barnet blir utsatt for maltrato [mishandling] vil det beste være adopsjon. Og selv om oppveksten i en adoptivfamilie ikke blir som en skulle ønske, er det tross alt bedre og vil gi flere muligheter enn om barnet blir utsatt for vold i en fattig familie”.

Perspektiver på transnasjonal adopsjon

Den transnasjonale adopsjonen var likevel særlig forbundet med mulighetene til å få seg arbeid, til økonomisk stabilitet og god utdanning. I utlandet kunne adoptivbarnet lære språk og bli kjent med nye land og nye kulturer. En av de ansatte i resepsjonen, som selv var blitt foreldreløs som liten og hadde bodd mesteparten av livet på institusjon, ga meg sin egen forklaring på hvorfor hun mente det var bedre for eldre barn å bli adoptert til utlandet:

“ I Colombia vil du være nærmere det livet du levde tidligere, kanskje vil du gå langs de samme gatene og passere de samme stedene som du har vonde minner fra. I utlandet vil du være borte fra alt dette, du vil få nye venner og se nye steder og kan begynne livet på nytt”.

En ung psykolog som tidligere hadde arbeidet for ICBF sa hun selv hadde ønsket å bli adoptert slik at hun kunne få et stabilt familieliv med foreldre som var glad i henne. Da hun var yngre hadde moren forsvunnet og faren hadde ikke vært i stand til å ta vare på henne og broren, og slik hadde de vekslet mellom å bo blant andre slektninger i lengre eller mindre perioder.

Perspektiver på nasjonal adopsjon

Når det gjaldt den nasjonale adopsjonen var det særlig kontinuiteten i barnas språk og kulturelle bakgrunn som ble vektlagt, men de fleste var også enige i nasjonal adopsjon fordi det var i tråd med lovgivningene. En av psykologene insisterte i så måte på at det beste ville være å følge lovgivningen og dermed anse adopsjon som et siste alternativ for barnet. Likevel pekte mange på økonomiske vanskeligheter, mangel på helsetjenester for syke og funksjonshemmede barn i tillegg til de nasjonale adoptivsøkernes selektive krav til adoptivbarnet som årsaker til at nasjonal adopsjon i mange tilfeller var et mer uheldig alternativ enn den transnasjonale adopsjonen. En annen av sosialarbeiderne på Barnehjemmet fortalte meg imidlertid dette om fordelene ved å bli adoptert nasjonalt:

“Når det gjelder adopsjon er det bra med adopsjon i Colombia [nasjonal adopsjon]. På den måten vil barna som ble adoptert se hvordan fattigdommen er i samfunnet, og derfor vil de tenke at de er heldige som ble adoptert. Vi hadde en gruppe fra Sverige som kom hit på besøk en gang, men de ville bare bli kjent med kulturen og ikke søke etter røtter. Det ble en kulturkollisjon for dem med en gang de gikk av flyet. En gang dro de feil vei og havnet sørover [i Bogotá], og da de så fattigdommen der tenkte de at dette ikke var noe for dem, og de ble mer fjerne for det de hadde sett i Colombia. Når man blir adoptert til andre land i Europa blir man skjermet fra denne virkeligheten og de ser ikke hvor fattige de kunne vært hvis de ikke var blitt adoptert”.

Suzanne Hoelgaard mener familieforsvarere og andre ansatte i de statlige adopsjonsinstitusjonene i Colombia handler etter egne rasjonaliter og forutintatte oppfatninger som nedvurderer de lokale ressursene i nasjonale adopsjonssøkere og fosterfamilier (1998: 226). Etter min oppfatning var idealiseringen av særlig transnasjonal adopsjon blant de ansatte også basert på generelle forestillinger om velstanden i utlandet. Daglig leder på Mødrehjemmet fortalte meg at de tidligere hadde foretatt reiser til mottakerlandene for å bli kjent med stedene barna kom til, men at dette ikke lenger ble gjennomført. Ved nærmere spørsmål om de ansattes konkrete kunnskap om livet i Europa og USA, visste de dermed lite om dette.

Selv om adopsjon kunne være *“tusen ganger bedre”*, innrømmet likevel flere sosialarbeidere at barnet ideelt sett ville ha det bedre hos sin opprinnelige familie. Men dersom dette ikke var mulig, var adopsjon en foretrukket utvei som fjernet barnet fra et liv i fattigdom og mishandling.

En del av den elitistiske orienteringen innebærer også en forrækt for adoptivbarnas sosiale bakgrunn (Hoelgaard, 2003). Jeg for min del oppfattet de ansatte som vennlig innstilt ovenfor voksne adopterte som kom tilbake for å søke etter *“røtter”*. De sosialarbeiderne som hadde jobbet på Stiftelsen lengst kjente igjen sine *“egne”* barn fra da de var små og bodde på Stiftelsen, og hjalp velvillig til med å finne bilder i gamle album og fortelle gamle historier fra da adoptivbarna var små.

Klassifisering av mottakerland

I likhet med Hoelgaards (1998) observasjoner hadde de ansatte på Stiftelsen en oppfatning om at det fantes en kvalitetsmessig forskjell på de transnasjonale og de nasjonale adoptivsøkerne. På den måten var den nasjonale adopsjonen kun et godt alternativ for bestemte grupper barn. De transnasjonale adoptivsøkerne var derimot særlig verdsatt av de ansatte for sin åpenhet og mindre diskriminerende holdning ovenfor barna enn de nasjonale søkerne. De internasjonale søkerne var mer åpne for søskenflokker, eldre barn, syke og funksjonshemmede eller mørkhudede barn. Disse kategoriene ville dermed få et bedre liv med en adoptivfamilie fra utlandet. De nasjonale søkerne på sin side var mer kresne, og etter de ansattes oppfatninger ønsket de nesten alltid de minste spebarna, sjelden ville de ha søskenflokker og heller ikke syke eller eldre barn. Disse oppfatningene gikk igjen blant alle jeg snakket med, og reflekterte en sterk generalisering av de nasjonale adoptivsøkerne. Da jeg fortalte en av sosialarbeiderne at ett av de nasjonale adoptivparene fra foreldreforberedelseskurset faktisk hadde ønsket seg et søskenpar og i tillegg stilte seg helt uproblematisk til barnas hudfarge, ville hun nesten ikke tro meg.

Men også blant USA og de mange mottakerlandene i Europa gjorde de ansatte en klassifisering. Særlig mente de at det var bedre for afrocolombianske barn å reise til Nederland eller Sverige og ikke til USA hvor de var bekymret for at barna ville bli utsatt for samme diskriminering som de svarte afroamerikanerne. Særlig nederlendere ble ansett som de som var mest åpne for å ta imot svarte barn. Spanjolene ble ansett som for strenge, selv om det var en språklig preferanse for de eldre barna ettersom det også i Spania ble snakket spansk. Blant alle de utenlandske adoptivsøkerne ble skandinavene særlig fremhevet som omsorgsfulle og gode foreldre som virkelig tok sin nye status som adoptivforeldre på alvor.⁶⁸

⁶⁸ Jeg vet ikke om dette ble sagt fordi jeg kom fra et nordisk land, men vil likevel hevde at dette var gjeldende ettersom dette var uavhengige uttalelser fra flere personer både på Barnehjemmet og Mødrehjemmet.

Protección – om barn som vender tilbake til biologisk familie

Holdningene til adopsjon som et godt alternativ for barn med en problematisk livssituasjon var ikke kun basert på de ansattes egne generelle rasjonaliteter. Gjennom *visita domiciliaria* opplevde sosialarbeiderne konkret hvordan livssituasjonen til mange av barna som bodde på Barnehjemmet forholdt seg.

Som en del av *programa de protección* er *visita domiciliaria* inspeksjoner hvor sosialarbeiderne og psykologene gjør hjemmebesøk hos barnas biologiske familie og gjør rapporter om de sosiale forholdene de finner. Disse rapportene utgjør grunnlaget for evalueringen av om et barn kan vende tilbake til sin biologiske familie eller annet sosialt nettverk gjennom *reintegró*,⁶⁹ eller om det bør erklæres tilgjengelig for adopsjon. Å jobbe med *protección* var en relativt ny erfaring for de ansatte på Stiftelsen. Daglig leder på Barnehjemmet fortalte meg at deres stiftelse likevel var blant de som drøyet lengst med å finne omsorgspersoner for barn innad i familien eller i familiens nære nettverk før barna ble erklært tilgjengelig for adopsjon. “*Det er dette lovene krever før vi velger adopsjon for barnet, men i mange tilfeller kommer barna bare tilbake til oss på Stiftelsen*”, sa hun.

De ansatte hadde et ambivalent forhold til *reintegró* av barna, og mente dette beskyttelsestiltaket kunne være effektivt kun i få tilfeller. Flere hadde opplevd at noen barn etter en stund kom tilbake til Stiftelsen etter at familiene hadde tatt opp igjen gamle vaner i alkoholisme, vold eller misbruk. Dermed var det aldri mulig å garantere for at barna ikke ville bli utsatt for dette igjen dersom de ble gjenforent med sine opprinnelige familier. Adopsjon ble i stedet sett på som en permanent og god løsning på barnets vanskelige situasjon i det opprinnelige hjemmet. Daglig leder fortalte meg at de ofte først og fremst forsøkte å plassere barna hos besteforeldrene dersom foreldrene selv ikke kunne ta vare på dem:

“Så lenge barna er små, er det fint, og besteforeldrene har en tendens til å tenke at barna er snillere desto mindre bråk de lager. Men når barna vokser og begynner å stille spørsmål til alt og vil ut med venner og begynner å kreve, kan det blir for mye for besteforeldrene. Dermed er det lett for dem å begynne å slå for å få dem til å høre, og det kan ende med at barna blir ført tilbake til systemet”.

⁶⁹ Se kapittel 1, “Programa de protección”.

Det samme gjaldt dersom barna ble reintegrert til naboer som tilhørte familiens sosiale nettverk. Det kunne være lett med snille og rolige barn i startfasen, men så fort det ble vanskelig for naboene å kontrollere barnas oppførsel ble de lei av å være ansvarlige for noen som i bunn og grunn ikke var deres egne. Dersom de kom til en slik konklusjon eller begynte å ty til vold, var det fare for at barna ble levert tilbake til systemet. I slike saker var ikke lovene ifølge daglig leder godt nok tilpasset virkeligheten. For barn som levde i områder med store sosiale problemer ville adopsjon være en bedre løsning for dem. Daglig leder forklarte: *“Når foreldrene er rusmisbrukere og alkoholikere ser de ikke andre nødvendigheter enn å dekke egne behov, og dermed vil de ikke være i stand til å dekke behovene til barna”*.

Visita Domiciliaria – Hjemmebesøk

Jeg var selv med på hjemmebesøk ved et par anledninger, og ble en ettermiddag med til en av bydelene nærmest sentrum av Bogotá sammen med en psykolog og en sosialarbeider fra Stiftelsen. Hendelsen som blir beskrevet og de ansattes formening om det vi opplevde illustrerer deres direkte erfaringer med barnas livssituasjon:

Jeg ble med psykologen og sosialarbeideren på 'visita domiciliaria'. På Stiftelsen møtte vi en ung mann og ei jente som fulgte med ham og vi dro med dem til deres bosted i [...] i sentrum av Bogotá. Mannen var 24 år og hadde to jenter som bodde på Stiftelsen, og jenta var en kusine av de to barna. Sosialarbeideren fortalte meg at hun kun var 17 år, men at hun selv var gravid.

Stedet hvor mannen bodde var en to etasjers bygning med flere leiligheter i en av høydene i sentrum av Bogotá. Fra gata ledet inngangen til en indre bakgård med jordgulv og felles utedo og dusj i hver sitt skur av tre for alle beboerne. I bygningen bodde det flere familier som leide hvert sitt rom i bygningen. Da vi kom inn, stinket det urin og en dame kom og sprayet vekk fluene som fløy i sirkler midt på plassen. Vi fikk se rommet hvor den unge mannen bodde. Midt i sto det en seng, og et lite nattbord ved siden av. I taket hang en lampe, men pæren var ikke sterk nok til å lyse opp rommet ordentlig. Den unge mannen sa til psykologen at han hadde tenkt å la døtrene bor der sammen med ham, men psykologen svarte strengt at det ville være altfor liten plass for de tre, og at dersom han ønsket døtrene tilbake var han nødt til å finne seg en bedre leilighet å bo i.

*Da vi gikk ned i bakgården igjen, ville psykologen og sosialarbeideren møte flere av familiemedlemmene til de to jentene som var på Stiftelsen, og fikk møte den unge mannens bror og mor. Jeg fikk høre at jentenes egen mor var på jobb. De ble stående og snakke med den unge mannens bror som selv hadde en liten sønn som hadde vært i *protección* hos *Bienestar*.⁷⁰ Han var yngre enn den unge mannen, sto i bar overkropp og basketballshorts og virket sløv, hadde tatoveringer på hendene mellom pekefinger og tommelfinger og tiltalte psykologen nedlatende med 'mamasita', og 'sí, mami'. Ved siden av ham prøvde sønnen å få oppmerksomhet fra faren, og kalte ham: 'profe, profe'. Da psykologen spurte hvor lenge sønnen hans hadde vært hos *Bienestar* ville han ikke svare. Han virket uinteressert i gutten og skjøv han bare vekk mens han fortsatte å snakke med psykologen. Rundt oss samlet det seg flere beboere for å lytte til samtalen, en mann vandret rundt med tannbørsten uten å vite hvor han egentlig skulle.*

Da vi var ferdige og var på vei tilbake til Stiftelsen fortalte sosialarbeideren og psykologen meg om sine oppfatninger av de to jentenes familie. De kommenterte blant annet at bestemoren ikke engang visste at barnebarna hadde vært på Stiftelsen, og hun var heller ikke klar over hvor mange barnebarn hun hadde. Psykologen reagerte også på at den ene gutten hadde kalt sin far for "profe". Hun fortalte at på barnehjemmene til ICBF ble de ansatte kalt for *profesor* eller *profe* av barna, og jeg antok at han måtte ha vært lenge under *protección*. Både sosialarbeideren og psykologen sa etterpå at denne familien ganske sikkert ville miste barna sine til adopsjon fordi de ikke bryr seg om dem, og lar sine egne behov gå framfor barnas. De var derfor ikke egnet som foreldre og levde fra hånd til munn fra dag til dag. Psykologen mente det heller ikke ville være noe problem for dem å forbedre livssituasjonen for seg selv og barna. Etter hva den unge 24-åringen hadde fortalt dem tjente han like mye om dagen som barnepasserne på Stiftelsen. Problemet for den unge mannen var derfor ikke å skaffe seg husly, men at han måtte endre holdningen sin. Løsningen for denne familien var ifølge psykologen at den unge mannen og de andre endret syn for å innse at de hadde et problem og at de måtte gjøre noe med det. Men ovenfor psykologen hadde den unge mannen selv hevdet han ikke hadde noe problem. Erfaringer som dette bidro dermed til å styrke de ansattes tro på adopsjon som et bedre alternativ for mange barn, og dannet grunnlag for slutninger fra opplevelser i virkeligheten.

⁷⁰ Det colombianske barnevernsorganet ICBF ble i dagligtalen omtalt som "*el Bienestar*".

Barns situasjon i Colombia

For en bedre forståelse av de ansattes erfaringer som grunnlag for deres syn på adopsjon, er det nødvendig å gi en kort presentasjon av den sosiale bakgrunnen til barna som oppholdt seg på Stiftelsen. Flertallet av disse barna kom fra de fattige bydelene sør i Bogotá, noe Ina Ø. Pettersen også bekrefter i sitt feltarbeid ved et krisesenter i samme by (2007: 77). Disse barnas familier tilhørte den laveste sosioøkonomiske delen av befolkningen, og var kommet til Stiftelsen på grunnlag av *maltrato*, *abandono* og *negligencia* (mishandling, omsorgsvikt eller foreldres fravær) som anses som brudd på barnets rettigheter (Ley 1098 de 2006, art. 18 og 20). I de fleste tilfellene kom barna fra familier hvor foreldrene selv hadde vært i kontakt med ICBF som små, noe de ansatte tolket som en ond sirkel av vold som ble overført fra generasjon til generasjon. I andre tilfeller kom barna fra familier som var blitt ødelagt av angrep og trusler fra de mange væpnede gruppene i landet.

Ifølge en rapport fra 2001 av organisasjonen Fundación Esperanza opplever mer enn halvparten av alle barn i Colombia å bli mishandlet fysisk, psykologisk og sosialt. Samtidig begås 90 % av alle slike saker av medlemmer av barnas egen familie eller nære venner av disse. Nesten halvparten av disse barna kommer fra familier i fattigdom, hvor mange har kommet til byene fra landsbygden enten av naturlige årsaker eller som internt fordrevne på flukt fra den væpnede konflikten i landet (Hoelgaard, 1998; Simons, 2004). I Bogotá blir mange av disse værende i de fattige bydelene i sør og bidrar til å øke befolkningsandelen for *estrato* 1, 2 og 3 som etter Lov 142 av 1994 (art. 102)⁷¹ utgjør den minst velstående delen av befolkningen. Som resultat av fattigdommen, høy arbeidsledighet og et nærmiljø preget av vold og kriminalitet utsettes barna for seksuelle misbruk samtidig som de presses ut i prostitusjon, tigging og barnearbeid (Fundación Esperanza, 2001; *El Tiempo – Zona*). Gjennom hele 1990-tallet førte det store antallet barn i det offentlige gatebildet til at flere tusen ble drept hvert år i “opprensningstiltak” fra politiet, butikkeiere og paramilitære grupper for å få bukt på kriminaliteten i byene. I tillegg rekrutteres et økende antall barn som soldater til alle sider i den væpnede konflikten hvor de blir brukt til å samle inn informasjon, legge landminer eller utføre bakholdsangrep på fiendtlige enheter (Simons, 2004: 144-147).

⁷¹ Ley 142 de 1994: *Artículo 102 – Estratos y metodología*. DANE: www.alcaldiabogota.gov.co/sisjur/normas/Norma1.jsp?i=2752 (22.10.10)

En klassereise til et bedre liv

Etter min oppfatning er de ansattes syn på adopsjon som muligheten til et bedre liv ikke kun hentet fra personlige slutninger basert på elitisme-pregede perspektiver, slik det viste seg med *doctora* Isabel. De ansatte på Stiftelsen hadde også et annet grunnlag å danne sine slutninger fra, nemlig de konkrete erfaringene de hentet fra opplevelser fra de sosiale forholdene barna på Stiftelsen levde under. Barna fra de lavere sosioøkonomiske samfunnslagene i Colombia utsettes for en rekke faktorer som vold, misbruk og en ustabil familiesituasjon som preger deres liv. Dermed trer adopsjonen fram som en total forbedring av disse forholdene til forskjell fra *protección* som gir et usikkert løfte om en tryggere hverdag for barna.

Det understrekes også at som resultat av den sosioøkonomiske forskjellen mellom barnas bakgrunn og de transnasjonale såvel som nasjonale adoptivforeldrenes høyere samfunnsposisjon, løftes adoptivbarnet "*from lowly origins to a superior social situation*" og foretar en "klassereise" som del av sin nye adopsjonsfamilie (Hoelgaard, 1998: 230; Sætersdalen & Dalen, 1999: 23). På Stiftelsen tilhørte de nasjonale adoptiv søkerne de høyeste sosioøkonomiske samfunnslagene, *estrato* 5 og 6, samtidig som muligheten for å adoptere alltid ble forbundet med høy økonomisk velstand. Dette gjør at idealiseringen av adopsjon også inkluderer en synliggjøring av de sosiale og økonomiske forskjellene mellom forskjellige deler av en befolkning på hver sin plass i samfunnsskalaen.

Å overgi barn i adopsjon – en "kjærlighetshandling"

Etter min oppfatning kom de ansattes idealisering av adopsjon særlig frem gjennom deres syn på de biologiske familienes overgivelse av barn til Stiftelsen. Dette vender oss tilbake til de holdningene til å overgi barn i adopsjon som er beskrevet i forrige kapittel. Slik ble kvinner som brøt den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn tolket som en fraskrivelse av foreldreansvar og et avvik fra kvinners naturlige reproduktive handling.

I sterk kontrast til disse fordommene fortalte to sosialarbeidere og andre fra både Barnehjemmet og Mødrehjemmet meg derimot at de beundret kvinnene som overga sine barn fordi de visste at det var et vanskelig valg for dem å ta. Men dersom de gjorde det, ville barnet få muligheter til en bedre fremtid, til tross for at det ikke ville vokse opp sammen med sin biologiske mor. Som en av de ansatte fra administrasjonen sa: "*Mødrene overgir sine barn fordi de elsker dem, fordi de vil gi dem det de ikke selv kan gi dem, et bedre liv. Derfor er det*

av kjærlighet at de gir dem i adopsjon”. Å overgi et barn i adopsjon var for de ansatte et tegn på at kvinnen tok hensyn til barnets behov framfor sin egne. For de ansatte kunne et slikt hensyn ikke forstås som noe annet enn en mors kjærlighet til barnet. Ettersom moren overga barnet med slike kjærlige hensikter, ble handlingen dermed beskrevet som en ”*acto de amor*” eller ”*kjærlighetshandling*”.

Min tolkning av dette er at de gode utsiktene adopsjonen representerte for de ansatte gjorde det rasjonelt forsvarlig for de biologiske mødre å overgi sine barn i adopsjon. Ved å overgi barnet tillot moren at det fikk mulighet til utdanning, materielle goder og til en forbedring av barnets sosiale og økonomiske posisjon, noe mødre selv ikke alltid selv kunne garantere. Ettersom morens ansvar tidligere i oppgaven er blitt forbundet med å gi sitt barn mat, kjærlighet og utdanning var det med kjærlighet moren sørget for at barnet fikk muligheten til et bedre liv. Fordommene som anså kvinner som bryter den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn som ansvarsfraskrivende, blir dermed av de ansatte snudd på hodet og gitt ny betydning. Å overgi barnet til adopsjon blir å overgi barnet til et bedre liv, og slik ble kvinnens handling rettferdiggjort og moralsk forsvarlig.

Brevene

På Stiftelsen fikk mødre og andre pårørende⁷² anledning til å skrive brev til barna de overga i adopsjon. Jeg vet Julia fikk hjelp av psykologen på Mødrehjemmet til å formulere sitt brev til datteren de siste dagene hun bestemte seg for å skrive under *el consentimiento*, men jeg vet ikke i hvilken grad brevene ble påvirket av de ansattes egne holdninger. I de brevene jeg fikk lese ber mødre barna om unnskyldning for at de skilte seg fra dem og forklarer at det kun var med ønsket om at barnet skulle få et bedre liv. Særlig påpeker de hvilke muligheter barna ville få med sine nye foreldre, og hvor vanskelig det ville være sammen med mødre selv. I mitt syn blir brevene en synlig og personlig bekreftelse på at barnet kan overføres, med alles godkjennelse, til de nye adoptivforeldrene.

Signe Howell (2006: 4-5) forteller at adoptivbarnet nettopp blir ”avkledd” for sosiale relasjoner til personer fra sin egen fortid, og at det slik kan gjøres etisk forsvarlig å overføre barnet til nye sosiale foreldre. At også den biologiske moren i tilfeller der barnets biologiske

⁷² Jeg fikk blant annet se et brev skrevet av en 15 år gammel gutt til tre yngre søsken som ble adoptert til Frankrike og Spania. I brevet ba han om tilgivelse for sin manglende tilstedeværelse som storebror, og ønsket dem et godt liv med sine nye foreldre.

opphav er kjent også bekrefter ønsket om ”det beste” for barnet, er etter min mening med på å opprettholde adopsjonen som moralsk forsvarlige.

Mødrenes tanker om adopsjon og ”kjærlighetshandlingen”

Selv om morskapet anses som en iboende del ved kvinnens identitet ifølge Melhuus (1992: 165), aksepterer ikke alle kvinner det livet de bærer på under svangerskapet. Nadine Schramm forklarer at kvinner i konflikt med sin graviditet kan framvise en intoleranse ovenfor det ufødte barnet allerede fra svangerskapets begynnelse, og at dette senere kan være årsaken til mishandling og omsorgsvikt mot barnet (2007: 149).

Kvinnene jeg møtte på Mødrehjemmet var der fordi graviditeten ikke var planlagt eller den var uønsket. En ung mor i 20-årene jeg ble kjent med var blitt gravid som resultat av et utsvevende liv. Hun hadde en datter fra tidligere, men hadde fått beskjed av foreldrene om at de ikke kunne hjelpe henne med omsorgen for et barn til. I likhet med den uformelle adopsjonpraksisen i Brasil, *adoção à brasileira*, kunne familiene i Colombia ta over omsorgen for barn dersom mødre ikke var i stand til det. Men selv også familienes tålmodighet og ressurser var i mange tilfeller begrenset (Fonseca, 2002: 409). Selv ønsket ikke den unge moren barnet hun bar på, og ville det skulle sendes til adopsjon. Men hun hadde ingen preferanser mellom nasjonal og transnasjonal adopsjon, og mente det viktigste var at noen ville ta vare på barnet hennes.

En annen ung kvinne jeg møtte fortalte at hun ikke kunne beholde barnet fordi hun ønsket å realisere seg selv og skaffe seg utdanning og senere arbeid. Barnet hun bar på var ikke planlagt og utgjorde et hinder for de planene hun ønsket å gjennomføre med livet sitt. Magdalena, som jeg snakket med tidligere om holdningene til mødre som overga sine barn, var først og fremst opptatt av at sønnen skulle få et stabilt familieliv med foreldre som ville være hos ham hele tiden. Om sønnen ble adoptert til utlandet eller ble værende i Colombia ville komme i annen rekke. Men hun påpekte likevel at det positive med utlandet var at sønnen ville få et bredere syn på verden, enn om han ble værende i Colombia, *“porque aquí estamos muy encerrados”*.⁷³

Det viktigste for kvinnene var i likhet med Magdalena at barna de overleverte i adopsjon fikk en god fremtid med sine nye foreldre. Cristina, en ung mor til tre, fortalte meg om årsaken til

⁷³ *“For her er vi så innelukkede”*.

at hun hadde overlevert sin fjerde datter i adopsjon og hvorfor hun anså dette som en “kjærighetshandling”. Hensikten med dette er å vise konkret hvilke årsakssammenhenger som førte en ung mor til Mødrehjemmet, og hvordan hun selv reflekterer over sin egen situasjon.

Jeg var først blitt invitert hjem til Cristina på *almuerzo*.⁷⁴ Sammen med samboeren og de tre barna leide de et rom i en lav bygning med flere leitakere, og med felles kjøkken, forgård og toaletter. Etter maten tok vi med barna hennes til en park et annet sted i bydelen. Cristina mente det var lettere å snakke der mens vi var alene. Mens barna var opptatt i lekestativene, begynte Cristina å fortelle om livet sitt og om hvorfor hun hadde valgt å overgi datteren i adopsjon.

Cristina

Som liten hadde hun likt å spille fotball og basketball, og i en periode hadde hun vært rocker. Som tenåring hadde hun likt å reise og campe med kameratgjengen, hun elsket å danse salsa, men presiserte for meg at hun aldri hadde eksperimentert med narkotika eller annet lignende. Men en gang hun hadde kommet hjem med rastafletter i håret, hadde moren gått fra vettet og spurt om hun var blitt helt gal. Hun hadde alltid hatt et dårlig forhold til moren, og en gang hun som 15-åring hadde reist rundt i hele Colombia, hadde moren kun ringt henne én gang for å høre om hun trengte mer penger. Cristina hadde også flere søsken, men de hadde under oppveksten bodd fordelt mellom flere slektninger i familien. To av dem hadde bodd hos noen onkler på farssiden, og en bodde hos en tante på morssiden. Selv hadde hun tatt ansvaret for oppdragelsen av en yngre bror. Fra hun var liten hadde hun bodd med moren sin helt til hun en dag ble satt på institusjon, og var nesten iferd med å bli adoptert da moren kom for og hente henne og ba om ‘reintegro’ med datteren. Da var Cristina blitt tolv år, og fortsatte å bo med moren i ytterligere tre år før hun som femtenåring dro hjemmefra og reiste rundt i landet. Etter dette hadde hun blitt boende hos en mann som hadde tatt henne til seg som sin egen datter.

Cristina fortalte hun hadde ønsket å studere og å bli lege. Men en dag hadde hun forelsket seg, og oppdaget at hun var blitt gravid i fjerde måned, og måtte legge planene om å studere på hylla. Samboeren hadde likevel ikke gitt henne noen støtte under graviditeten, og de

⁷⁴ Lunsj.

forbedret forholdet med hverandre først etter at datteren var blitt født. Da hun til slutt hadde klart å stabilisere livet sitt igjen ble hun gravid med den andre datteren. Den tredje datteren var heller ikke planlagt. Samtidig hadde forholdet til samboeren forverret seg og etter stund hadde de kun bodde sammen, men uten følelser for hverandre.

I den perioden hadde hun etterhvert blitt kjent med en annen mann. "Han ble den prinsen jeg savnet i [samboeren min]", fortalte hun. Den nye mannen hadde tatt henne med storm og behandlet henne slik samboeren aldri hadde gjort. Men etter en stund hadde den nye mannen selv endret oppførsel, han begynte å kalle henne stygge ting og fortalte at han kun var sammen med henne for hennes fysiske utseende. Alt dette hadde hun tatt svært tungt, men hun hadde alltid kommet tilbake til ham. På den måten kunne han være snill, men samtidig svært ondskapsfull, og hadde til og med sagt at han elsket henne. En gang hadde han også bedt om unnskyldning, og sa han gjerne ville de skulle få barn sammen. Men da hun til slutt var blitt gravid med den datteren hun nå hadde overlevert i adopsjon, hadde han blitt rasende da han fikk høre det. "Hvordan kan du tro jeg kan ta vare på et barn nå? Jeg har jo knapt nok til å ta vare på meg selv", hadde han skreket til henne, og hadde bedt henne ta abort. Dette var imidlertid det siste hun hadde latt ham gjøre med henne, og etter det hadde de gjort det slutt. Nå har hun ikke lenger noe mer til over for den mannen. Hun hadde latt datteren bli født, men barnefaren var den største skuffelsen i hennes liv.

Senere hadde hun fortalt den tidligere samboeren om at hun var blitt gravid, men skjønnte fort på måten han snakket om datteren at han ikke ville akseptere henne som en av sine egne. Hun sa han støttet valget hennes om å adoptere bort datteren, og snakket hele tiden om "datteren din" hver gang de gikk inn på temaet. Han hadde også sagt at han alltid ville tenke på dette barnet som resultat av hennes omgang med en annen mann. Dermed var hun redd for at datteren ville få det vondt dersom hun vokste opp hos dem, med en stefar som antakeligvis ville foretrekke og favorisere sine egne døtre. "Jeg vil ikke at datteren min skal måtte forsvare sin egen mor resten av livet for det har skjedd, og jeg vil ikke at hun skal bli kalt bastardunge og leve som fiende av verden, eller ha hele verden imot seg som en fiende", fortalte hun meg. Derfor var det også at hun ønsket at datteren skulle bli adoptert til utlandet. For på den måten ville datteren slippe å leve det livet hun selv hadde levd her i Colombia, med et dårlig forhold til moren og med en stadig flytting fra bosted til bosted. Men mest av alt ønsket hun å holde datteren så langt borte fra den biologiske faren som mulig, for at han ikke skulle finne på å oppsøke henne. Etter det han har gjort, fortjener han ikke å møte henne, sa hun til slutt.

Hun ville senere fortelle sin egen mor og resten av familien at hun hadde fått en datter til. Hun sa det hadde vært hardt under graviditeten, og at hun tvilte mye på om det hun gjorde var det rette. Men avgjørelsen om å adoptere bort datteren var hennes ene og alene. Likevel ville hun at datteren skulle komme tilbake og leter etter henne, og da skal hun fortelle henne alt om hvorfor hun ble sendt i adopsjon. Dersom datteren skulle ønske å møte sin biologiske far, ville hun også la henne møte ham, “men alt dette vil jeg heller ta når det kommer”, sa hun, “uansett vil det ikke skje ennå, så jeg har god tid til å tenke meg om på”. Hun sa hun var blitt fortalt på Mødrehjemmet at hun også måtte være klar over at datteren kom til å være en ukjent person for henne hvis hun kom tilbake, og at hun muligens bare ville ønske å se hvem hun er og inteting mer.

Jeg spurte til slutt om hun anså det hun hadde gjort som en ‘acto de amor’, og hun sa ja. Hun mente at i hennes tilfelle var dette en kjærlighetshandling fordi hun gjorde det av kjærlighet og fordi hun ønsket et bedre liv for datteren sin. Hun gjorde det for datterens skyld. Men samtidig var det andre kvinner som ikke gjorde det av kjærlighet. Mange var mer opptatt av sin egen situasjon og gjorde det av mer hensyn til andre familiemedlemmer enn til barnet selv. Hun fortalte at det var kvinner på Mødrehjemmet som gikk rundt og slo seg på magen sin mens de bodde der.

Ifølge de ansatte på Stiftelsen er det av kjærlighet mødre overgir sine barn i adopsjon, og på den måten tillater de barna i å leve et bedre liv enn hva de ville hatt med sine mødre. På den måten gir de bruddet på den ubestridte tilhørigheten mellom mor og barn en ny mening, og rettfærdiggjør morens handling. I brevene bekrefter mødre sine gode hensikter og bidrar til å styrke det moralske aspektet ved adopsjon hvor omsorgen av barn overføres til nye sosiale foreldre. Det viktigste for mødre er at barna deres skal få noen som kan gi dem den omsorgen de trenger, samtidig gir Cristina sin både en personlig og sosialt relatert forklaring til hvorfor hun overgir sin datter som en “kjærlighetshandling”. For å unngå at datteren skulle gjenta det livet hun selv hadde levd og utsettes for sosial stigmatisering ønsket hun at datteren skulle adopteres til utlandet. Men mest av alt fordi hun ville holde datteren borte fra sin egen far som hadde avvist dem begge.

Adopsjon som å bli ”født på nytt”

”Å bli adoptert er som å bli født på nytt”.

(Barnepasser på Barneheimet)

Jeg møtte en av barnepasserne, *las niñas*, i gangen mellom barnas spisesal og aktivitetsrom på Barneheimet og begynte å samtale. Som så mange andre mente hun adopsjon var en positiv måte å gi et barn nye muligheter på og sa det var som om barnet ble født på nytt til et nytt liv. For barna som ble adoptert markerte også adopsjonen en tydelig endring fra det livet de tidligere hadde levd. Som allerede nevnt innebar overgangen fra barnets opprinnelige sosiale situasjon til adoptivforeldrenes materielle velstand dermed en forbedring både sosialt og økonomisk. Den transnasjonale adopsjonen medfører også en språklig og kulturell forandring (Hoelgaard, 1998: 230). Oppfatningen om å bli ”født på ny” finner også støtte i Colombias praksis av ”lukket adopsjon”, (*adopción plena*), som fører til at barnet legalt sett mister tilhørigheten til sin opprinnelige familie tilføres alle plikter og rettigheter som biologisk barn ville fått til sine nye foreldre (1998: 208; Ley 1098 de 2006, art. 64). Statusen for barn erklært tilgjengelige for adopsjon og som venter på sine nye adoptivforeldre kan dermed på mange måter sies å være en liminal fase, som slutten på det kjente og en ny begynnelse mot det ukjente (Howell, 2006: 4). Slik kan tanken om at adoptivbarnet gjenoppstår med ny identitet argumenteres for på flere måter.

Ifølge Suzanne Hoelgaard er det en vanlig oppfatning blant de som praktiserer adopsjonen i Colombia å underkommunisere barnets fortid, delvis av diskresjon men også fordi de ønsker at adoptivbarn som kommer tilbake på leting etter ”røtter” skal vite minst mulig om det som blir ansett som en uheldig sosial bakgrunn (1998: 230). For å vise hvordan tanken om at adoptivbarna bør starte på nytt og glemme sin fortid var til stede også under mitt feltarbeid, vil jeg presentere en hendelse som skjedde en ettermiddag på Stiftelsen. Bestyrerens holdninger til adopsjonen og hans mistenksomhet ovenfor fosterforeldrene til en jente som nettopp var blitt adoptert var ikke delt av alle de ansatte, men det kan likevel benyttes som eksempel på hvordan et nytt liv er en ny start uten tilknytning til en tidligere fortid.

Fortiden klippet av med fingrene

En enslig kvinne fra USA hadde en uke tidligere adoptert en av de eldste jentene på Barnehjemmet, og var kommet tilbake for å få lest opp adoptivdatterens bakgrunnshistorie.⁷⁵ Jeg møtte henne i sofaen i resepsjonen mens hun ventet på å møte bestyreren og hans assistent, og hilste på henne ettersom vi hadde møttes en uke tidligere. Da hun hilste ville hun samtidig vite hva jeg mente om at datteren fortsatt hadde kontakt med sine fosterforeldre selv etter *la entrega*. Jeg visste ikke om hun henvendte seg til meg fordi jeg sist gang hadde fortalt at jeg selv var blitt adoptert eller fordi hun regnet meg som en del av personalet, men forsøkte å si at det for eldre barn på Stiftelsen ofte ble gjort en slags overgang hvor en gradvis forminsket kontakten med Colombia. Den amerikanske adoptivmoren ville komme til å stille det samme spørsmålet i møtet med bestyreren og assistenten, som ville møte henne med et helt annet svar. Jeg fikk delta på møtet som tolk:

En av de eldre jentene på Barnehjemmet var blitt adoptert til en enslig dame fra USA. En uke etter kom de tilbake for å få jentas historie lest opp og jeg ble etter en stund bedt inn som tolk for å oversette til engelsk for den amerikanske damen. Den psykologen som hadde jobbet med datterens sak fikk også komme inn etter at barnets historie var lest opp for å fortelle om hennes erfaringer med jentas oppførsel, vaner og rutiner i den tiden hun hadde vært på Stiftelsen. Den nye adoptivmoren ønsket først og fremst å vite om hun skulle fortsette å la jenta holde kontakt med fosterfamilien hun hadde bodd hos fram til adopsjonen, og venner hun hadde fra skolen i Colombia. Hun lurte på om hun skulle fortsette å la henne opprettholde kontakt med dem også etter at de var reist tilbake til USA. Bestyreren, en middelaldrende mann, og assistenten hans, en yngre mann, mente det var bra å kutte all slik kontakt, de mente at jenta nå begynte et nytt liv og måtte legge alt det gamle bak seg, de pekte på at hun ville bli for opptatt i USA med nye venner og nytt sted og ville derfor ikke trenge de andre hun kjente i Colombia. Da jeg møtte henne i resepsjonen mens hun ventet på å møte bestyreren, var det første hun spurte meg om hva hun burde gjøre, fordi datteren hadde fått ringe fosterforeldrene en av dagene på hotellet, og dagen etter hadde hun forsøkt å ringe dem igjen. Den amerikanske moren visste ikke at datteren hadde fått nummeret fra fosterforeldrene. Jeg hadde en stund tidligere allerede diskutert dette med en av psykologene, og fortalte på engelsk så godt jeg kunne at de eldre barna ofte hadde en overgangsperiode

⁷⁵ Adoptivforeldrene kom som regel alltid tilbake til Stiftelsen en uke etter *la entrega* for å få innsyn i de medisinske og sosiale rapportene som lå i barnets sakspapirer.

etter at de var blitt adoptert hvor de fikk lov til å ringe tilbake til for eksempel Stiftelsen og snakke med de ansatte de kjente der.

Da vi satt inne på kontoret, bestyreren, assistenten, psykologen, den amerikanske dama, en fransk tolk⁷⁶ og jeg, mente bestyreren og assistenten at det kunne hende at hvis fosterforeldrene for eksempel fikk opprettholde kontakt med jenta, ville de kanskje etterhvert få en interesse av å bli del av barnets liv med hennes nye foreldre. Dette ville være skadelig for forholdet mellom jenta og hennes nye familie og foreldre. Begge to gestikulerte og snakket i munnen på hverandre på dårlig engelsk om hvor viktig det var å kutte den tidligere kontakten med familie og venner i Colombia. Da den amerikanske damen henvendte seg til psykologen, avbrøt bestyreren og assistenten psykologen og fortsatte å snakke i munnen på hverandre. Den amerikanske damen henvendte seg også til meg mens bestyreren og assistenten blandet engelsk og spansk og gestikulerte på sitt verste. Amerikaneren ville vite hva de snakket om og jeg måtte til og med oversette bestyrerens og assistentens engelsk til henne. Den amerikanske damen forklarte at hun bare ville det beste for datteren, og ville ikke bare kutte all kontakt hvis dette kunne skade datteren. Hun hadde sett hvordan datteren hadde venner og kontakter her [i Colombia]. Mens hun snakket viste hun med hånda som om det var en saks og 'klippet' av noe med fingrene. Plutselig gjorde bestyreren seg klar til å gå, og strenet ut med assistenten i helene. Jenta hadde i begynnelsen vært til stede under samtalen, men ble oppfordret til å gå og leke med de andre barna på Barnehjemmet da hun ble for utålmodig. Da bestyreren og assistenten hadde gått satt amerikaneren, den franske tolken, psykologen og jeg igjen.

Bestyreren representerte etter mitt syn det Hoelgaard (1998) mener er en ekstrem tolkning av den colombianske adopsjonspraksisen som vektlegger at barnet skilles fullstendig fra det som tidligere utgjorde betydningsfulle og trygge relasjoner med andre mennesker. En slik "clean break" fjerner adoptivbarnet fra alt det tidligere var en del av for å kunne gjenoppstå på et nytt sted, "almost as though [it]⁷⁷ never moved at all" (Yngvesson, 2005: 26). Likevel delte ikke alle på Stiftelsen et like dyptgripende syn som bestyreren. Mens adopsjonen for bestyreren medførte et absolutt brudd på barnets tidligere relasjoner, ble overgangen til barnets nye adoptivforeldre av de ansatte sett på som mer gradvis og flytende. Da bestyreren anså seg som ferdig med møtet og hastet ut med assistenten, ble vi andre sittende igjen mens vi samlet

⁷⁶ Det var kun en fransk tolk til stede den dagen som kunne lite engelsk. Jeg regner med det var derfor bestyreren ba meg delta i møtet.

⁷⁷ Min endring.

tankene. Stemningen ble roligere og adoptivmoren fikk på nytt anledning til å høre hva psykologen mente om at datteren opprettholdt kontakten med dem hun kjente i Colombia. Denne gangen fikk psykologen snakke ut, og mente at det ikke var noe i veien med å la jenta fortsette med å holde kontakt med sine fosterforeldre og venner i Colombia. Hun mente det var viktig å tenke på at de hadde vært en del av jentas liv, og at det ikke var noe en bare skulle fornekte eller glemme. Hun sa at også barndomsvenner og skolekamerater til de barna som ble adoptert ofte ønsket å vite hvordan det hadde gått med de som hadde reist og fått nye foreldre. Psykologen mente det derfor kunne være positivt for jenta i starten som en glidende overgang til det nye livet i USA, men at det måtte være i et tilpasset omfang som amerikaneren i kraft av at hun nå var jentas mor selv måtte ta styringen over. Psykologen var ikke bekymret, og forsikret adoptivmoren om at denne kontakten antakeligvis ville minske i takt med at jenta etablerte nye relasjoner til andre mennesker og steder i USA.

Adoptivbarnets gjenfødelse – fra separasjon til reintegrering

Min antakelse er at barnet som blir adoptert ”fødes på ny” dersom det omdannes fra noe til noe annet. Dette skjer når barnet mottar adoptivforeldrenes økonomiske og materielle status som i mange tilfeller er høyere enn den bakgrunnen barnet selv kommer fra. Etter min forståelse er de ansattes syn på barnet som ”fødes på nytt” et barn som fødes til nye muligheter og en ny sjanse i livet. Dette kan også argumenteres for ved å se på tre faser i adoptivbarnets overgang fra livet før overgivelsen til de nye adoptivforeldrene i *la entrega* til livet deretter. Disse tre fasene kan ses i sammenheng med Victor Turners tolkning av Arnold van Genneps analyser av rituelle overganger (2008: 166). Disse fasene er kjennetegnet av en separasjon av individet eller gruppen fra den sosiale strukturen, en liminal fase utenfor den sosiale strukturen, og til sist en reintegrering eller gjenforening i den sosiale strukturen (Turner, 2008: 94). I denne sammenheng vil adoptivbarna, til forskjell fra barna som gjenforenes med sin biologiske familie i *reintegro*, reintegreres i en ny sosial struktur med nye juridiske rettigheter og plikter, og en ny status enn tidligere.

En "lukket" fortid og sosial nakenhet

Som nevnt i innledningen er den formelle adopsjonen i Colombia en form for "lukket" adopsjon. Det betyr at de biologiske foreldrene mister all legal og sosial rett til adoptivbarnet når *el consentimiento* er underskrevet og barnet erklæres tilgjengelig for adopsjon, samtidig som nye rettigheter og plikter oppstår mellom adoptivbarnet og dens nye foreldre (Hoelgaard, 1998; Ley 1098 de 2006, art. 64). Adopsjonen skaper dermed slektskap sosialt "by nurture" og legalt "by law" mellom to parter som ikke opprinnelig deler biologisk slektskap (Signe Howell, 2006: 9). Både i Colombia som i Brasil, er adopsjonspraksisen preget av en sterk hemmeligholdelse av barnets sosiale bakgrunn, og adoptivforeldrene får sjelden møte biologisk familie eller fosterfamilie for personlig kontakt og utveksling av betydningsfull informasjon om barnet (Fonseca, 2002: 400; Hoelgaard, 1998). Av egen erfaring observert jeg selv *la entrega* av barn til flere av mødrene på Mødrehjemmet, men fikk beskjed av de ansatte om ikke å fortelle mødrene om det jeg hadde sett og hørt. At barnet blir separert fra alle tidligere relasjoner blir dermed en realitet både legalt og i relasjonen mellom mennesker.⁷⁸

Som effekt av den legale lovgivningen og den sterke hemmeligholdelsen rundt den "lukkede" adopsjonen blir adoptivbarnet dermed fjernet fra sin sosiale og biologiske tilhørighet. Forstår jeg Signe Howell rett, er det dette hun mener når adoptivbarnet gjøres "sosialt nakent" og "avkles" alle tidligere slektskapsrelasjoner (2006: 4). Hun foreslår at dette frigjør barnet fra sin tidligere sosiale kontekst slik at det blir mulig å overføre det til en ny hos sine adoptivforeldre (Howell: 2006).

Barbara Yngvesson argumenterer på sin side for at det ikke finnes noen absolutt brudd mellom barnet som blir erklært tilgjengelig for adopsjon og dets fortid. Dette knytter hun til behovet for å søke "røtter" og finne tilhørighet som assosieres med adoptivbarnets identitet (2005: 26). Barna som erklæres tilgjengelig for adopsjon er dermed ikke totalt frigjort fra alle tidligere relasjoner, fordi "*they came from someone, and from somewhere, and bear the traces of that elsewhere just as they bear the traces of the pull or the desire that links them to their adoptive parents [...]*" (2005: 43).

⁷⁸ I tillegg til de biologiske familiene fantes det kvinnelige ansatte som selv hadde overlevert barn i adopsjon gjennom Stiftelsen. På den måten visste deres kollegaer som hadde arbeidet med saken hvem barnet hadde blitt adoptert til uten å formidle det videre til den biologiske moren.

Min tolkning er at den legale og sosiale separasjonen av barnet for at det skal erklæres tilgjengelig for adopsjon, utgjør den første fasen i overgangen til et ”nytt liv”. Til tross for at barnet som blir adoptert ifølge Yngvesson (2005) alltid vil assosieres med en annen tilhørighet, og overgangen fra livet på barnehjemmet til livet med adoptivforeldrene også kan gjennomføres gradvis, vil jeg mene at dette i denne sammenhengen ikke virker inn på barnets sosiale nakenhet.

Barnehjemmet – en liminal verden

Ifølge Signe Howell blir Barnehjemmet som institusjon en liminal verden for barnet som blir erklært tilgjengelig for adopsjon (2006: 4). Victor Turner beskriver liminalitet som “å være i mors liv”, og de som inngår i den: “[...] as liminal beings they have no status, property, insignia, secular clothing indicating rank or role, position in a kinship system”. Slik danner individene som deler den liminale fasen et *communitas* av like medlemmer preget av likhet og kameratskap (2008: 95).

Etter mitt syn er det mange likhetstrekk mellom barna på Barnehjemmet og en liminal fase i overgangen til adopsjonen. For det første faller ”å være i mors liv” sammen med selve tanken om at adoptivbarnet ”fødes på nytt” og venter på sine *nuevos papitos* på Barnehjemmet.⁷⁹ Også fra adoptivsøkernes perspektiv forteller Signe Howell hvordan adopsjonsprosessen sammenlignes med en naturlig graviditet for ventende adopsjonspår i Norge (2006: 71). Som allerede nevnt er barna som erklæres tilgjengelige for adopsjon blitt ”sosialt nakne” fra alle tidligere slektskapsrelasjoner. Bortsett fra noen få leker fra før de kom på Barnehjemmet, var både det og klær felleseie for alle barna på Stiftelsen. Mens de oppholdt seg på Barnehjemmet var de også relativt isolert fra resten av samfunnet rundt dem. Bortsett fra at mange av barna gikk på skole, og det ofte ble organisert lengre eller kortere utflukter i Bogotá og utenfor byen med de ansatte, var ikke barna atskilt fra den sosiale konteksten på Stiftelsen før de møtte sine nye adoptivforeldre. Til forskjell fra de nasjonale adoptivfamiliene som med en gang reiste hjem med adoptivbarnet, måtte de internasjonale adoptivfamiliene ofte vente enda en periode før alle nødvendige dokumenter for gjennomføringen av adopsjonen var i orden. Jeg vil anta at dette kan anses som en ekstra fase

⁷⁹ Hver gang et barns *entrega* nærmet seg, snakket barna selv og de ansatte spent om ”de nye foreldrene”, ”los nuevos papitos”.

eller utvidet del av den liminale fasen før barnet får del i en ny sosial struktur i sitt nye hjemland.

Tilbake til sosial struktur og et ”nytt liv”

Som nevnt ovenfor har jeg foreslått at barnet som ”fødes på ny” omdannes fra noe til noe annet gjennom adopsjonen. Dette har sammenheng med de ansattes idealisering av adopsjon som en mulighet for en bedre materiell tilværelse og en ny sjanse i livet. Ettersom både de nasjonale og internasjonale adopsjonsparene på Stiftelsen kom fra en høyere sosial og økonomisk bakgrunn enn barna som ble adoptert, er det mulig å si at barna også opphøyes til de nye foreldrenes status i samfunnet (Sætersdal & Dalen, 1999: 23, Hoelgaard, 1998). Slik overføres adoptivbarnet til en ny sosial struktur med nytt navn,⁸⁰ nye slektninger og nytt hjem, nye sosiale forventninger og nye relasjoner utenom familien (Howell, 2003, 2006). Jeg vil også tillegge at gjennom transnasjonal adopsjon inkluderes barnet også inn i en ny språklig og kulturell kontekst.

For å argumentere lettere hva jeg mener med at adoptivbarnet omdannes til noe annet enn hva det var tidligere, vil jeg bruke Signe Howells begrep om ”kinning” (2006). ”Kinning” er en prosess der adoptivbarnet bringes inn i en betydningsfull og permanent relasjon med en gruppe mennesker, uttrykt i en slektskapsterminologi (2006: 63; 2003: 465). Slik overfører adoptivforeldrene sin tilhørighet til et nettverk av slektninger over til adoptivbarnet, og inkluderer det inn i nettverket (2006: 68). Samtidig blir barnets biologiske tilknytning underkommunisert (Howell, 2003). Ifølge Howell skjer denne prosessen ved at barnets indre essens (selvet) med tiden endres - *transubstansieres* - slik at barnet oppstår med ny identitet og slektskapstilhørighet i relasjon til adoptivfamilien (2003: 188).

Tanken om at barnet som blir adoptert også fødes på nytt til et nytt liv, kan dermed forklares med hjelp av Victor Turners tolkning av separasjon, liminalfase og gjenforening i en sosial struktur. Slik atskilles barn som erklæres tilgjengelige for adopsjon fra alle tidligere sosiale og biologiske relasjoner, både ved lov og sosial praksis. Deretter blir de en del av en liminal verden på Barnehjemmet fram til selve adopsjonen. Når adoptivbarnet til slutt møter sine nye foreldre, blir det samtidig plassert inn i en ny strukturell kontekst både sosialt, økonomisk og

⁸⁰ Ifølge artikkel 63, punkt 3 i el Código de la Infancia y la Adolescencia de 2006, vil barnet motta adoptivforeldrenes etternavn. Når det gjelder fornavn kan dette kun endres dersom barnet er under tre år eller selv anerkjenner et navnebytte.

kulturelt. Samtidig oppnår adoptivbarnet en ny sosial identitet og slektskapstilhørighet til sin adoptivfamilie, noe som etter mitt syn gjør perspektivet på å bli ”født på ny” til en total omdannelse til et nytt liv.

Jeg spurte en av sosialarbeiderne som hadde arbeidet lengst på Stiftelsen om når barna som ble adoptert til utlandet sluttet å være colombianere. Hun svarte at det var når de fikk sine nye foreldre, men at de alltid ville være i hjertene på de som passet på dem på Stiftelsen. De fleste av de adopterte som kom tilbake til Stiftelsen på leting etter ”røtter” eller for å bli kjent med stedet de kom fra, var på mange måter fremmedgjorte. De hadde kun vage minner om livet de hadde levd på Stiftelsen. Slik var de ansattes syn på de unge voksne adopterte ambivalent, i og med at sosialarbeiderne hadde minner om hvem barna var før de dro. Samtidig ble det akseptert at de adopterte ikke alltid kom tilbake som barna de husket, men også som ny identitet som svensker, amerikanere og franskmenn.

Realiseringen av egne liv – hva er det beste med livet?

Jeg vil til sist fortelle om en hendelse som fikk meg til å endre forståelse av mine informanternes idealisering av adopsjon. I løpet av den uka jeg oppholdt meg på et pensjonat for internasjonale adopsjonssøkere, ble jeg kjent med kokka som stelte i stand frokost for gjestene hver morgen. Den tiden jeg oppholdt meg på pensjonatet var det få adopsjonsspar boende, men jeg ble i stedet godt kjent med kokka de gangene jeg spiste frokost alene i pensjonatets spisesal. Jeg fikk vite at hun bodde nærmere sentrum sammen med ektemannen og tre barn.⁸¹ Etter hvert fortalte hun meg at hun også godt kunne tenke seg å adoptere, men så det som en umulighet ettersom hun ikke hadde de nødvendige økonomiske ressursene hun mente det ville kreve. Hun ville gjerne adoptere en liten jente fordi hun var redd en gutt ville forlate henne med en gang han vokste opp og ville ut av hjemmet. Uten at jeg spesifikt spurte sa hun at fargen på barnet ikke ville bety noe, noe som igjen går imot adopsjonspraktikantenes rasjonelle antakelse om nasjonale adopsjonssøkeres rasistiske kriterier til adoptivbarnet.

Kokka fortalte at hun likevel synes transnasjonal adopsjon var en større fordel for barnet, og forklarte: ”På den måten ville en få mulighet til å reise ut av landet for å se mer og lære mer av verden”. Selv hadde hun aldri reist ut og hadde bare vært i Colombia. Hun ønsket hun hadde studert, men mente det var vanskelig nå som hun hadde familie. ”Sånt er bedre når en

⁸¹ Pensjonatet lå i den velstående nordlige delen av Bogotá.

er ung og kan dra nytte av livet, da kan en studere og reise rundt, slik som du!”, sa hun til meg. Denne opplevelsen fikk meg til å tenke, og til å dra kjensel på andre uttalelser og opplevelser knyttet til mine informanternes perspektiver på adopsjon. I likhet med kokka hadde også andre informanter beskrevet fremhevet fordelene ved transnasjonal adopsjon; som utdanning, stabil økonomi og mer kunnskap om verden. Men i samme øyeblikk uttrykte de også ønsket om selv å bli adoptert (den unge psykologen fra ICBF), om at de ønsket å reise ut (*doctora* Isabel), og at de følte seg innestengt i Colombia (Magdalena). Jeg fikk med dette en opplevelse om at informantenes perspektiver ikke kun handlet om hensynet til en bedre fremtid for barna. Idealiseringsen av adopsjon kan også gjenspeile informantenes personlige ønsker om å realisere sine egne liv.

Avsluttende kommentar

Jeg har i dette kapitlet vist hvordan idealiseringen av adopsjon blant ansatte på Stiftelsen og andre informanter blir forstått som en total forbedring av adoptivbarnets livssituasjon. Adopsjon ga barnet ubetinget kjærlighet og omsorg, og var særlig forbundet med muligheter til utdanning, arbeid og økonomisk stabilitet. Fordelene med transnasjonal adopsjon er særlig å lære nye språk og få kjennskap til en verden utenfor Colombia. Adopsjon ble samtidig ansett som en sosial og økonomisk forbedring av barnets livssituasjon og sosiale status ettersom barnet gjennomgår en ”klassereise” til adoptivforeldrenes høyere posisjon i samfunnet. Dette er grunnet på hva Suzanne Hoelgaard (1998) mener er en rasjonalisering i synet på adopsjon i Colombia.

Gjennom dette kapitlet har jeg vist at de ansatte på Stiftelsen også legger konkrete erfaringer fra sitt arbeid med barnas sosiale bakgrunn til grunn for sin idealisering av adopsjonen. Samtidig gjør de også kvalitative vurderinger mellom de transnasjonale adoptivsøkerne, og får etter min oppfatning et mer nyansert, kritisk og erfaringsnært syn på adopsjonen enn hva som fremgår i Hoelgaards case-studie fra Colombia.

Idealiseringen av adopsjonen ble særlig tydelig i de ansattes syn på mødre som overgir sine barn i adopsjon. Ved å anse overgivelsen som en ”kjærlighetshandling” ble morens atskillelse fra barnet gitt en ny betydning som styrker idealiseringen av adopsjonen som moralsk forsvarlig for alle parter. Idealiseringen av adopsjonen innebærer også en forestilling om at barnet som blir adoptert ”fødes på nytt”. Slik har jeg argumentert for at barnet overføres fra én

sosial struktur til en annen, samtidig som barnets tidligere identitet og tilhørighet blir endret gjennom *transubstansiering*. Idealiseringen av adopsjon blir på mange måter assosiert med fordeler som skal bedre en persons livssituasjon, og derav kommer min antakelse om at den også reflekterer informantenes egne ønsker og mål med sine liv.

Den positive fremstillingen av adopsjonen gjøres også gjeldende i de ansattes beskrivelse av den. Dette blir særlig tydelig i neste kapittel om endringer av de nasjonale adoptivsøkernes holdninger til adopsjon.

5. Adoptivsøkerne og ”det perfekte barnet”

I Colombia har det tradisjonelt vært fordommer mot å adoptere andres barn inn i egen familie. En sosialarbeider fortalte meg at hennes nevø var blitt adoptert gjennom formell adopsjon. Men før gutten var kommet hadde sosialarbeiderens far uttrykt skepsis over det nye familiemedlemmet. Han var redd gutten ville føre med seg *mala sangre*⁸² inn i familien og skape problemer. En tid etter at gutten var kommet, hadde familiens bestemor en ettermiddag følt seg uvel og bedt om et glass vann, og fikk øyeblikket etter et kort illebefinnende. Mens et annet barnebarn ikke hadde vist interesse, hadde adoptivsonnen straks kommet til og passet på bestemoren til hun følte seg bedre. Etter dette hadde sosialarbeideren stilt sin far til rette og spurt: ”Er det dette du fryktet? Hvor er ’la mala sangre’ nå?”. Fra den dagen hadde faren ifølge sosialarbeideren ikke lenger hatt flere fordommer ovenfor det nye barnebarnet. Denne historien tjener som et eksempel på hva holdningene ovenfor adopsjon i Colombia innebærer.

I dette kapitlet skal jeg presentere de nasjonale adopsjonssøkernes holdninger til adopsjon slik de kom til uttrykk i deres forestillinger om barnet de ønsket å adoptere, sammenfattet i et ideal om ”det perfekte barnet”. De bestemte kriteriene til barnets alder, kjønn, rase og helse skulle både tilfredsstille adoptivsøkernes egne ønsker om å danne familie og den sosiale stigmatiseringen fra egne slektninger og de sosiale omgivelsene de var en del av. Jeg vil her rette fokuset på adoptivsøkernes holdninger til barnets hudfarge og skepsisen til barnets sosiale bakgrunn. Det siste kan tolkes i sammenheng med uviljen mot å bringe ”ondt blod” inn i familien. Jeg bruker Signe Howell (2007) som hevder adopsjonsprosessen involverer norske adopsjonssøkere på et sterkt følelsesmessig plan. I den siste fasen av prosessen danner adoptivsøkerne en forestilling om barnet som skal komme gjennom ”kinning”, og forbereder familie og venner til dagen barnet til slutt er sammen med dem (2007).

Jeg vil først sammenligne Signe Howells tolkninger av adoptivsøkerne i Norge med situasjonen til de colombianske søkerne jeg møtte i feltet. Etter en kort presentasjon av det foreldreforberedende kurset vil jeg presentere de nasjonale adoptivsøkernes sosiale og etniske bakgrunn. Etter dette argumenterer jeg for hvordan adoptivsøkernes idé om ”det perfekte

⁸² *Ondt blod*

barnet” blir til i samhandlingen mellom sosial stigmatisering og personlige erfaringer. Til sist viser jeg hvordan adoptivsøkernes holdninger aktivt endres i det foreldreforbereidende kurset, før jeg gir et motsatt eksempel på de generaliserte kriteriene blant nasjonale adopsjonssøkere i Colombia.

Det emosjonelle aspektet ved adopsjonsprosessen

Signe Howell (2007) har gjort studier av adopsjonssøkere i Norge og det følelsesmessige aspektet knyttet til opplevelsen av ufrivillig barnløshet og ønsket om få barn gjennom transnasjonal adopsjon. Adopsjonsprosessen parene måtte gjennom påvirket dem dypt og ble ilagt en rekke positive og negative følelser i tillegg til en tvetydighet og usikkerhet i redselen for ikke å bli akseptert som adoptivforeldre (2007:180). Hun påpeker også at adoptivsøkernes følelser blir til i et samspill mellom personlige erfaringer og verdier og forståelser i samfunnet. Slik blir følelser som sinne, håp, frustrasjon og glede formet med opplevelsen av ufrivillig barnløshet, ønske om tilpasning til det norske samfunnets familieidealer, ventingen på barnet som skal komme, og framgang og tilbakesteg i den langvarige adopsjonsprosessen (2007). Den siste fasen i prosessen starter når adoptivsøkerne blir informert om det barnet de er tildelt og ender når barnet er forent med adoptivfamilien. I denne fasen starter adoptivforeldrene prosessen av ”kinning”⁸³ der foreldrene skaper tilhørighet til et barn de vet skal komme, men som inntil dette er et faktum kun framstår som et ukjent og forestilt barn (2007: 186-187).

For det første er jeg ikke i tvil om at det spekteret av følelser som oppstår i oppdagelsen av ufrivillig barnløshet og involveringen i en adopsjonsprosess også ble delt av de colombianske adoptivsøkerne fra Stiftelsen. I likhet med de norske søkerne var også adopsjonen for særlig de colombianske førstegangssøkende parene en målrettet prosess mot å normalisere familien og bli som andre familier ved å tilføre den et barn (Howell, 2007: 180, 183). Det som skiller de colombianske adoptivsøkerne fra de norske er imidlertid den samfunnsmessige konteksten. I de colombianske søkernes tilfelle vil jeg tolke holdningene til å adoptere en fremmed inn i familien på bakgrunn av den colombianske familiestrukturens sammensetning, forestillingen om menn og kvinners sfærer i konseptet marianismo, og den etniske diskrimineringen i Colombia. I motsetning til de norske adoptivsøkerne, skjedde de colombianske søkernes idé

⁸³ Se kapittel 4, ”Tilbake til sosial struktur og et ’nytt liv’”.

om et forestilt barn allerede før tildelingen av barn mens de ennå deltok i det foreldreforberedende kurset. Jeg mener denne forestillingen viste seg i de nasjonale adoptivsøkernes kriterier til barnets fysiske trekk, som faller sammen i et ideal om ”det perfekte barnet”, slik det vil komme fram nedenfor.

Foreldreforberedende kurs – programa de preparación de padres

Det foreldreforberedende kurset for nasjonale adopsjonssøkere hvor jeg deltok, ble arrangert av de to kvinnelige psykologene *doctora* Lidia og *doctora* Ivette som begge var tilknyttet Stiftelsen. Kurset var en del av *programa de preparación de padres*, et adopsjonsprogram som også inkluderte samtale med psykologene for vurdering av adoptivparets moralske, sosiale, fysiske og mentale egnethet før adopsjonssøknaden kunne behandles og godkjennes.⁸⁴

Målet med kursene var å endre holdningene til adopsjon og adoptivbarnet hos adoptivsøkerne selv og hjelpe dem med å takle fordommer de opplevde i samfunnet. I tillegg lærte adoptivforeldrene å avslutte savnet eller tapet av biologiske barn slik at de kunne akseptere det barnet de senere ville adoptere. De diskuterte om hvordan og når de skulle fortelle barnet om adopsjonen. De lærte også å forstå adopsjon som en alternativ måte å danne familie på, men som likeverdig en biologisk sammensatt familie.

De nasjonale adoptivsøkerne: sosial og etnisk bakgrunn

Ina Ø. Pettersen (2007: 35) sier at kjernefamilien er den utbredte familiestrukturen i de høyere samfunnslagene i Colombia, noe jeg selv observerte på Stiftelsen. Ettersom de nasjonale adoptivsøkerne jeg møtte var fra *estrato* 5 og 6, tilhørte de derfor de høyere sosioøkonomiske lagene i samfunnet. Av søkerne var flertallet sammensatt av par, og med kun to enslige kvinner blant deltakerne i kurset. Jeg mener de også var like økonomisk velstående som de internasjonale parene til tross for at nasjonale søkere har vært undervurdert for manglende

⁸⁴ www.gobiernoenlinea.gov.co//tramite.aspx?traID=423, og www.abcdelbebe.com/node/798 (02.11.10). Ifølge Hoelgaard er de sistnevnte vurderingene kun pålagt nasjonale søkere og ikke transnasjonale søkere (1998: 218).

materielle ressurser (Hoelgaard, 1998: 219). Alle de nasjonale adoptiv søkerne gikk under kategorien som hvite, mens bare noen få gikk under kategorien som *moreno* eller mestiser.⁸⁵ Denne beskrivelsen av de nasjonale adoptiv søkerne tolker jeg som en gjenspeiling av den økonomiske og etniske lagdelingen av det colombianske samfunnet, slik det er beskrevet i introduksjonen.⁸⁶

Blant alle de nasjonale adoptiv søkerne jeg møtte var hovedparten førstegangssøkere fordi de ikke kunne få barn eller hadde mistet sitt biologiske barn før fødselen. Det fantes også par som hadde adoptert barn tidligere, og par med biologiske barn som ønsket seg flere. I ett tilfelle hadde begge partnerne barn fra tidligere relasjoner, men kunne ikke få felles barn.

Sosial stigmatisering i det colombianske samfunnet

Suzanne Hoelgaard trekker frem årsakene og forklaringene til den lave interessen for adopsjon i Colombia som en sterk vekt på biologisk slektskap, mangel på sosial bevissthet, fordommer ovenfor lavere klasser, fargede og syke barn, og en ofte uegnet motivasjon for å adoptere ettersom mange adopsjonssøkere så det som mulighet for å skaffe seg en tjener til huset (1998: 219). I mitt felt fortalte de nasjonale adoptiv søkerne at de også ble utsatt for sosial stigmatisering og fordommer ovenfor adopsjon i sine familier og sosiale nettverk. Et eksempel på dette er allerede nevnt i innledningen med sosialarbeiderens far som var skeptisk til å føre *mala sangre* inn i familien.

En kvinnelig adoptiv søker jeg møtte på Stiftelsen fortalte meg at også hennes mor hadde vist skepsis til at paret skulle adoptere. Moren hadde vært særlig bekymret for at barnet ikke var av samme blod som resten av familien, og adopsjonssøkeren hadde vært nødt til å sette seg ned og forklare henne hva adopsjonen som et alternativ til å stifte familie egentlig innebar. Etter dette hadde moren blitt mer åpen, og hadde til og med fortalt om adopsjonen til personer utenfor familien.

En kvinnelig deltaker på forberedelseskurset sa hun også var nødt til å sette seg ned og prate med sin egen mor ettersom hun var bekymret for at hun skulle slenge ut negative kommentarer om adopsjon når barnet var kommet. I likhet med andre var også denne moren

⁸⁵ Ordet *mestizo* ble omtrent aldri brukt. I stedet ble *moreno* brukt for de med mørkere hudfarge uten at de var svarte. Én gang ble *trigueño* brukt da en adoptiv søker skulle henvise til lysere brunfarge.

⁸⁶ Se kapittel 1, "Etnisk og sosial differensiering i det colombianske samfunnet".

bekymret for barnets blod og bakgrunnen barnet kom fra. Moren hadde foreslått at det ville være lettere for dem alle hvis de senere ikke fortalte barnet om adopsjonen.

En annen kvinnelig deltaker fortalte mens vi satt i grupper om kommentarer hun hadde fått fra en arbeidskollega om risikoen ved å adoptere barn på grunn av barnets ukjente bakgrunn. Etter at paret hadde startet adopsjonsprosessen hadde hun stadig blitt nødt til å forsvare adopsjonen ovenfor personer de møtte på arbeid og ellers i dagliglivet. I den samme gruppen fortalte en av de andre kvinnene hvordan det tidligere hadde vært vanskelig å være åpen om å adoptere barn fordi det ofte gikk ut over kvinnen. Hun sa: ”*Dersom det ble kjent at et par skal adoptere blir det automatisk rettet mot kvinnen, fordi det er forventet at kvinner skal være fruktbare og få barn*”. Derfor ble det vanskelig for et barnløst par å fortelle at de var nødt til å adoptere for å få barn i familien.

For adoptivsøkerne på Stiftelsen var den sosiale stigmatiseringen særlig knyttet til kvinnens evne til å få barn, og forestillinger om barnets blod. Skepsisen til barnets bakgrunn var også relatert til forestillinger om at barnet var resultat av prostitusjon eller kom fra foreldre med alkohol- eller rusproblemer, noe familiene var redd kunne overføres med barnet inn i deres egen familie. Slike reaksjoner fra de sosiale omgivelsene fikk derfor mange adopsjonssøkere til å velge å skjule adopsjonen og til å stille spesielle krav til barnet de skulle adoptere.

Psykologens forklaringer

Doctora Lidia forklarte meg årsaken til at mange nasjonale adoptivpar stilte så høye krav til barnet de skulle adoptere, og hvordan dette påvirket deres tildeling av barn til nasjonale og internasjonale adopsjonssøkere. Hun sa at når et par stiller spesielle krav til et barn er det fordi de ikke har hatt tid til å behandle savnet etter det biologiske barnet. På den måten prøvde de å vinne tilbake det tapte barnet ved å ønske at adoptivbarnet lignet mest mulig på det de hadde mistet. Det var også av praktiske hensyn at mange ikke ønsket å adoptere syke barn og forklarte det med de dyre helsetjenestene og forsikringene som fantes i Colombia.

Kunnskapen om de nasjonale adoptivsøkernes preferanser ble brukt i de ansattes vurderinger og valg av adopsjonssøkere for barn med forskjellige fysiske trekk. Hun fortalte at de som ansatte ikke kun vurderte adoptivsøkerne, men også det sosiale miljøet de var en del av. Dersom det var fare for at et barn ville bli utsatt for diskriminering for sin hudfarge eller fysiske trekk i de omgivelsene barnet var ment å utvikle seg i, ville de ikke tildele et slikt barn

til slike omgivelser. Hun pekte på at adopsjonspraksisen tidligere hadde vært mindre selektiv når det gjaldt å tildele svarte barn til nasjonale adopsjonssøkere. Men på den tiden var ikke det colombianske samfunnet forberedt på å se familier sammensatt av ulik etnisk bakgrunn. Derfor mente *doctora* Lidia det var med hensyn til alle parter å tildele et barn de visste ville bli akseptert både i familien og de omgivelsene det kom til. Dette var også årsaken til at det oftere ble tildelt svarte barn til internasjonale søkere, fordi de ble ansett som mer åpne for adopsjon av andre kategorier av barn enn de nasjonale søkerne.

Doctora Lidias forklaring gjenspeiler psyko-teknokratenes mål om å arbeide til ”det beste” for barnet (Howell, 2006: 10).⁸⁷ Samtidig var det en forklaring på hvordan de colombianske adoptivsøkerne ble påvirket både av egen følelsesmessig tilknytning til barnet de hadde mistet, og påvirkning fra samfunnet rundt.

Ideen om ”det perfekte barnet”

De nasjonale adoptivsøkernes kriterier til barnet de ønsket å adoptere bekreftet i stor grad hva de ansatte hadde fortalt meg.⁸⁸ Dermed er det mulig å si noe helhetlig om de nasjonale adoptivsøkernes kriterier. Jeg mener forventningene til adoptivbarnet faller sammen i et ideal om ”et perfekt barn” som er tilpasset de nasjonale adoptivsøkernes tap av biologiske barn og tilpasningen til samfunnets og familiens stigmatisering. Av de adoptivparene jeg fikk mest kontakt med var ekteparet Maricela og Pablo Rodriguez de som i størst grad uttrykte idealet om ”det perfekte barnet”. Jeg besøkte dem i leiligheten en ettermiddag hvor de fortalte om sine forventninger til barnet de ønsket å adoptere. Nedenfor er et sammendrag fra denne samtalen:

Maricela fortalte at de hadde planlagt å adoptere da de fikk en sønn som nå var tolv år gammel. Senere kunne de ikke få flere barn, og Maricela hadde gått gjennom en rekke undersøkelser for å finne årsaken. Pablo fortalte at for at hun ikke skulle utsettes for flere undersøkelser kom de fram til en felles beslutning om å starte adopsjonsprosessen. I Pablos familie fantes det allerede slektninger som var blitt adoptert som små, og som hele familien hadde hatt gode erfaringer med. De var derfor ikke bekymret for å adoptere, men hadde likevel en del forventninger til barnet.

⁸⁷ Se kapittel 2, ”De ansatte på Stiftelsen”.

⁸⁸ Se kapittel 4, ”Perspektiver på transnasjonal og nasjonal adopsjon”.

De sa de ønsket seg en liten jente for å fullbyrde familien nå som de allerede hadde fått en sønn. Likevel hadde doctora Ivette fortalt dem at de mer sannsynlig ville få tildelt et eldre barn som var tilpasset deres egen alder. De mente det ville være lettere å få tilknytning til et barn under maksimum tre år ettersom større barn allerede ville ha en atferd eller en personlighet som det ville være vanskelig å endre på. De hadde allerede valgt ut et navn til den lille jenta de ønsket seg, og hadde gjort klart et eget rom til henne til den dagen hun ville komme.

Vi kom inn på å snakke om genetikk og de fortalte at de tidligere hadde bekymret seg for om barnet kom fra en prostituert eller rusavhengig person. Men de gode erfaringene med de andre adoptivbarna i familien gjorde at de ikke lenger bekymret seg for det. De ønsket heller ikke å adoptere et sykt barn fordi helse var dyrt i Colombia, og forsikringene var dyre.

Vi snakket om barnets farge og de gjorde det klart at de ikke ønsket å adoptere et svart barn. Men de trengte ikke heller et helt hvitt barn. "Vi ønsker bare et barn med colombiansk farge, et normalt barn", sa Pablo. Maricela rettet litt på det og sa de ikke mente å kalle det 'normal', men heller et barn som lignet på dem. Både Maricela og Pablo var hvite. Maricela fortalte at dersom de etter hvert skulle velge skole til datteren, fantes det private skoler som ikke ønsket rasemessig blandede klasser. De hadde også erfaring fra et av de andre adoptivbarna i familien hvor moren stadig måtte forklare adopsjonen for andre som stilte spørsmål ved datterens indianske trekk. Maricela og Pablo ville ikke at deres barn skulle føle seg annerledes på den måten, og ønsket å føle likhet med barnet de skulle adoptere. De sa de likevel ville være åpne om adopsjonen i hjemmet som et naturlig tema blant medlemmene i familien.

Idealet om "det perfekte barnet" er i stor grad reflektert i ekteparet Rodriguez' idé om et "normalt barn". For dem var idealet en liten lyshudet frisk jentebaby som det var mulig å skape tilknytning og fellesskap til. Så sterkt var ønsket om en liten jente at de til tross for at de med større sannsynlighet ville få tildelt et eldre barn, både hadde funnet navn på jenta og forberedt hennes soverom i leiligheten. Ved å forestille seg en liten jente ville Maricela og Pablo oppnå ønsket om å fullføre sin familie sammen med sønnen de allerede hadde. Dermed ville familien bli til en gruppe mennesker som lignet på hverandre, noe som ville være en fordel både for deres egen selvfølelse og i deres møte med privatskoler og sosiale relasjoner utenfor familien. Adopsjonen hørte hjemme i en privat sfære som ikke skulle vekke oppmerksomhet utenfor familiens hjem.

Mala sangre – ”Ondt blod”

Til forskjell fra ekteparet Rodriguez som ikke lenger var bekymret for barnets fortid, uttrykte andre som nevnt redsel for *mala sangre*. Forestillinger om blod var knyttet til den sterke vektleggingen på biologisk slektskap, og troen på at barnet ville føre med seg alkohol- og rusproblemer inn i familien. I en latinamerikansk kontekst om marianismo i en colombiansk familiestruktur og Lorraine Nencels (2007) tolkning av dikotomien mor/prostituert, vil jeg argumentere for hvilke kulturelle konsekvenser det vil ha å ta imot et fremmed barn av ukjent opprinnelse. Som i tidligere kapitler i denne oppgaven er slektskap og barnas betydning avhengig av kvinnens status og meningen den blir gitt.

Elena Garcés referer til den colombianske antropologen Virginia Gutiérrez de Pineda som i 1975 kategoriserte modeller av den colombianske familiestrukturen slik den utviklet seg siden den spanske kolonitiden (2008: 86). Som et resultat av sammensmeltningen mellom indianske og spanske familieverdier oppsto den ”ny-spanske” og ”den antioquiske”⁸⁹ familiemodellen som i stor grad utgjør dagens colombianske familiestruktur (2008: 96). Mens den nyspanske familien er preget av mannens dominans over kvinnen og familien, gir den antioquiske familien kvinnen anerkjennelse for hennes viktige rolle i å bevare familiens samhold. Samtidig er menns seksuelle atferd utenfor hjemmet sosialt akseptert og oppsøkes i utenomekteskapelige relasjoner og besøk hos prostituerte. Kvinnen er derimot bæreren av familiens ære, som er den samme som hennes egen, og som opprettholdes av hennes renhet og jomfruelighet (2008: 98).

Kvinner og menns rolle i den colombianske familiestrukturen er dermed fastsatte. Mens familiekvinnen opprettholder hjemmet og preger den med sin renhet og jomfruelighet, har mannen en egen sfære utenfor hjemmet i relasjoner med elskerinner og prostituerte. Tidligere har jeg med Marit Melhuus’ tolkninger av *the reconciling symbol* vist at kvinners bruk av seksualitet plasserer kvinnen i en ”uren” tilstand som fjerner henne fra det kvinnelige idealet som jomfru og mor (1992: 164). ”Urenhet” forbundet med bruk av kvinnelig seksualitet og prostitusjon blir dermed en motsetning til idealet om ”renhet” for kvinnen som opprettholder den colombianske familien. Lorraine Nencel henter fram dikotomien mellom moren og den prostituerte, som representerer ikke-seksuell passivitet i motsetning til seksuell aktivitet (2007: 75, 84). Selv om hun hevder dette er en overforenklet dikotomi vil jeg bruke den

⁸⁹ Antioquia er en provins i Colombia.

videre i argumentet for å forstå de kulturelle konsekvensene av å bringe *mala sangre* inn i familien.

Nencel foretok studier av unge menn fra Lima som kategoriserte kvinner basert på de seksuelle relasjonene de kunne danne med dem. I denne kategoriseringen oppsto den prostituerte som fjernest fra mennenes øvrige sosiale liv, som det ytterste uttrykk for seksuell aktivitet, men uten at mennene involverte seg emosjonelt i relasjonen med kvinnene (2007: 79). Derimot ble andre emosjonelle og intellektuelle behov dekket av de kvinnene som ble ansett og vurdert som potensielle kjærestere og koner. I et forhold med disse kategoriene av kvinner beskyttet også mennene deres seksualitet (2007: 76).

Mala sangre henviser til prostitusjon, prostitusjon er mannens ytre sfære og representerer urenheter og inngår dermed i en dikotomisk relasjon til familien og æren og renheten til kvinnen i ekteskapet. Den kulturelle konsekvensen ved å bringe adoptivbarnets *mala sangre* inn i familien vil derfor være å gjøre familienes indre kjerne ellers preget av renhet og jomfruelighet, uren.

”¿Quién adoptará *El Negro*?”⁹⁰

Ekteparet Rodriguez ønsket ikke å adoptere et afrocolombiansk barn, men forestilte seg en jente med “normal colombiansk farge” som lignet på dem. Dermed bekreftet de hva de ansatte hadde fortalt om de nasjonale adoptivøkernes diskriminering av svarte barn. Svart hudfarge var for Maricela og Pablo ikke inkludert innenfor kriteriet om en “normal” colombiansk hudfarge. Mens *doctora* Lidia forklarte meg årsakene til at colombianske søkere ikke fikk tildelt afrocolombianske barn, stilte andre sosialarbeidere seg mer uforståelige til adoptivøkernes forestilling om å adoptere lyse blåøyde colombianere. Sosialarbeideren som fortalte meg om farens skepsis til barnebarnets *mala sangre* mente det var feil å ønske seg barn med bestemte rasemessige trekk, og sa: “*Vi er jo alle ‘raza colombiana’ [colombiansk rase]. Da er det ikke snakk om hvit eller svart rase*”. Sosialarbeideren som tidligere hadde fortalt meg om sin motivasjon for å arbeide på Stiftelsen,⁹¹ stilte seg også uforståelig til de colombianske adoptivøkernes krav, og henviste til det etniske mangfoldet i Colombia: “*Det*

⁹⁰ “Hvem vil adoptere *El Negro*?”.

⁹¹ Se ”4. Idealisering av adopsjon”.

*er jo også umulig! Vi colombianere er jo ikke blåøyde, vi er jo 'chibchombianos'".*⁹² For de to sosialarbeiderne virket det fjernt fra den egentlige virkeligheten å ønske seg en type barn som ikke en gang representerte den colombianske befolkningens etniske sammensetning.

Den afrocolombianske delen av befolkningen i Colombia er den mest underutviklede i landet (Garcés, 2008: 95). Selv om de politisk har blitt regnet som vanlige borgere av den colombianske nasjonen, har de også blitt utsatt for rasemessig diskriminering (Wade, 1997: 36). Under feltarbeidet ble diskrimineringen uttrykt som kommentarer om kriminalitet og latskap mellom passasjerer på bussen, rettet mot grupper av svarte som gikk på fortauet utenfor. Eller i bruken av *indio*⁹³ som skjellsord hjemme hos min verstfamilie. Et svart barn i en hvit colombiansk overklassefamilie ville derfor skille seg ut og skape utfordringer for adopsjonsfamilien i et sosialt miljø som stigmatiserer den svarte delen av befolkningen.

For norske adopsjonssøkere som adopterer barn gjennom transnasjonal adopsjon er det umulig å skjule adopsjonen for familiens sosiale omgivelser. Ettersom de fleste barn som blir adoptert til Norge fra andre deler av verden ofte ser fysisk annerledes ut enn sine adoptivforeldre, blir foreldrene tvunget til å akseptere og håndtere sin biologiske barnløshet i åpenhet både ovenfor barnet selv og omgivelsene som omgir dem (Howell, 2007: 180). I Colombia oppstår den samme situasjonen når adopsjonssøkere fra den hvite overklassen og middelklassen adopterer svarte og mørke barn. For å skjule adopsjonen og unngå stigmatisering og rasemessig diskriminering, ble det derfor betydelig viktigere for de colombianske adoptivsøkerne å adoptere et barn med en hudfarge tilpasset dem selv.

Adoptivsøkernes diskriminering av barnets hudfarge ble tydelig en ettermiddag da en av barnepasserne og jeg satt på gulvet og lekte med en liten gutt i stua på Mødrehjemmet. Ettersom gutten var afrocolombianer hadde han fått kallenavnet *El Negro* av barnepasserne og de ansatte. Vi snakket om internasjonal adopsjon, og barnepasseren ble overrasket da jeg fortalte henne Colombias høye plassering som giverland for adopsjon i verden. Likevel mente hun at Colombia ikke burde stenge den transnasjonale adopsjonen, og sa: "*Hvis den internasjonale adopsjonen stenger, hvem vil da adoptere El Negro?*". Den lille gutten ville fått en usikker fremtid i møte dersom det ikke hadde eksistert adopsjonssøkere med mindre strenge krav til barna de ønsket å adoptere.

⁹² Chibchaene var den opprinnelige urbefolkningen i Colombia, med betydelige politiske utvikling rundt hovedstaden Bogotá da spanjolene kom (Simons, 2004)

⁹³ *Indianer*. Ifølge Germán P. García er "*indio*" synonym for "*uvitende*", "*stygg*" eller "*lat*" (2005: 150).

Endring av adoptivsekernes holdninger

”Det heter ikke at barna blir ’gitt bort’, men at de blir ’overgitt til adopsjon!’”: Doctora Lidia avbrøt en av deltakerne mens han resonnererte rundt sitt syn på kvinner som overga sine barn i adopsjon. Temaet før pause var adoptivsekernes holdninger til adoptivbarnas biologiske mødre, og doctora Lidia hadde satt i gang en diskusjon mellom søkerne. Både doctora Lidia og doctora Ivette gikk begge aktivt inn for å endre de nasjonale adoptivsekernes holdninger. Gjennom det foreldreforberedende kurset skulle søkerne legge fra seg gamle fordommer og lære å akseptere adopsjonen som en likestilt måte å danne familie på som en biologisk familie. Særlig ble dette synlig i doctora Lidias stadige avbrytelser av deltakere som ubetenksomt beskrev adopsjonen eller relasjonen mellom medlemmene i en adoptivfamilie med uttrykk og ord som reflekterte stigmatiserende holdninger og verdier.

Ved å endre adoptivsekernes måte å snakke om adopsjon på, lærte doctora Lidia søkerne å omtale og forstå deres egen fremtidige adopsjonsfamilie på en mer verdig måte. Under følger noen eksempler på doctora Lidias endringer:

Det heter ikke ”Vi hentet deg på Stiftelsen”, men ”Vi møttes på Stiftelsen”.

Det heter ikke ”Dette er min adoptivsonn”, men ”Dette er min sønn gjennom adopsjon”.

Det heter ikke ”Jeg er adoptivmoren” – Det heter ”Jeg er moren”.

Et av adoptivparene jeg møtte senere den kvelden fortalte meg at doctora Lidia helt siden de startet kurset hadde avbrutt deltakerne dersom de beskrev aspekter ved adopsjonen på en uegnet måte. De fortalte det hadde vært et adoptivpar der som mente adoptivbarnet kom som ”*recogido*”, med henvisning til barna som forlatte og foreldreløse hittebarn. Etter at doctora Lidia hadde irettesatt paret, hadde de ikke kommet tilbake til det foreldreforberedende kurset og senere hadde de avsluttet adopsjonsprosessen.

Holdninger til adopsjon i endring

Til tross for den sterke bevisstheten om de nasjonale adoptivsekernes diskriminerende holdninger ovenfor adoptivbarnet, fortalte sosialarbeideren fra kapittelets innledning meg at colombianerne nå var blitt mer åpne for å adoptere. Hun mente positive erfaringer fra familier

som hadde adoptert fikk flere barnløse par til å velge det samme. En av deltakerne i det foreldreforberedende kurset som også hadde en adoptivdatter fra før, fortalte at datteren ikke var redd for å fortelle andre om sin adopsjon. I datterens skoleklasse var de til sammen tre barn som alle var blitt adoptert. Også ekteparet Maricela og Pablo Rodriguez var blitt motivert til å adoptere ettersom de hadde gode erfaringer med andre adoptivbarn i Pablos familie. Dersom dette er gjeldende også andre steder i Colombia, tolker jeg det som en utvikling mot en økende åpenhet og aksept for nasjonal adopsjon i landet.

Blant søkerne i det foreldreforberedende kurset var det også adoptivpar med andre forventninger til det forestilte barnet enn ekteparet Rodriguez. Forklaringene til disse parene viste at det til tross for presset fra de sosiale omgivelsene og ansattes generalisering av colombianske adopsjonssøkere som gruppe, også fantes individer som la større vekt på sine personlige erfaringer i målet om å danne egen familie. Et av disse parene var Helena og Carlos Ruíz, og jeg fikk anledning til å snakke med Helena på et av kontorene på Stiftelsen:

Hun fortalte at hun hadde mistet et barn under graviditeten, og at hun og Carlos ikke kunne få flere barn etter dette. Deretter hadde Carlos foreslått at de skulle adoptere, ettersom de allerede kjente noen som også hadde gjort det samme. De hadde fått mange gratulasjoner, men også møtt mange kommentarer til hva de visste om barnets bakgrunn og opprinnelse. Men for Helena og Carlos var det ikke barnets bakgrunn viktig i den sammenhengen, og de brydde seg heller ikke om hudfargen på barnet. Likevel trodde hun ikke at de ville få et farget barn ettersom det ikke vanligvis ble tildelt fargede barn til colombianske foreldre. Hun sa de ønsket å adoptere to barn fordi hun selv hadde vært enebarn. De kunne adoptere et søskenpar eller søke om adopsjon igjen etter at de avsluttet denne adopsjonsprosessen. Hun mente det ville skape samhold mellom søsknene og de kunne passe på hverandre. Likevel ønsket hun seg små barn fordi et eldre barn allerede ville ha sin egen personlighet og egenrådighet, og det ville bli vanskelig å oppdra barnet som sitt eget. Hun og ektemannen ville ha egne navn på barna, men ettersom de begge var i førtiårene, ville de ganske sikkert få eldre barn som var mer tilpasset deres alder. Hun sa de ønsket seg et friskt barn, men at det ikke skulle være som å kjøpe seg et eple i butikken; en ønsker seg et grønt eple i stedet for et gult, og med rett stilk i stedet for en stilk bøyd til siden. "Det er ikke slik jeg mener med å adoptere", sa hun, "For man vet jo aldri for fremtiden, barnet kan skade seg og bli sykt. Men vi ønsker at barnet skal være friskt når det kommer til oss".

I motsetning til Maricela og Pablo var ekteparet Ruíz åpne for å adoptere søsken. Dette kom av Helenas personlige erfaring som enebarn. De diskriminerte heller ikke barnets hudfarge, til tross for at Helena var klar over at det fantes rasemessig diskriminering i skolen. Her slår imidlertid de ansattes oppfatning av adoptivsøkernes kriterier tilbake, ettersom hun mente de som colombianske søkere ikke ville bli tildelt svarte barn. I likhet med ekteparet Rodriguez ønsket Helena og Carlos seg et barn med god helse, men med en mer realistisk tilnærming, ettersom å adoptere ikke skulle være som å velge seg ut et produkt.

Avsluttende kommentar

Som resultat av egne erfaringer med barnløshet og påvirkning av sosial stigmatisering av adopsjon dannet de nasjonale adoptivsøkerne et ideal om ”det perfekte barnet”. Den sosiale stigmatiseringen gjør barn av *mala sangre* til bærere av symbolsk urenheter innen den colombianske overklassefamilien. Samtidig skaper barn av en annen hudfarge fysiske forskjeller blant familiens medlemmer, og utsetter familien for diskrimineringen av svarte i Colombia. ”Det perfekte barnet” er et forestilt barn basert på de nasjonale adoptivsøkernes kriterier, og sammenfaller ikke alltid med retningslinjene for tildeling av barn til adopsjonssøkere.

Likevel øker åpenheten og aksepten for adopsjon i Colombia etter hvert som nye barnløse par motiveres av positive erfaringer fra andre, og et aktivt brudd på gamle forestillinger i det foreldreforbereende kurset. Til tross for at de nasjonale adoptivsøkerne er forventet å stille strenge krav til adoptivbarn, finnes det også eksempler på adoptivpar med andre preferanser og perspektiver på barnet de ønsket å adoptere. Dermed blir de selv delaktige i utviklingen mot en økende nasjonal adopsjon i Colombia.

6. Avslutning

Colombia som adopsjonsland praktiserer en ekstrem tolkning av den moderne adopsjonen som reguleres av internasjonal lovgivning (Hoelgaard, 1998). Til tross for et dominerende antall transnasjonale adopsjoner skimtes det også et grunnlag for en økende nasjonal adopsjon, som resultat av positive erfaringer og oppgjør med gamle fordommer blant de nasjonale adoptivsøkerne. Holdningen til adopsjon i Colombia reflekterer fordommer mot enslige mødre, og en forståelse av kvinners rolle i det latinamerikanske samfunnet.

Adopsjonen reflekterer samtidig sosial og økonomisk ulikhet mellom grupper, samt sosial stigmatisering og etnisk diskriminering. På mange måter blir adopsjonen en indikator for alle disse sosiale og økonomiske faktorene. Slik gjorde en av de ansatte på Stiftelsen meg kjent med sine egne refleksjoner av adopsjonens rolle i Colombia, og sammenlignet den med det evige problemet med lus blant barna på Barnehjemmet: *”Hvis du får lus kan du kvitte deg med dem så fort du kommer hjem, og vil ikke klø mer. Men dersom du ikke tar oppgjør med lusene på selve Stiftelsen vil du aldri helt bli kvitt problemet”*. Med andre ord kan det argumenteres for adopsjon som et bedre alternativ for barna på Barnehjemmet, men dersom målet er å redusere antallet foreldreløse og mishandlede barn er det viktig å rette fokus på de bakenforliggende faktorene som forårsaker at barna kommer til Stiftelsen.

Den lokale forståelsen av adopsjon ser adopsjonen som et alternativ til et nytt liv for barn med en vanskelig bakgrunn. Den blir en forening mellom foreldre og barn og dens hensikt er grunnet på kjærlighet. Adopsjonen blir også en idealisert utvei til muligheter for en livskvalitet som er ønskelig for informantene selv. Men på den andre siden er adopsjon også atskillelse og brudd på det som anses som den mest ubestridte tilhørigheten for slektskap, og blir en fordømt handling og verre enn synd. Det er mer tolerert å unngå å skape denne tilhørigheten ved abort enn å skille seg fra barnet når det er født. Selv om adopsjonen blir sammenlignet med gjennfødelse, passer ikke alle barn inn i ideen om *”det perfekte barnet”*. Derfor blir barn med spesielle fysiske trekk øremerket for adopsjon til utlandet. Adopsjonen blir på mange måter et symbolsk uttrykk for motstridende betydninger. Den er på én og samme tid en bærer av positivitet og negativitet, og representerer overgangen mellom både synd og ny fødsel avhengig av perspektivet. Holdningene til adopsjon har konsekvenser for de partene som er involvert i prosessen. De utsetter alle partene i adopsjonstriangelet for sosial stigmatisering, og utfordrer og setter rammer for de som velger å overgi sine barn i adopsjon og de som velger å adoptere dem.

Referanseliste

Alber, Erdmute (2004), "3. 'The real parents are the foster parents': social parenthood among the Baatombu in Northern Benin". I Bowie, Fiona (red.), *Cross-Cultural Approaches to Adoption*. S. 33-47. Routledge, London.

Archetti, Eduardo P. (1994), "Introduction". I Archetti, Eduardo P. & E. Archetti (red.), *Exploring the Written, Anthropology and the Multiplicity of Writing*. S. 11-28. Scandinavian University Press.

Bohman, Kristina (1984), *Women of the Barrio. Class and Gender in a Colombian City*. Stockholm Studies in Social Anthropology, Stockholm.

Bowie, Fiona (2004), "1. Adoption and the circulation of children: a comparative perspective". I (red.) *Cross-Cultural Approaches to Adoption*. S. 3-20. Routledge, London.

Brusco, Elizabeth E. (1995), *The reformation of Machismo – Evangelical Conversion and Gender in Colombia*. University of Texas Press, Austin.

Camargo de la Hoz, Carlos Darío (2000), "La adopción, teoría y práctica". I *Ensayos de derecho privado no. 3*. Universidad del Externado de Colombia, Bogotá.

Cubitt, Tessa (1995), *Latin American Society. Second Edition*. Longman Scientific & Technical, Harlow Essex, England.

Eide, Liv (2006), "4.4 Las mujeres en la sociedad latinoamericana". I Álvarez-Solar, Maria C. & E. Fonseca (red.), *Sociedad y cultura en América Latina*. S. 140-150. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.

Fangen, Katrine (2004), *Deltakende observasjon*. Fagbokforlaget, Vigmostad & Bjørke AS.

- Fonseca, Claudia (2002), "Inequality Near and Far: Adoption as Seen from the Brazilian Favelas". I *Law and Society Review*, Volume 36, Number 2. The Law and Society Association.
- Frøystad, Kathinka (2003), "Forestillingen om det 'ordentlige' feltarbeid og dets umulighet i Norge". I Rugkåsa, Marianne & K. T. Thorsen (red.), *Nære steder, nye rom. Utfordringer i antropologiske studier i Norge*. S. 32-64. Gyldendal Norsk Forlag.
- Frøystad, Kathinka (2005), *Blended boundaries. Caste, Class, and Shifting Faces of 'Hinduness' in a North Indian City*. Oxford University Press, New Delhi.
- Garcés, Elena (2008), *Colombian Women. The Struggle out of Silence*. Lexington Books, Lanham.
- García, Germán P. (2005), *¿Cómo somos? Los colombianos: reflexiones sobre nuestra idiosincrasia y cultura. 3a. ed. revisada y ampliada*. Panamericana Editorial, Bogotá.
- Hoelgaard, Suzanne (1998), "Cultural Determinants of Adoption Policy: A Colombian Case Study". I *International Journal of Law, Policy and the Family* 12. S. 202-241. Oxford University Press.
- Howell, Signe (2003), "Kinning: The Creation of Life Trajectories in Transnational Adoption Families". I *The Journal of the Royal Anthropological Institute. Incorporating Man* 9 (3). S. 465-484. Royal Anthropological Institute.
- Howell, Signe (2006), *The Kinning of Foreigners. Transnational Adoption in a Global Perspective*. Berghahn Books, New York.

- Howell, Signe (2007), "Relations with the Imagined Child: The Emotionality of Becoming an Adoptive Parent in Norway". I Wulff, Helena (red.), *The Emotions: A Cultural Reader*. S. 179-194. Oxford, Berg.
- Howell, Signe (2009), "Adoption of the Unrelated Child: Some Challenges to the Anthropological Study of Kinship". I *The Annual Review of Anthropology* 38. S. 149-166.
- Johannessen, Asbjørn & P. A. Tufte (2002), "Kap 5: Forskerens etiske og juridiske ansvar". I *Introduksjon til Samfunnsvitenskapelig metode*. S. 65-73. Abstrakt Forlag, Oslo.
- Kendall, Laurel (2005), "Birth Mothers and Imaginary Lives". I Volkman, Toby A. (red.), *Cultures of Transnational Adoption*. S. 162-181. Duke University Press, Durham.
- Keesing, Roger M. (1975), *Kin groups and social structure*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Leifsen, Esben (2006), *Moralities and politics of belonging: Governing female reproduction in 20th century Quito*. In partial fulfillment of the Dr. Polit degree, Department of Social Anthropology, University of Oslo.
- Lie, Andrea Z. (2009), *Abortion in Colombia. Women's roles and discourses of motherhood: between freedom and responsibility*. Masteroppgave, Sosialantropologisk Institutt. Representralen, Universitetet i Oslo.
- Marcus, George E. (1998), "Ch. 3: Ethnography in/of the World System. The Emergence of Multi-sited Ethnography (1995)". I *Ethnography through Thick & Thin* 1998. S. 79-104. Princeton University Press.
- Melhuus, Marit (1992), "*Todos tenemos madre. Dios también*". *Morality, Meaning and Change in a Mexican context*. Dr. Philos., Department and Museum of Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Oslo.

- Nencel, Lorraine (2007), "Pacharacas, Putas y Chicas de su casa: etiquetando feminidad y sexualidad masculina en Lima". I Melhuus, Marit & K. A. Stølen (red.), *Machos, putas, santas. El poder del imaginario de género en América Latina*. S. 65-88. Editorial Antropofagia, Buenos Aires.
- Pettersen, Ina Ø. (2007), "Niños y niñas en situación de peligro". *Barns oppvekstvilkår under det offentlige barnevernet i Colombia*. Masteroppgave, Sosialantropologisk Institutt. Universitetet i Oslo.
- Pärssinen, Martti & M. E. Talero (2001), (red.) *Colombia. Perspectivas de paz en el 2001*. Instituto Renvall, Universidad de Helsinki. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Schramm, Nadine (2007), "¿Mujeres en conflicto con la maternidad? La entrega de un hijo en adopción o la transgression de un ideal materno". I *Revista de Psicología de la Universidad de Chile, Vol. XVI, N° 1*. S. 147-170.
- Simons, Geoff (2004), *Colombia: A Brutal History*. SAQI, London.
- Smedal, Olaf (2001), "Antropologi ved årtusenskiftet". I Hviding, Edvard (red.), *Norsk Antropologisk Tidsskrift. Stier, strømmer og steder 12 (1-2)*. S. 130-136. Universitetsforlaget, Oslo.
- Stewart, Alex (1998), *The Ethnographer's Method (Qualitative Research Methods Volume 46)*. Sage Publications, Inc. Thousand Oaks, California.
- Sætersdal, Barbro & M. Dalen (1999), "Hvem er jeg?". *Adopsjon, identitet, etnisitet*. Akribe Forlag, Spydeberg.

Tafjord, Bjørn Ola (2006), "3.1 Religión en América Latina". I Álvarez-Solar, Maria C. & E. Fonseca (red.), *Sociedad y cultura en América Latina*. S. 63-78. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.

Treide, Dietrich, (2004), "9. Adoptions in Micronesia: past and present". I Bowie, Fiona (red.), *Cross-Cultural Approaches to Adoption*. S. 127-141. Routledge, London.

Turner, Victor (2008), *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*, (1969). Second printing, 2008. Aldine Transaction, New Brunswick (USA).

Valentine, Charles A. (1968), *Culture and Poverty: Critique and Counter-proposals*. University of Chicago Press, Chicago.

Wade, Peter (1997), *Race and Ethnicity in Latin America*. Pluto Press, Sterling, Virginia.

Yngvesson, Barbara (2005), "Going 'Home': Adoption, Loss of Bearings, and the Mythology of Roots". I Volkman, Toby A. (red.), *Cultures of Transnational Adoption*. Duke University Press, Durham.

Lovverk:

Ley 1098 de 2006, Código de la Infancia y la Adolescencia. Ministerio de la Protección Social República de Colombia, og Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF).

Andre kilder:

Fundación Esperanza (2001), *Una aproximación al problema de tráfico de niños, niñas y jóvenes en Colombia*,

www.childtrafficking.com/Docs/fundacion_esperanca_colomb.pdf (12.10.10)

Gran Diccionario de Uso del Español Actual. Første utgave. Dr. Sánchez, Aquilino (red.). Universidad de Murcia. Sociedad General Española de Librería, S.A., Madrid, 2001.

Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF), www.icbf.gov.co (04.09.10)

Sánchez, Alejandra, “*Madres que entregan a sus hijos. Sacrificio de Amor*”. Revista Credencial, nummer 222 (2005). S. 54-59.

“Taller de preparación para padres adoptantes, 1 ciclo”. Introduksjonshefte for foreldreforberevende kurs på Stiftelsen.

El Tiempo:

“Adopción Entre Creencias y Mitos”, www.eltiempo.com, *archivo digital* (10.09.08).

”Hijos asesinados por sus mamás. En 2008 El Lunes en la noche cambió su primera versión sobre el secuestro de su hijo. Las pistas que delataron a Johanna, la maestra que asesinó a su bebé”. Av Félix Leonardo Quintero, www.eltiempo.com, *Información general* (18.06.09).

”Historia de Mariana, reflejo del trabajo infantil en Chapinero”. I *El Tiempo – Zona. Año 3, no.142*. (Se også nettutgaven: www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-4885546 (05.11.10).

”Se Dispara Adopción en El País”, www.eltiempo.com, *archivo digital* (10.09.08).

Vedlegg I:

“Table 2b: Major sending countries – by number of children: 1980-2003”, i Selman, Peter (2005), *Trends in Intercountry Adoption 1998-2003: a review of recent statistics for receiving States*. S. 10. Adoption Working Paper 1, School of Geography, Politics and Sociology. University of Newcastle Upon Tyne, UK.

Vedlegg II:

“Buscan madre que dejó morir a su hijo de hambre”. *El Tiempo*. (24. Juni 2009)

”Menores de 13, los más abusados”. ”Secuestro de bebé”. *El Tiempo*. Año 98 – No. 34530.

Vedlegg I:

Table 2 b

Major Sending Countries – by number of children: 1980-2003

Rank by number sent	1980-89	1995	1998	2003
1.	Korea	China	Russia	China
2.	India	Korea	China	Russia
3.	Colombia	Russia	Vietnam	Guatemala
4.	Brazil	Vietnam	Korea	Korea
5.	Sri Lanka	Colombia	Colombia	Ukraine
6.	Chile	India	Guatemala	Colombia
7.	Philippines	Brazil	India	India
8.	Guatemala	Guatemala	Romania	Haiti
9.	Peru	Romania	Brazil	Bulgaria
10.	El Salvador	Philippines	Ethiopia	Vietnam

1. Source: Selman (2005) – children sent to 20 receiving States
2. Source: Selman (2002) – children sent to 10 receiving States
3. Source: Kane (1993) – children sent to 13 receiving States

Vedlegg II:

AUMENTA ABUSO SEXUAL EN CARTAGENA

Menores de 13, los más abusados

JUAN CARLOS DÍAZ M
CORRESPONSAL DE EL TIEMPO

CARTAGENA

La anterior medición que hizo Bienestar Familiar en Cartagena para obtener las estadísticas sobre explotación sexual en menores de edad, en el 2005, arrojó cifras que preocuparon a las autoridades, pues hubo muchas denuncias de abusos sexuales contra niñas mayores de 14 años.

Sin embargo, las más recientes y que fueron presentadas el pasado martes, durante el lanzamiento de la campaña 'Lo valioso es no tener precio', fueron mucho más allá, pues hubo un preocupante descenso en la edad de las niñas víctimas de abuso. Según las estadísticas, el 82 por ciento de las violaciones fue contra menores de 13 años.

Jorge Redondo, director de Bienestar, regional Bolívar, reveló que hay abusos, incluso, contra niñas y niños de 9 y 10 años.

Redondo dijo, de igual forma, que el número de casos también se ha incrementado en el último año, al pasar de 140 en el 2007 a 173 en el 2008.

La mayoría de las denuncias tiene como denominador común que se dan en poblaciones desescolarizadas y de bajos recursos.

Archivo EL TIEMPO

El informe reveló que donde más se estimula la explotación sexual es en las plazas, parques, playas y hoteles.

Buscan a madre que dejó morir a su hijo de hambre

MANIZALES. Una maestra de 23 años habría dejado morir de hambre a su hijo, según lo informó la Policía de Caldas. El cuerpo del bebé, de unos 4 días de nacido, fue hallado dentro de una bolsa en la casa de la mujer en Samaná el 4 de abril. Buscan a la maestra.

EN SANTANDER

Secuestro de bebé

BUCARAMANGA

Agentes del Gaula de la Policía iniciaron ayer la búsqueda de un bebé de 7 días de nacido que dos hombres y una mujer secuestraron en el municipio de Piedecuesta (Santander), tras arrebatárselo a la mamá.

El hecho ocurrió en el barrio Trapiche, hasta donde llegaron los hombres de estatura mediana y una mujer de pelo rojo que raptaron a Johana Andrea Macías, de 22 años, y a su hijo, nacido el 4 de junio pasado.

"Se los llevaron en un carro y más adelante, en el barrio Nueva Colombia, bajaron a Johana del carro y ellos siguieron con mi hijo del que no sabemos nada pues los secuestradores aún no han llamado", contó el esposo de la mujer. El rapto ocurrió a las 2:30 p.m.

La madre del bebé tuvo que ser atendida anoche tras sufrir un quebranto de salud.